

ISSN 2822 - 0757 (Online)

วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มจร.พระนคร
ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ.2566

Journal of the Faculty of Architecture and Design **RMUTP**

Volume 2, Issue 2 (July - December 2023)

วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร
ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

Journal of the Faculty of Architecture and Design RMUTP
Volume 2, No. 2 (July - December 2023)

บทบรรณาธิการ

~~~~*****~~~~

บทบรรณาธิการ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566

วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร จัดทำวารสารขึ้นเป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 2 แล้ว เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ ความคิด ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ความเคลื่อนไหวในแง่ภูมิวิชาการ และการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ของคณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาในศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพด้านการออกแบบ และสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัย ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประชา พิจักขณา คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร และผู้บริหารคณะ ในเรื่องการทำคำปรึกษา การประชาสัมพันธ์วารสารให้คณาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย ได้ทราบข่าวอย่างทั่วถึงกัน ตลอดจนติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการออกแบบและสถาปัตยกรรมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้วารสารดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารปีที่ 2 ฉบับที่ 2 นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ในวงการวิชาการและวิชาชีพทางด้านการออกแบบ สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมภายใน ศิลปอุตสาหกรรม นิเทศศิลป์ ศิลปกรรมและนำไปต่อยอดการพัฒนาการเรียนการสอนรวมถึงการประกอบวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งให้องค์ความรู้ได้ถูกเผยแพร่ในวงกว้าง สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ทั้งนี้กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัยทุกท่าน รวมถึงคณะผู้บริหารของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่สนับสนุนงบประมาณและการจัดทำวารสารฉบับนี้ หากมีข้อบกพร่องประการใด กองบรรณาธิการขอน้อมรับเพื่อจักได้นำไปปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ พิจักขณา
บรรณาธิการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร 168 ถนนศรีอยุธยา แขวงวชิรพยาบาล
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประชา พิจักขณา
(คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ)
ศาสตราจารย์ จามรี จุลกะรัตน์
ศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกภูมิวงศา

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ พิจักขณา

รองบรรณาธิการ

อาจารย์ปรีณัน บานชื่น
อาจารย์วีระภัทร์ กระทบมทอง

กองบรรณาธิการ (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะ และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ศาสตราจารย์ ดร.ปานฉัตต์ อินทร์คง

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ศาสตราจารย์ จามรี จุลกะรัตน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะ และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.สิงห์ อินทรชูโต

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงเกียรติ เที้ยรทรัพย์

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ทับทัน

คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เขตพื้นที่อุเทนถวาย

รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ ชีวาสุขถาวร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ ปิติมณียากุล

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ

คณะมัณฑนศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย ลิกขา

ภาควิชาวัฒนธรรมและการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประทับใจ สุวรรณธาดา

ภาควิชาวัฒนธรรมและการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร มูรพันธุ์

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ บรรจงศักดิ์ พิมพ์ทอง

คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี พินิจวรสิน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนางค์ แก้วนิล

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ว่าที่ ร.ต. ดร.ศรัฎฐ์ สิมศิริ

คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขาม จาตุรงค์กุล

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนารักษ์ จันทประสิทธิ์

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ ดร.ขวัญรัตน์ จินดา

วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการ (ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประชา พิจักขณา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต เหล่าวัฒนพงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ อริยะเครือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานนท์ ต้นประวัติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติพงษ์ ศรีจันทิก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทินวงษ์ รักอิสสระกุล

อาจารย์ ดร.คมเชต เพ็ชรรัตน์

อาจารย์ ดร.ศาสตรา ศรีหาภาค

อาจารย์ ดร.มัทนี ปราโมทย์เมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ พิจักขณา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กำหนดออกภายในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566

จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Aim Scope)

วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร : Journal of the Faculty of Architecture and Design RMUTP เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ ความคิด ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และความเคลื่อนไหวในแง่มุมวิชาการ และการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ของคณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาในศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพด้านการออกแบบ และสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการและวิจัย ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

เปิดรับพิจารณาบทความวารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร

ขอเชิญคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษาในศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพด้านการออกแบบ และสถาปัตยกรรม ส่งบทความวิชาการเพื่อพิจารณาลงวารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2567

เปิดรับต้นฉบับ นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ปิดรับต้นฉบับ 15 เมษายน พ.ศ. 2567

แจ้งผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

ตีพิมพ์วารสารออนไลน์ ภายในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567

การส่งบทความ ส่งต้นฉบับในระบบวารสารออนไลน์ ระบบของ ThaiJo เว็บไซต์ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JFAD> วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร หรือติดต่อสอบถามเพิ่มเติมมาได้ที่ Email: jfad.arch@rmutp.ac.th

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจนำเสนอบทความลงวารสาร

1. วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร. พระนคร มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในด้านวิชาชีพทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ คณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

2. บทความทุกบทความ จะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน

2.1 วารสารตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี ดังนี้ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

2.2 บทความที่เคยตีพิมพ์แล้ว ทางกองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณา การนำข้อความใด ๆ ไปพิมพ์เผยแพร่ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารทราบ และต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผลการศึกษา บทสรุป ตลอดจนความคิดเห็นใด ๆ ในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน มิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการและทีมงานแต่อย่างใด

จัดรูปเล่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ พิจักขณา

อาจารย์วีระภัทร์ กระทบมทอง

อาจารย์ปรีณัน บานชื่น

พิสูจน์อักษร

อาจารย์วีระภัทร์ กระทบมทอง

อาจารย์ปรีณัน บานชื่น

ผู้ควบคุมระบบวารสารออนไลน์ ThaiJo

นายศิริวัชร พัฒคุ้ม

ออกแบบปกวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ พิจักขณา

สารบัญ

บทความวิจัย

แนวทางการจัดนิทรรศการ รวมพลคนธาตุแมว

The Gathering Cat Lovers Exhibition Guidelines

หน้า 9

บทความวิจัย

แนวทางการจัดนิทรรศการ “สารจากป่า สานจิตสำนึก”

Guidelines for organizing the exhibition "Messages from the Forest for Consciousness"

หน้า 27

บทความวิจัย

การศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

Project Study and Development of Jewelry Design from Tie Dye Fabric

หน้า 39

บทความวิจัย

การบูรณาการแก่นสาระจากพระคริสตธรรมคัมภีร์และหลักความเชื่อของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก
สู่การออกแบบศาสนสถาน วัดน้อยพระตรีเอกภาพ

Integrating essences from the Bible and the principles of the Roman Catholic faith into the design of
the religious place, Holy Trinity Church

หน้า 51

บทความวิจัย

แนวทางการออกแบบโครงการที่อยู่อาศัยริมคลองสำหรับผู้มีรายได้น้อย

กรณีศึกษา: ชุมชนหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

Design Guideline Canal-Side Housing Project for Low-Income Persons

Case Study: Lak Hok Community, Mueang Pathum Thani district, Pathum Thani Province

หน้า 65

บทความวิจัย

โครงการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร สู่การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์
ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนใบคราม

Study of the Identity of Local Woven Fabrics Sakon-Nakhon to Packaging Design
and Development for Indigo Dyed Cotton Brand Huan Baikram

หน้า 79

แนวทางการจัดนิทรรศการ รวมพลคนธาตุแมว

ธันตดา เนตรแพ¹, วรณิกา เกิดบาง², สุทธิดา ศุภโสภณ² และ ศรัทธา สิมศิริ³

¹โรงเรียนการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ²นักวิชาการอิสระ

³คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บทคัดย่อ

การบำบัดด้วยแมวเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการรักษา ฟันฟูเหี่ยวงาจิตใจ ในสภาพแวดล้อมสังคมปัจจุบัน ที่มีแต่การแข่งขันความกดดันทางด้านการเรียน การทำงาน รวมถึงสังคมและการดำเนินชีวิต จึงต้องหาวิธีที่จะช่วยผ่อนคลายความเครียด การเลี้ยงสัตว์ก็เป็นอีกหนึ่งวิธีผ่อนคลายความเครียดได้ดี แมวเป็นสัตว์เลี้ยงยอดนิยมของทุกเพศทุกวัย อีกทั้งแมวเป็นสัตว์บำบัดโดยธรรมชาติซึ่งเสียงครางในคอของแมวเป็นคลื่นความถี่ใช้ในการบำบัดด้วยเสียง และสามารถช่วยลดอาการซึมเศร้าได้ โดยการศึกษาแนวทางการจัดนิทรรศการ รวมพลคนธาตุแมวได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อเป็นทางเลือกในการบำบัดพักผ่อนคลาย ด้วยการเล่นหรือเล่นกับแมว เพื่อสร้างกิจกรรมระหว่างคนกับแมว ให้ความรู้ที่ถูกต้องในการเล่นแมว และเพื่อกระตุ้นธุรกิจสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับแมว ในภาพรวมของนิทรรศการในประเด็นของ นิทรรศการสื่อความหมายได้ตรงจุดประสงค์ของงาน ได้รับองค์ความรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงาน โลโก้ของงานมีแนวคิดและมีความน่าสนใจ สวยงาม สื่อสารได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงาน และการออกแบบในโครงการ สามารถนำไปใช้งานจัดนิทรรศการและการจัดแสดงได้จริง อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: นิทรรศการ การบำบัด แมว

The Gathering Cat Lovers Exhibition Guidelines

Thanatda Netpae¹, Wanika Kerdbang², Suttida Supasopon² and Sarath Simsiri³

¹ School of Tourism and Hospitality, Suan Dusit University, ² Independent Scholar

³ Faculty of Architecture and Design, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

Abstract

Cat therapy is another option for treating and rehabilitating the mind. In today's social environment where there is only competition and pressure on studies, work, and society and lifestyle. Therefore, we must find a way to help relieve stress. Raising animals is another great way to relieve stress. Cats are popular pets of people of all ages. Cats are also natural therapy animals, and their guttural moaning is a frequency used in sound therapy and can help reduce symptoms of depression. The Gathering Cat Lovers Exhibition Guidelines has set the objective to be an alternative for treating and resting the mind by raising or playing with cats to create activities between people and cats. Provide correct knowledge in raising cats and to stimulate cat-related goods and services businesses. In the overview of the exhibition in terms of the exhibition conveys meaning according to the purpose of the event. Gain knowledge according to the purpose of the event. The logo of the event has a concept and is interesting, beautifully communicated and consistent with the purpose of the work. The designs in the project can actually be used for exhibitions and displays is at the highest level of satisfaction

Keywords: Exhibition, Therapy, Cat

บทนำ

ปัจจุบันผู้คนเกิดความเครียดกันมากขึ้น เกิดเป็นอาการที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกเพศทุกวัย และปัจจุบันนี้พบว่าคนส่วนใหญ่มักมีอาการเครียดสะสม อันเนื่องมาจากการใช้ชีวิตที่ตึงเครียด บางรายมีความกดดันมาก และมีความคาดหวังในชีวิตสูงซึ่งพอมันไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวัง ทำให้มีอาการเครียดสะสมโดยไม่รู้ตัวได้เช่นกัน ในบางรายอาจจะเป็นโรครีซึมเศร้า (Depressive Disorder) หรือ โรควิตกกังวล (Anxiety Disorders) ได้ในอนาคต ความเครียดสะสมเป็นภาวะที่สร้างความกังวลและรบกวนต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ในบางรายที่มีอาการเครียดสะสมมาก ๆ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและคนรอบข้างได้ (โรงพยาบาลศิริรินทร์, 2564) ซึ่งทุกคนมีวิธีการจัดการความเครียดที่แตกต่างกันออกไป การเลี้ยงสัตว์ก็เป็นอีกหนึ่งวิธีผ่อนคลายความเครียดได้ดี มีงานวิจัยว่า เวลาที่มนุษย์รู้สึกเครียดชีพจรจะเต้นเร็วขึ้น และความดันโลหิตสูงขึ้นไปด้วย แมวจะเข้ามาคลอเคลีย ช่วยเพิ่มระดับออกซิโตซินซึ่งเป็นสารเคมีที่ช่วยขจัดความเครียดและความวิตกกังวล แม้ว่าจะไม่ทำให้หายเครียดทันทีแต่ก็ช่วยทำให้จิตใจผ่อนคลาย ลดความเครียดลง สัตว์เลี้ยงจะช่วยให้ความดันในเลือดของเราต่ำลง อัตราการเต้นของหัวใจคงที่ เป็นสาเหตุให้ลดความเสี่ยงต่อโรคหัวใจที่อาจเกิดขึ้นได้อีกด้วย (E. Paul Cherniack and Ariella R. Cherniack, 2014)

แมวเป็นสัตว์เลี้ยงยอดนิยมของทุกเพศทุกวัย ตัวเล็กน่ารัก ขี้อ้อน เข้ากับมนุษย์ได้ง่าย แมวมีชื่อเรียกในภาษาละตินว่า Felis catus จริง ๆ แล้ว แมวอยู่กับมนุษย์มานานแล้ว ดังที่มีหลักฐานเก่าแก่ที่สุดคือมัมมี่แมวโบราณที่เคยขุดพบหลายตัวอายุประมาณ 5,000 ปี มีความคล้ายคลึงกับแมวพันธุ์อะบิสซิเนียน (Abyssinian) และถึงกับเคยได้รับการบูชาในฐานะเทพเจ้าด้วยซ้ำ การเลี้ยงแมวมีประโยชน์แบ่งเป็น 2 ด้านคือด้านจิตใจ และด้านร่างกาย ในด้านจิตใจการเล่นกับแมวหรือแค่ลูบตัวมันก็สามารถช่วยกระตุ้นสารแห่งความสุข คือ “เซโรโทนิน” (Serotonin) เป็นสารสื่อประสาทในสมอง จะทำให้อารมณ์ดีขึ้น รู้สึกผ่อนคลาย ด้านความเครียดและสงบ ดังนั้น แมวก็เป็นสัตว์ที่เป็นเพื่อนคลายเหงาได้อย่างดีและแม้กระทั่งสร้างกำลังให้พลังความกล้าบึกบึนของชีวิตได้ แมวเป็นสัตว์บำบัดโดยธรรมชาติ เช่น เสียงครางในคอของแมว หรือเสียง Purr ที่มีคลื่นความถี่อยู่ที่ 25 – 150 เฮิร์ตซ์ ซึ่งเป็นคลื่นความถี่ใช้ในการบำบัดด้วยเสียง แมวจึงสามารถช่วยลดอาการซึมเศร้าได้ ยกตัวอย่างเช่น มีการค้นพบว่า เสียง Purr ของแมวจากการลูบขนสามารถช่วยให้เด็กที่มีอาการ “ออทิสติก” (Autistic) สงบลงได้ และด้านร่างกาย เมื่อคุณเล่นกับแมว คุณก็จะสามารถปลดปล่อยสารออกซิโตซินออกมากขึ้น “ออกซิโทซิน” (Oxytocin) เป็นฮอร์โมนที่หลั่งมาจากต่อมใต้สมองส่วนหลังซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำงานของสมองและจิตใจ เช่น นอนหลับ คลายเครียด กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ส่งเสริมให้มีจริยธรรมในจิตใจด้วย ความรัก ความผูกพัน เมตตากรุณา และยังเป็นสารสุขที่หลั่งออกมาพร้อมกับ “เ็นดอร์ฟิน” (Endorphin) อีกด้วย การเลี้ยงแมวจะลดโอกาสที่จะเป็นโรคเส้นเลือดในสมองตีบหรือแตก

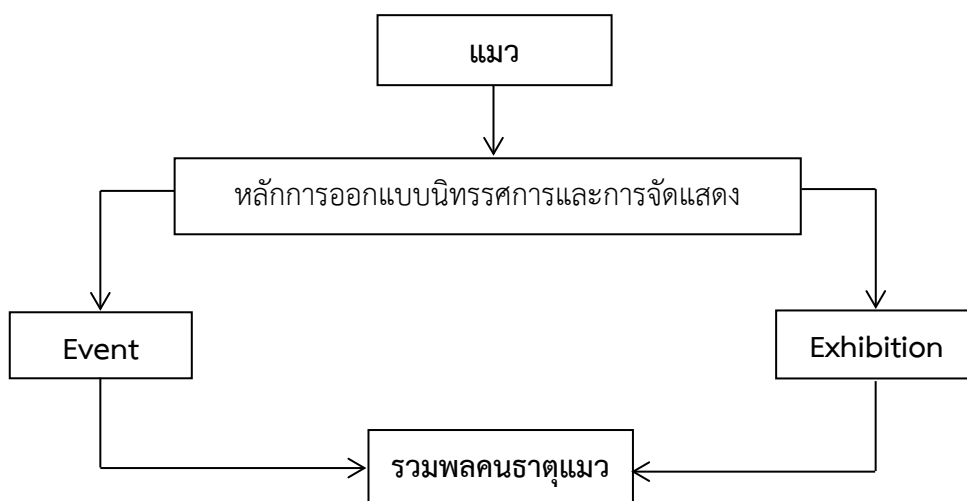
ลดลงประมาณ 30% เพราะความเครียดคือสาเหตุหลักปัญหาเรื่องโรคหัวใจชนิดนี้ และแน่นอนการเลี้ยงดูแมวอย่างถูกต้องยังจะช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันในร่างกาย จากการพบว่า เด็กที่โตมาพร้อมกับการที่มีสัตว์เลี้ยงจะเสริมพัฒนาการและภูมิคุ้มกัน มากกว่า เด็กที่ไม่มีสัตว์เลี้ยง

จากความสำคัญที่ได้กล่าวมานี้ ผู้ดำเนินจัดทำโครงการจึงมีแนวคิดที่จะจัดทำโครงการพิเศษด้านการจัดนิทรรศการและงานแสดง (Event and Exhibition) ในเรื่องของการบำบัดความเครียดด้วยแมว มาพัฒนาเป็นนิทรรศการและการจัดแสดง พร้อมให้ความรู้สำหรับผู้สนใจเลี้ยงแมว จะเห็นได้ว่าแมวไม่ได้เป็นเพียงสัตว์เลี้ยงเล่น แต่มันยังเป็นเพื่อนที่คอยอยู่เคียงข้างเราอย่างยาวนานหลายยุคหลายสมัย และเป็นสัตว์ที่มีเสน่ห์น่าค้นหา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การเลี้ยงแมวมีประโยชน์มาก ๆ จนทำให้เกิดธุรกิจหลากหลายที่เกี่ยวกับแมวเพื่อให้บริการ คนรักแมว หรือ ที่เราจะคุ้นกับคำว่า “ทาสแมว” (ทาสแมว เป็นการผสมผสานคำว่า ทาส+ทาส เนื่องจากผู้ที่เลี้ยงแมวมักจะมีนิสัยบางอย่างคล้ายกับทาส จึงเหมือนเป็นทาสแฝงอยู่ในตัว) อาทิเช่น โรงแรมแมวเสื้อผ้าแมว และร้านอาบน้ำตัด และล่าสุดคือ คาเฟ่แมว ที่ผสมผสานร้านกาแฟกับสัตว์เลี้ยงไว้ด้วยกัน หรือ วัฒนธรรมจิบกาแฟไปและเล่นกับแมวไป โดยเฉพาะแมวพันธุ์ที่สวยงามระดับโลก ซึ่งธุรกิจกำลังโตขึ้นเรื่อย ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นทางเลือกในการบำบัดพักผ่อนจิตใจ ด้วยการเลี้ยงหรือเล่นกับแมว
2. เพื่อสร้างกิจกรรมระหว่างคนกับแมว ให้ความรู้ที่ถูกต้องในการเลี้ยงแมว
3. เพื่อกระตุ้นธุรกิจสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับแมว

กรอบแนวคิดโครงการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดโครงการ

วิธีการดำเนินโครงการ

การศึกษาโครงการพิเศษครั้งนี้เป็นโครงการเชิงบำบัด เพื่อออกแบบและนำเสนอโครงการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดง "รวมพลคนธาตุแมว" แมวเป็นสัตว์เลี้ยงที่ผูกพันกับมนุษย์มาอย่างยาวนานแล้ว และในปัจจุบันยังเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการที่มนุษย์ได้รับแรงบันดาลใจจากแมวทำให้เกิดงานศิลปะ และพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า แมวเป็นสัตว์เลี้ยงที่สามารถบำบัดเยียวยาจิตใจเจ้าของให้เบิกบาน และสามารถบำบัดผู้ที่อยู่ในภาวะซึมเศร้า โรคเครียดให้ดีขึ้น ด้วยธรรมชาติและคุณลักษณะเฉพาะเหล่านี้ทำให้แมวมีบทบาทต่อการใช้ชีวิตและเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของชีวิตผู้คนจำนวนมาก (E. Paul Cherniack and Ariella R. Cherniack, 2014)

ผู้จัดทำโครงการมีความสนใจและชื่นชอบในเรื่องของแมว และเล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่วุ่นวายและแข่งขันกันเพื่อเอาตัวรอดทั้งในด้านการเรียน การทำงาน รวมถึงสังคมและการดำเนินชีวิต จึงต้องการวิธีที่จะช่วยผ่อนคลายความเครียด และกระตุ้นการตื่นตัวในเรื่องสุขภาพ จึงเป็นเป้าหมายจัดแสดงภายใต้ชื่อว่า "รวมพลคนธาตุแมว" จึงได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำโครงการโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน ศึกษากรณีศึกษาการจัดงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและเก็บข้อมูลเบื้องต้น สายพันธุ์แมว การเลี้ยงดูแมว ทำไมแมวถึงช่วยทำให้เราผ่อนคลายได้ เป็นต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการจัดโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์กรอบความคิดในการจัดงาน ให้สามารถตอบโจทย์ วัตถุประสงค์ที่ครบถ้วน เพื่อให้ได้เป็นรูปแบบและกิจกรรมในการจัดงาน แนวคิดการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงงานในปัจจุบัน รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลทั่วไปที่สนใจและชื่นชอบแมว บุคคลที่สนใจเลี้ยงแมว

ขั้นตอนที่ 2 การจัดแสดงงานและการออกแบบ ศึกษาสถานที่การจัดแสดงงาน หารายละเอียดของพื้นที่และตัวอาคาร นำผลวิเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดงานมาสร้างรูปแบบและรายละเอียดการจัดงาน ซึ่งจะได้กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในงานที่มีเหตุและผลที่สอดคล้องกัน นำผลวิเคราะห์กรอบแนวคิดในการออกแบบพื้นที่ การออกแบบตกแต่งพื้นที่ งานเขียนแบบและอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 แบบงานนิทรรศการและการจัดแสดง

1. เขียนแบบภาพ 2 มิติ กำหนดพื้นที่ทั้งหมดของงานลงไปแบบที่เขียนไว้ ประกอบด้วยภาพ Plan และภาพ Elevation
2. สร้างแบบงานเป็นแบบ 3 มิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
3. ผลิตแบบจำลอง Model

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเรื่องแนว ประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านการออกแบบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดงานโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์ ทำงานไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่าน

ขั้นตอนการออกแบบ

ขั้นตอนการออกแบบโครงการพิเศษออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดง “รวมพลคนธาตุแมว” มี ขั้นตอนการออกแบบดังนี้

นำผลวิเคราะห์จากกรอบแนวคิดในการจัดงานมาสร้างรูปแบบและรายละเอียดการจัดงาน ซึ่งจะได้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในงานที่มีเหตุผลที่สอดคล้องกัน ทั้งการศึกษาข้อมูลเนื้อหาหลักและผล สรุปวิเคราะห์ จากการเก็บแบบสอบถาม

การวางแผนและกำหนดฝ่ายรับผิดชอบ

การจัดนิทรรศการต้องมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาดำเนินงานเป็นลำดับต่อไปและจะต้องมีการ ประชุมรับผิดชอบงานกันทุกฝ่ายเพื่อดูความคืบหน้าของงาน โดยแต่ละฝ่ายทำหน้าที่ดังนี้

- ฝ่ายควบคุมนิทรรศการ เป็นผู้รับผิดชอบงานนิทรรศการทั้งหมด ประสานงานการนิทรรศการในส่วน ต่าง ๆ ติดตามดูแลการปฏิบัติงานจัดสรรกำลังคน ประสานกับผู้บริหารและแก้ปัญหา
- ฝ่ายประสานงาน จัดหา Staff ก่อนวันงาน ติดต่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลพิเศษ เจ้าของร้านค้าที่จะ มาเปิดในงาน
- ฝ่ายออกแบบ ออกแบบร่าง Sketch Design พื้นที่จัดงาน ตกแต่งภายในงาน งานโครงสร้าง องค์ประกอบภายในงาน งานเขียนแบบภาพ Plan, Section, Perspective จัดทำแบบ จำลองพื้นที่จัดงาน Model
- งานกราฟิกและสัญลักษณ์ที่ใช้ภายในงาน แผ่นป้าย Poster, Logo
- การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ (ก่อนวันงาน) ป้ายโฆษณา โปสเตอร์ ป้ายโฆษณาทาง อินเทอร์เน็ต หรือแบนเนอร์ QR code และจัดโปรโมต ประชาสัมพันธ์ ป้ายและจอในห้างสรรพสินค้า ป้ายในสถานีรถไฟฟ้า และตั้งป้ายที่ร้านสะดวกซื้อ (ภายในวันงาน) ป้ายทางเท้า ป้ายโรลอัพ X-Banner ที่จะใช้ติดตั้งในวันงาน
- การออกแบบโลโก้ออกแบบจาก concept ที่สอดคล้องกับนิทรรศการ
- การออกแบบแต่ละโซนในงาน Register, Archway, Event zone, Exhibition zone, Stage zone, Landmark zone และ Shop zone
- ฝ่ายครีเอทีฟ รับผิดชอบด้านข้อมูลในการนำเสนอทั้งที่เป็นภาพและข้อความกำหนดคำ อธิบาย คิด กิจกรรมต่างๆ ภายในงาน คิด content ต่างๆ

ขั้นตอนการจัดแสดง

ขั้นตอนการจัดแสดงโครงการพิเศษออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดง "รวมพลคนธาตุแมว" ใช้ระยะเวลาในการจัดงานทั้งหมด 3 วัน พื้นที่ที่ใช้จัดงานคือศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี Hall 6 ชื่องานคือ "รวมพลคนธาตุแมว" โดยจัดสรรพื้นที่การจัดนิทรรศการออกเป็น 4 โซน โดยมีการนำเสนอ ดังนี้

โซนที่ 1 แมวมึบุญ (บริจาคช่วยเหลือแมวที่ถูกทิ้ง)

นอกจากมารับความสุขไปจากแมวแล้ว ก็ยังสามารถคืนความสุขให้กับแมวได้โดยการบริจาคอาหารและสิ่งของที่จำเป็นสำหรับแมว รวมถึงได้รับการบรรยายความเป็นมาของแมวและวิธีเลี้ยงดูแมว

โซนที่ 2 แมวซุกซน (กิจกรรมเล่นบทบาทสมมติเป็นแมว)

โซนนี้เป็นการจำลองสถานการณ์ การละเล่นแบบแมว โดยจะมีเกมการละเล่นต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้สนุกและเพลิดเพลินไปด้วยกัน

โซนที่ 3 แมวเรีงรณณ์ (คาเฟ่แมว)

เป็นส่วนของการพักผ่อนโดยการนั่งดื่มเครื่องดื่ม และอาหาร พร้อมทั้งนั่งเล่นกับแมวเพื่อให้ได้ผ่อนคลายและเพลิดเพลินไปกับการเล่นแมว

โซนที่ 4 แมวกวัก (โซนจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับแมว)

โซนนี้จะเป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าสำหรับแมว เพื่อให้ผู้ที่รักและสนใจในการเลี้ยงแมวได้เลือกซื้ออย่างเพลิดเพลิน และยังช่วยกระตุ้นการขายผลิตภัณฑ์สำหรับแมวกอีกด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในโครงการ

แบบสอบถามที่ผู้จัดทำโครงการสร้างขึ้นเพื่อถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เครื่องมือดังนี้

1. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการจัดแสดงงานและการออกแบบ ประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการจัดแสดงงานและการออกแบบจากงานออกแบบและแบบจำลอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล อาชีพ ตำแหน่ง ที่ทำงาน ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินการจัดแสดงงานและการออกแบบลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสังเกตพฤติกรรมแมว เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำการจัดแสดงงานและการออกแบบการออกแบบ

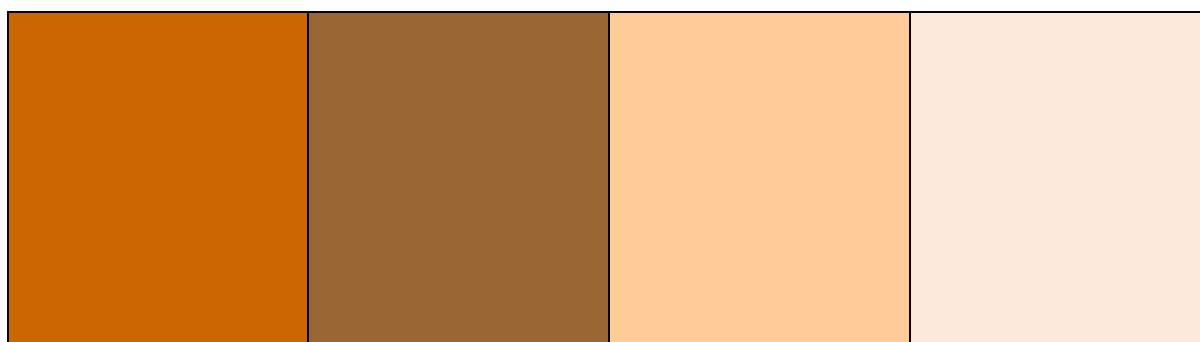
ผลลัพธ์ของโครงการ

การจัดทำโครงการพิเศษ “รวมพลคนธาตุแมว” ผู้จัดทำโครงการได้นำเสนอผลลัพธ์ของโครงการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. Inspiration ในการดำเนินโครงการ
2. Mood & Tone
3. การออกแบบพื้นที่งาน Plan
4. การออกแบบภาพด้าน งาน Elevation
5. การออกแบบทัศนียภาพ Presentation

แรงบันดาลใจในการดำเนินโครงการ

ผู้จัดทำโครงการได้รับแรงบันดาลใจมาจาก การที่ได้เรียนออนไลน์อยู่ที่บ้านจากผลกระทบโควิด-19 ที่ผ่านมา ทำให้มีการลือคตาวนอยู่กับบ้านไม่ออกไปไหนมาช่วงระยะหนึ่ง จึงทำให้เกิดความเครียด และความเบื่อหน่าย แต่เมื่อได้เล่นกับแมวแล้วทำให้รู้สึกดีขึ้นมาได้ แมวนั้นไม่ได้เป็นเพียงสัตว์เลี้ยงไว้ดูเล่นเท่านั้น แมวยังเป็นเพื่อนเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว และยังมีผลการวิจัยออกมาว่าการเล่นกับแมว จะทำให้ลดความเครียด และลดโอกาสเสี่ยงโรคต่าง ๆ ที่มาพร้อมความเครียดได้ ๆ อีกด้วย จึงได้ให้ความสำคัญกับแมวเป็นอย่างมาก จึงได้มีการถ่ายทอดเรื่องราว จัดกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงไปถึงผลลัพธ์ที่จะได้ในโครงการนี้อีกด้วย

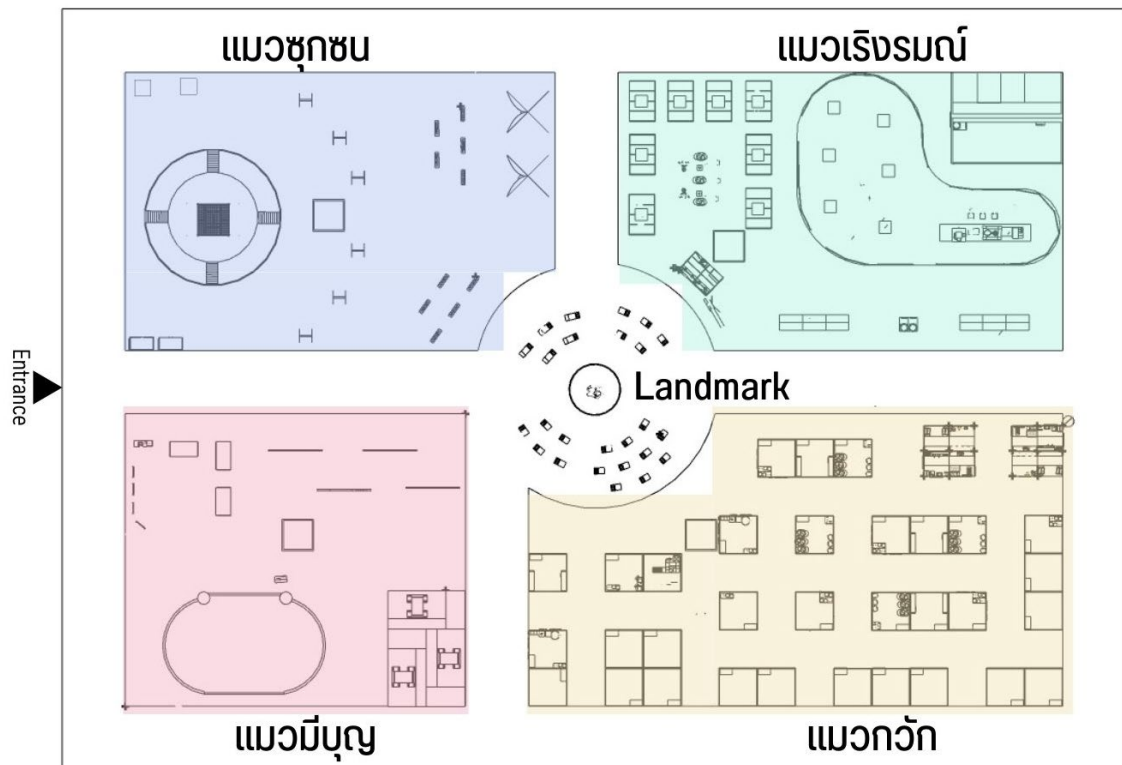

ภาพที่ 2 Mood & Tone

การออกแบบพื้นที่งาน Plan

ภาพ Plan top

พื้นที่ในการจัดนิทรรศการและการจัดแสดง “รวมพลคนธาตุแมว” โดยจัดที่ อิมแพ็ค เมืองทองธานี Hall 6 มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง มีความกว้าง 60 เมตร และมีความยาว 84 เมตร รวมเป็น 5,040 ตารางเมตร ดังแสดงไว้การจัด Plan ในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 พื้นที่ในการจัดแสดงงาน

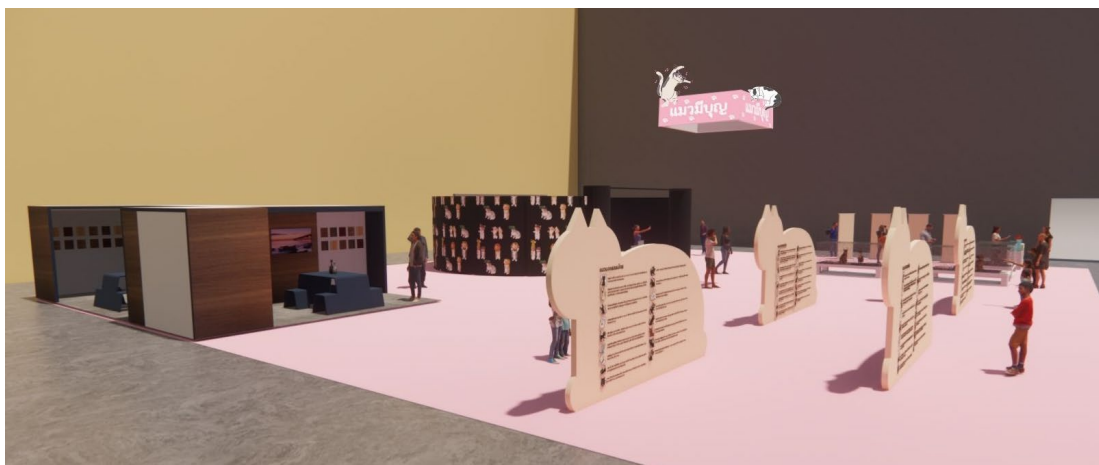
การออกแบบทัศนียภาพ Presentation

โซนที่ 1 แมวมีบุญ (บริจาคช่วยเหลือแมวที่ถูกทิ้ง)

นอกจากมารับความสุขไปจากแมวแล้ว ก็ยังสามารถคืนความสุขให้กับแมวได้โดยการบริจาคอาหารและสิ่งของที่จำเป็นสำหรับแมว รวมถึงได้รับการบรรยายความเป็นมาของแมวและวิถีเลี้ยงดูแมว

ภาพที่ 4 ภาพการจัดแสดงโซน 1 แมวมีบุญ

ภาพที่ 5 ภาพการจัดแสดงโซน 1 แมวมีบุญ มุมบอร์ดให้ความรู้

โซนที่ 2 แมวชุกชน (กิจกรรมเล่นบทบาทสมมติเป็นแมว)

โซนนี้เป็นการจำลองสถานการณ์ การละเล่นแบบแมว โดยจะมีกิจกรรม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้สนุก และเพลิดเพลินไปด้วยกัน คือ จำลองแท่นางแมว เครื่องแปลงเสียง Purr ส่องตาแมว และกาชาแมวดูดวง

ภาพที่ 6 ภาพนิทรรศการโซน 2 แมวชุกชน

โซนที่ 3 แมวเรีงรรมณ์ (คาเฟ่แมว)

เป็นส่วนของการพักผ่อนโดยการนั่งดื่มเครื่องดื่ม และอาหาร พร้อมทั้งนั่งเล่นกับแมวเพื่อให้ได้ผ่อนคลายและเพลิดเพลินไปกับการเล่นแมว

ภาพที่ 7 ภาพนิทรรศการโซน 3 แมวเรีงรรมณ์

ภาพที่ 8 ภาพนิทรรศการโซน 3 แมวเรีงรรมณ์ มุมเล่นแมว

โซนที่ 4 แมวกวัก (โซนจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับแมว)

โซนนี้จะเป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าสำหรับแมว เพื่อให้ผู้ที่รักและสนใจในการเลี้ยงแมวได้เลือกซื้ออย่างเพลิดเพลิน และยังช่วยกระตุ้นการขายผลิตภัณฑ์สำหรับแมวอีกด้วย

ภาพที่ 9 ภาพการจัดแสดงโซน 4 แมวรัก

ภาพที่ 10 ภาพการจัดแสดงโซน 4 แมวรัก มุมอาหาร

จุดแลนด์มาร์ค เป็นจุดนั่งพักผ่อน ตั้งอยู่ใจกลางของงาน ตัวแมวรักเป็นแมวโยนเหรียญอธิษฐานขอพร โดยเอาความเชื่อเรื่องขอพรเข้ามาเกี่ยวข้อง และจะนำเงินส่วนนี้ไปช่วยเหลือแมวจรจัดต่อไป

ภาพที่ 11 จุดแลนด์มาร์ค

ภาพที่ 12 Logo งานรวมพลคนธาตุแมว

ภาพที่ 13 Poster งานรวมพลคนธาตุแมว

ภาพที่ 14 เสื้อ staff

การประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้าน Event & Exhibition

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเป็นไปได้ด้านออกแบบ (N=3) แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง

การจัดแสดงงาน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. แนวคิดการจัดแสดงงาน		
1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรม/โครงการพิเศษการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเรื่องแมว ภายใต้งาน “รวมพลคนฮาตุแมว” มีความน่าสนใจ	5	มากที่สุด
2. มีความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม/โครงการพิเศษการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเรื่องแมว ภายใต้งาน “รวมพลคนฮาตุแมว” มีความน่าสนใจ	5	มากที่สุด
3. การเรียงลำดับความสำคัญในแต่ละโซนกิจกรรม	4.3	มากที่สุด
4. Mood and Tone	4	มาก
5. รูปแบบการจัดงาน ในเรื่องของการเรียนรู้พฤติกรรมแมว การให้คำปรึกษาหรือได้ใกล้ชิดกับแมว การจำหน่ายสินค้า มีความเหมาะสม	4.3	มาก
6. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดงาน อิมแพ็คเมืองทองธานี Hall 6	5	มากที่สุด
8. กำหนดระยะเวลาจัดงาน 3 วัน	3.6	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเป็นไปได้ด้านออกแบบ (N=3) แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง

การจัดแสดงงาน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
2. พิจารณาด้านการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดง		
1. สามารถเล่าเรื่องราวผ่านทางนิทรรศการได้อย่างเหมาะสม	4.6	มากที่สุด
2. แนวคิดที่มีความน่าสนใจ	4.6	มากที่สุด
3. เทคนิคที่ใช้ในการนำเสนอนิทรรศการ	4	มาก
4. การออกแบบพื้นที่เหมาะสมสวยงาม	4	มาก
5. การใช้องค์ความรู้ในการออกแบบนิทรรศการ	4	มาก
6. Zone แมวมัมมู	4.6	มากที่สุด
7 Zone แมวชุกชุน	4.6	มากที่สุด
8. Zone แมวเรจรมณ์	4.3	มากที่สุด
9. Zone แมวกวัก	4.3	มากที่สุด
10. Zone Landmark	4.6	มากที่สุด
11. กิจกรรมเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ทาสแมว ผู้สนใจเลี้ยงแมว)	5	มากที่สุด
3. ภาพรวมของนิทรรศการ (Exhibition)		
1. การออกแบบจัดพื้นที่	4	มาก
2. นิทรรศการสื่อความหมายได้ตรงจุดประสงค์ของงาน	4.6	มากที่สุด
3. ได้รับองค์ความรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงาน	4.6	มากที่สุด
4. สอดคล้องกับสถานการณ์ Covid-19 ได้อย่างเหมาะสม ในประเด็นของเรื่องความเสี่ยงแมวลดความเครียด และมาตรการตรวจคัดกรองป้องกันก่อนเข้างาน	4	มาก
4. พิจารณาด้านกราฟฟิกและสื่อประชาสัมพันธ์		
1. Logo ของงานมีแนวคิดและมีความน่าสนใจ สวยงาม สื่อสารได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงาน	4.6	มากที่สุด
2. Mood and Tone ของภาพรวมงานนิทรรศการและการจัดแสดง “รวมพลคนธาตุแมว”	4	มาก
3. การออกแบบในโครงการ สามารถนำไปใช้งานจัดนิทรรศการและการจัดแสดงได้จริง	4.6	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.4	มากที่สุด

จากผลการประเมินตารางที่ 1 พบว่าคะแนนความพึงพอใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรม/โครงการพิเศษการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเรื่องแมว ภายใต้งาน “รวมพลคนฮาตุแมว” มีความน่าสนใจ มีความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม/โครงการพิเศษการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเรื่องแมว ภายใต้งาน “รวมพลคนฮาตุแมว” มีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด การเรียงลำดับความสำคัญในแต่ละโซนกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด Mood and Tone มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก รูปแบบการจัดงาน ในเรื่องของกรเรียนรู้พฤติกรรมแมว การให้คำปรึกษาหรือได้ใกล้ชิดกับแมว การจำหน่ายสินค้า มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดงาน อิมแพ็คเมืองทองธานี Hall 6 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด กำหนดระยะเวลาจัดงาน 3 วัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก สามารถเล่าเรื่องราวผ่านทางนิทรรศการได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด แนวคิดที่มีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เทคนิคที่ใช้ในการนำเสนอนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก การออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสมสวยงาม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก การใช้องค์ความรู้ในการออกแบบนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก Zone แมวมิบุญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด Zone แมวซุกซน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด Zone แมวเรजरณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด Zone แมววก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด Zone Landmark มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด กิจกรรมเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด การออกแบบจัดพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก นิทรรศการสื่อความหมายได้ตรงจุดประสงค์ของงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้รับองค์ความรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับสถานการณ์ Covid-19 ได้อย่างเหมาะสม ในประเด็นของเรื่องการเลี้ยงแมวลดความเครียด และมาตรการตรวจคัดกรองป้องกันก่อนเข้างาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก Logo ของงานมีแนวคิดและมีความน่าสนใจ สวยงาม สื่อสารได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด Mood and Tone ของภาพรวมงานนิทรรศการและการจัดแสดง “รวมพลคนฮาตุแมว” มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และการออกแบบในโครงการ สามารถนำไปใช้งานจัดนิทรรศการและการจัดแสดงได้จริง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ชนากานต์ จริยวัฒนากุลกิจ. (2560). *ศิลปะนิพนธ์การศึกษาแมวไทยเพื่อออกแบบคาแรคเตอร์เกม*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: https://www.ubu.ac.th/web/files_up/30f2019050115492212.pdf
- ณัชชา ชาวปิง. (2562). *วิทยานิพนธ์การจำแนกกลุ่มของสายพันธุ์แมวจากคุณลักษณะรูปร่างของดวงตาด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพแบบจับคู่*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 27. เข้าถึงได้จาก: <http://library.tni.ac.th/thesis/upload/files/ThesisISNey/Nacha%20Zawping%20Thesis%20MIT%202019.pdf>
- บ้านและสวน. (2565). *ลักษณะสายพันธุ์และนิสัยแมว*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://www.baanlaesuan.com/pets/breeds>
- ประภาพร ตั้งธนะธานีช. (2560). *การเลี้ยงดูแมว*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: https://vet.kku.ac.th/physio/cat1_4.pdf
- โรงพยาบาลศิริรินทร์. (2564). *เครียดสะสม ภาวะอันตรายทำลายสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://www.sikarin.com/health/>
- ศิริณดา. (2560). *เหตุผลของสัตว์เลี้ยง ที่ีลให้หัวใจของคุณพองโต*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://www.thailandexhibition.com/talk/detail/?id=5ef44daecf8c2>
- ส่องสัตว์. (2564). *แมว*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://songsaad.com/category/%e0%b9%81%e0%b8%a1%e0%b8%a7/>
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2559). *เรื่อน่ารู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ. คุ้มครองสัตว์*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://www.pmdu.go.th/animal-protection-act/>
- อุไร จิรมงคลการ. (2560). *คู่มือเลี้ยงแมว*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 27. เข้าถึงได้จาก: <https://images-seed.com/ws/Storage/PDF/978616/184/9786161844486PDF.pdf>
- AVL Design. *New Normal มีอะไรบ้างที่องค์กรต้องปรับตัว เพื่อก้าวทันยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อ 2565 มีนาคม 6. เข้าถึงได้จาก: <https://avl.co.th/blogs/new-normal-what-things-doorganizations-need-to-adjust/>
- E. Paul Cherniack and Ariella R. Cherniack. (2014). *The Benefit of Pets and Animal-Assisted Therapy to the Health of Older Individuals*. Hindawi Publishing Corporation Current Gerontology and Geriatrics Research Volume 2014.

- Jurairat N. (2561). *ระวัง! 6 โรคร้ายที่ติดต่อกับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมได้*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://www.sanook.com/health/2361/>
- Royal Canin Club. (2563). *ศึกษาข้อมูลสายพันธุ์แท้ของแมว*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://www.royalcanin.com/th/cats/breeds/breed-library>
- The MATTER Team. (2560). *สัตว์เลี้ยงบำบัด ผ่อนคลายความเหนื่อยล้าด้วยหมาแมวและอื่นๆ*. สืบค้นเมื่อ 2564 ตุลาคม 28. เข้าถึงได้จาก: <https://thematter.co/science-tech/pet-is-healing/26003>
- Zipevent. (2565). *จัดงานอีเวนต์อย่างไรให้ปลอดภัยในสถานการณ์โควิด*. สืบค้นเมื่อ 2565 มีนาคม 6. เข้าถึงได้จาก: <https://www.zipeventapp.com/blog/>

แนวทางการจัดนิทรรศการ “สารจากป่า สานจิตสำนึก”

พิจิตรา สีนวริยะนนท์¹, วรณิกา เกิดบาง², สุทธิตา ศุภโสภณ² และ ศรัทธา สิมศิริ³

¹โรงเรียนการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ²นักวิชาการอิสระ

³คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เคยอยู่ในขั้นวิกฤตส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต แม้แต่การทำงาน ทำกิจกรรมในลักษณะการรวมกลุ่มกัน ส่งผลไปถึงผลประโยชน์และรายได้ของผู้ประกอบการจนถึงแรงงาน ทั้งยังส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้คนเป็นอย่างมาก แต่พบว่าทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับการฟื้นฟู พืชพันธุ์ไม้หายากกลับมาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว สัตว์ป่าต่าง ๆ สามารถพบเห็นได้บ่อยครั้ง โครงการ “สารจากป่า สานจิตสำนึก” เป็นโครงการที่นำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของป่าและเป็นการสะท้อนประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรจากป่า รวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เข้าร่วมงานช่วยกันส่งเสริมการรักษาทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสร้างความตระหนักถึงการสูญเสียทรัพยากรและกระตุ้นจิตสำนึกให้ผู้เข้าร่วมงานส่งต่อเจตนารมณ์ของโครงการต่อคนในสังคม และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลังสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ภายในงานจะสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ต่อผู้เข้าร่วมงานอีกทั้งมีกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมงานได้ทำร่วมกัน และยังเป็น การช่วยเหลือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ด้วยการสมทบทุนที่ได้รับจากการขายของที่ระลึก โดยความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบและรูปแบบการจัดงานนิทรรศการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: นิทรรศการ ป่าไม้

Guidelines for organizing the exhibition "Messages from the Forest for Consciousness"

Pijittra Sinviriyanon¹, Wanika Kerdbang², Suttida Supasophon² and Sarath Simsiri³

¹ School of Tourism and Hospitality, Suan Dusit University, ² Independent Scholar

³ Faculty of Architecture and Design, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

Abstract

COVID-19 outbreak situation which used to be in a critical stage, affecting the way of life, even working, doing activities in a group manner, affecting the benefits and income of entrepreneurs and workers, and also affecting people's minds very much. But it was found that natural resources and ecosystems had been recovered. Rare plants quickly returned to flourish. Various wild animals can often be seen. Guidelines for organizing the exhibition "Messages from the Forest for Consciousness" is a project that highlights the importance of forests and reflects the issue of social inequality regarding the use of forest resources. Including ecotourism which is popular with Thai and foreign tourists. The objective is to inspire participants to help promote the conservation of forest resources. To create awareness of the loss of resources and stimulate awareness among participants to pass on the spirit of the project to people in society. and to promote ecotourism after the COVID-19 outbreak situation Within the event, content will be included that provides knowledge to the attendees as well as activities for the attendees to do together. It also helps organizations related to forestry by donating funds received from souvenir sales. The satisfaction of the experts with the overall design and format of the exhibition was at a high level.

Keywords: Exhibition, Forest

บทนำ

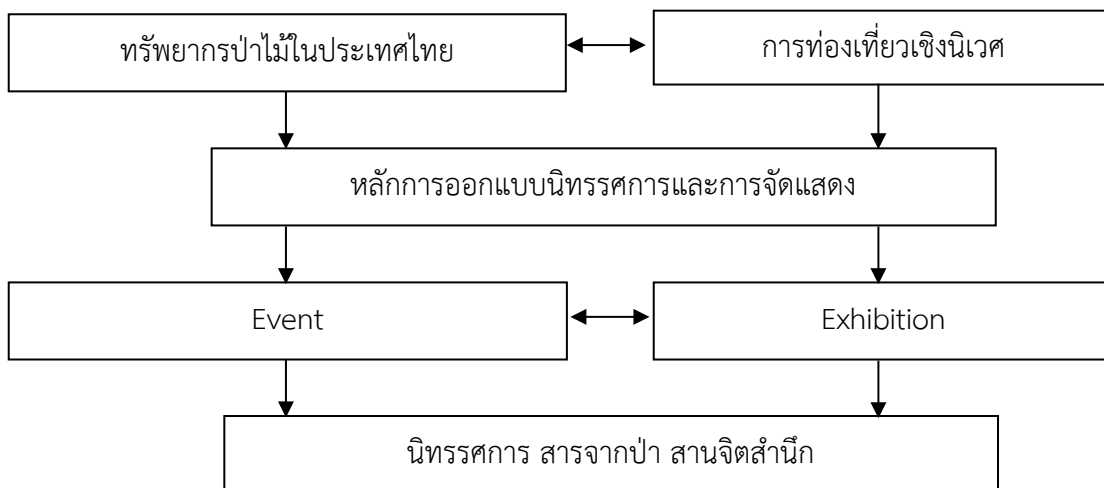
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ถือว่าอยู่ในขั้นวิกฤตของคนไทย เพราะเป็นโรคอุบัติใหม่ รักษาตามอาการแต่ก็มีการกลายพันธุ์อยู่ หลายสายพันธุ์การระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของมนุษย์โลกอย่างยิ่งเพราะติดต่อกันง่ายทำให้ผู้คนหวาดกลัวที่จะสัมผัสกัน พุดคุยหรือแม้แต่การทำงาน ทำกิจกรรมในลักษณะการรวมกลุ่มกันในจำนวนมากก็ต้องระวังอยู่เสมอถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการออกมา แนะนำว่าให้มีการรักษาระยะห่าง (Social Distant) แต่ก็ยังคงส่งผลกระทบต่อหลายหน่วยงานทำให้บริษัท ใหญ่ ๆ ที่มีพนักงานจำนวนมากต้องลดจำนวนพนักงานลงตามนโยบายรัฐ ส่งผลไปถึงผลประโยชน์และรายได้ ของทั้งผู้บริหารจนถึงแรงงาน มีทั้งคนที่ตกงานและพักงาน อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้คนเป็นอย่างมาก เพราะทุกคนกลัวที่จะออกจากบ้านไปพบปะคนแปลกหน้าหากเกิดติดเชื้อขึ้นมาจะกลายเป็นผู้ที่ไม่ถูกยอมรับใน สังคมทำให้ไม่มีใครอยากติดเชื้อ หากมีเชื้อก็就会被แยกตัวออกไปให้รักษาตัวตามมาตรการการป้องกันโรค ระบาด บุคลากรทางการแพทย์ทำงานอย่างหนักเพื่อต่อสู้กับโรคนี้นี้ แต่ที่กล่าวมาเป็นผลกระทบเชิงลบเท่านั้น ในสถานการณ์โควิด-19 ก็มีเรื่องที่ดีอยู่เพราะการไม่ออกจากบ้านของคนทุกคนเลยทำให้สภาพอากาศและ สภาพแวดล้อมดีขึ้น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดลงชั่วคราว ป่าและภูเขา สถานที่ท่องเที่ยวก็ถือโอกาสนี้ในการ พัฒนาและฟื้นฟูตัวเองให้อุดมสมบูรณ์มากขึ้นอีกด้วย หลังจากที่มีการปิดอุทยานแห่งชาติและไม่อนุญาตให้ นักท่องเที่ยวเข้าชมพื้นที่ในเขตอุทยานฯ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่าทรัพยากรธรรมชาติและ ระบบนิเวศได้รับการฟื้นฟู เช่น ในอุทยานภูซาง จังหวัดพะเยา พบว่าพืชพันธุ์ไม้หายากกลับมาเจริญงอกงาม อย่างรวดเร็ว สัตว์ป่าต่าง ๆ เช่น หมูป่า กระรอกบิน ผีเสื้อชนิดต่าง ๆ นกนานาชนิดที่ไม่ค่อยปรากฏตัวให้เห็น สามารถพบเห็นได้บ่อยครั้งนอกจากนี้ ทรัพยากรทางทะเลในหลายพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยมีโอกาส ฟื้นตัวอย่างเห็นได้ชัดอย่างน้อยในระยะสั้น โดยเฉพาะปะการังและหญ้าทะเล สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ทำให้ทรัพยากรทางทะเลเหล่านี้ฟื้นตัวคือการปล่อยน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและโรงแรมที่พักตลอด แนวชายฝั่งลดลงส่งผลให้คุณภาพน้ำทะเลดีขึ้น ทำให้ปะการังและหญ้าทะเลฟื้นตัวและเติบโตดีขึ้น นอกจากนี้ คุณภาพน้ำทะเลที่ดีขึ้นและการลดการรบกวนจากกิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ปะการัง ฟอกขาวลดลง อย่างไรก็ดีปะการังบางชนิดอาจจะใช้เวลานานในการฟื้นตัว แต่ในช่วงที่มีการระงับการ ท่องเที่ยว ปะการังเหล่านี้ก็จะมีกรอตัวและงอกใหม่ สำหรับสัตว์ทะเล เช่น เต่ามะเฟือง พะยูน ปลาโลมาอิร วดี และปลาฉลามหูดำ มีคนพบเห็นสัตว์ทะเลเหล่านี้บ่อยครั้งขึ้นโดยเฉพาะในช่วงที่มีการปิดอุทยานแห่งชาติ ทางทะเล 23 แห่ง สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์โควิด-19 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563) ดังนั้น คณะผู้จัดทำโครงการจึงต้องการเสนอแนวทางกิจกรรมเกี่ยวกับป่าเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ และตระหนักเพื่อที่จะรักษาป่าที่เป็นจุดเริ่มต้นของหลาย ๆ อย่างได้โดยจะจัดทำโครงการในรูปแบบของการให้ ความรู้เกี่ยวกับการรักษา ปกป้อง ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ต้นไม้ และสัตว์ป่า ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ที่สำคัญว่า นั้นอาจต้องมีการจัดเสวนาเรื่องข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องให้เป็นทั้งความรู้กับผู้ที่เข้าร่วมงานหากเจอสถานการณ์ ที่ไม่คาดคิดและเป็นอุทธรณ์ให้กับผู้ที่เข้าร่วมงานว่าที่ผ่านมาเคยมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับผู้อื่นหากเข้าไปใน

ป่าแล้วกระทำผิดทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ และยังเพิ่มเติมเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวและสนับสนุนให้คนท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกและถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เข้าร่วมงานช่วยกันส่งเสริมการรักษาทรัพยากรป่าไม้
2. เพื่อสร้างความตระหนักถึงการสูญเสียทรัพยากรและกระตุ้นจิตสำนึกให้ผู้เข้าร่วมงานส่งต่อเจตนารมณ์ของโครงการต่อคนในสังคม
3. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลังสถานการณ์การระบาดของโควิด-19

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดโครงการ

วิธีการดำเนินโครงการ

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำโครงการพิเศษออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมและกระตุ้นจิตสำนึกของคนให้ตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรป่าไม้โดยศึกษา

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทย พฤติกรรมการท่องเที่ยวสาเหตุหนึ่งของการทรุดโทรมของป่า ตลอดจนเรื่องของข่าวและกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ การท่องเที่ยว กฎหมายและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน
- 2) นำเสนอแนวคิดกำหนดรูปแบบในการจัดพื้นที่แสดงงาน (Event) และพื้นที่นิทรรศการ (Exhibition) โดยวิเคราะห์ให้เกิดรูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการ แบ่งเป็น ห้องนิทรรศการให้ความรู้ เช่น นิทรรศการป่าแห่งความรู้ นิทรรศการป่าในฝัน และนิทรรศการป่าแห่งความถูกต้อง ผนวกกับกิจกรรมเสริม เช่น กิจกรรมปั่นจักรยานศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมเดินชมนกดูธรรมชาติ กิจกรรมพายเรือคายัค และกิจกรรมทำสวนขวดเป็นของที่ระลึก เมื่อทำการกำหนดพื้นที่แสดงงานและกิจกรรมแล้ว จะเข้าสู่
- 3) ขั้นตอนการเขียนแบบภาพ 2 มิติกำหนดรายละเอียดและสิ่งที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดของงาน ออกแบบแบบร่างพื้นที่การจัดแสดงและตกแต่งงาน

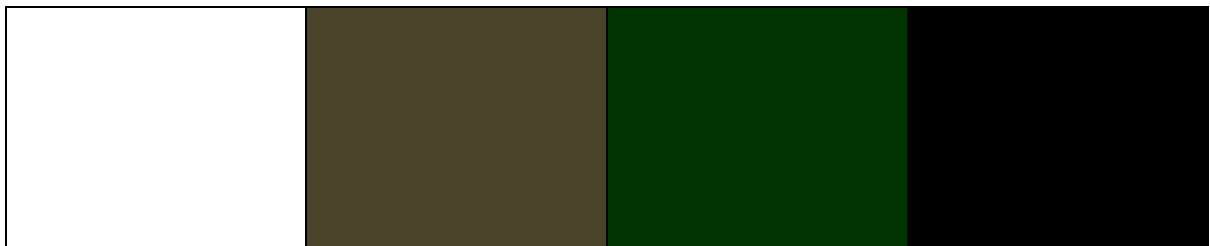
โครงสร้างและองค์ประกอบภายในรวมทั้งงานเขียนแบบภาพผังพื้น (Plan) ภาพนิทรรศการ (Exhibition) ภาพนำเสนอ (Presentation) จัดทำแบบจำลองพื้นที่งาน (Study Model) งานกราฟิก (Graphic) ที่ใช้ภายในงาน แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ (Poster Advertising) การออกแบบตราสัญลักษณ์ (Logo) รวมทั้งของที่ระลึก (Souvenir) สำหรับแจกและจำหน่ายภายในงาน จากนั้นนำไป 4) สร้างภาพ 3 มิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสร้างแบบจำลอง ซึ่งในขั้นตอนนี้สุดท้ายจะเป็น 5) การประเมินความคิดเห็นแบบการจัดนิทรรศการและการจัดแสดงเรื่อง สารจากป่า สานจิตสำนึก ประเมินผลความคิดเห็นด้านการออกแบบ ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการใช้งาน การตลาด ความพึงพอใจรูปแบบงานโดยการใช้แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในโครงการพิเศษครั้งนี้คือแบบสอบถามพร้อมแบบร่าง 2 มิติ 3 มิติด้วยคอมพิวเตอร์และ Model เพื่อประเมินความคิดเห็นด้านรูปแบบการตลาดจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่มีหน้าที่ตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นตัวแทนในการประเมินตัวผลงานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินการจัดแสดงงานและการออกแบบลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) กำหนดค่าระดับคะแนน 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ผู้จัดทำโครงการทำการเก็บการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 1 ชุดมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ผลจากกรอบแนวคิดในการออกแบบ

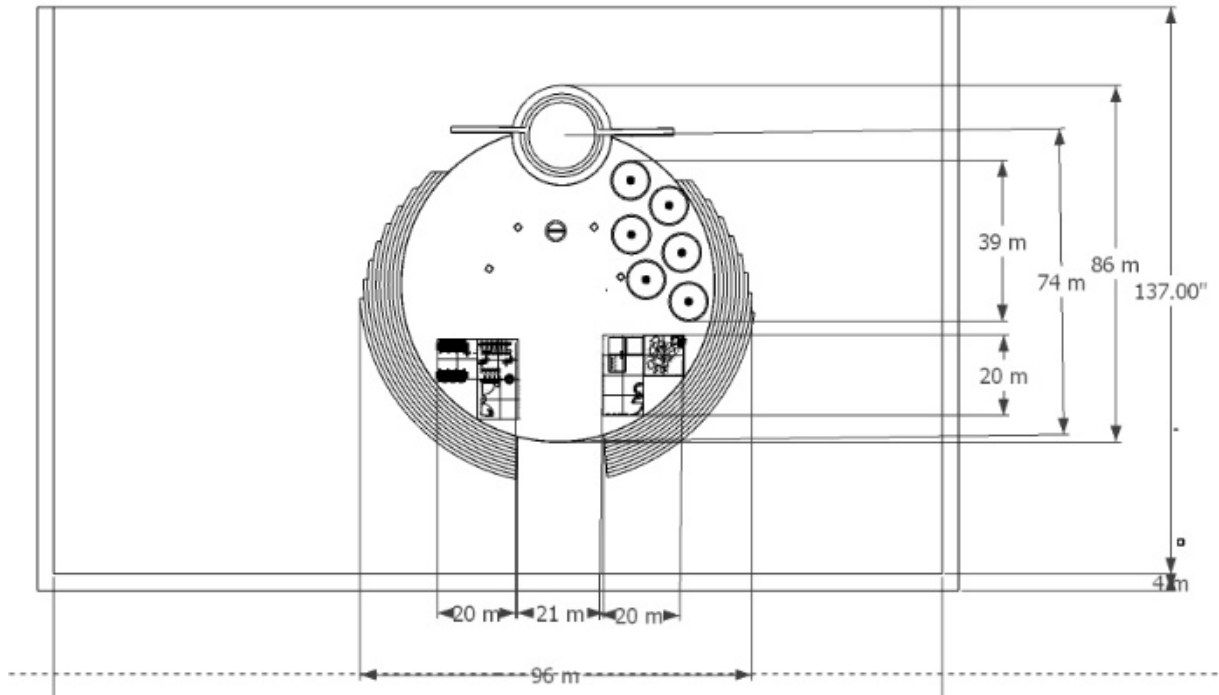
การศึกษาโครงการพิเศษด้านการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเกี่ยวกับป่าเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อให้คนตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรป่าไม้เพื่อเป็นการระลึกและนึกถึงเหตุการณ์ หรือบุคคลสำคัญที่มีต่อป่าไม้ในประเทศไทย รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนของโซนนิทรรศการให้ความรู้ และโซนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยสีและอารมณ์ของการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงภายใต้ชื่องาน สารจากป่า สานจิตสำนึก นั้นจัดงานในรูปแบบของป่าบอกเล่าเรื่องราวของป่าโดยใช้สี ขาว เขียว ดำ และสีน้ำตาล เพื่อสื่อความสงบ อ่อนนุ่ม และผ่อนคลาย

โดยโซนนิทรรศการใช้บอลูนขนาดใหญ่ มีรูปเสือด่า เห็ด และท่อนไม้เป็นกราฟิกอยู่บนบอลูนที่เป็นแลนด์มาร์กเพื่อดึงดูดผู้เข้าร่วมงาน ให้สื่อความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น และสร้างความตระหนักถึงการสูญเสียทรัพยากร รวมถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม และยังมีเรื่องน่ารู้เป็นกราฟิกแสดงที่กล่องข้อความด้านล่างบอลูน

ภาพที่ 2 สีและอารมณ์ของงาน

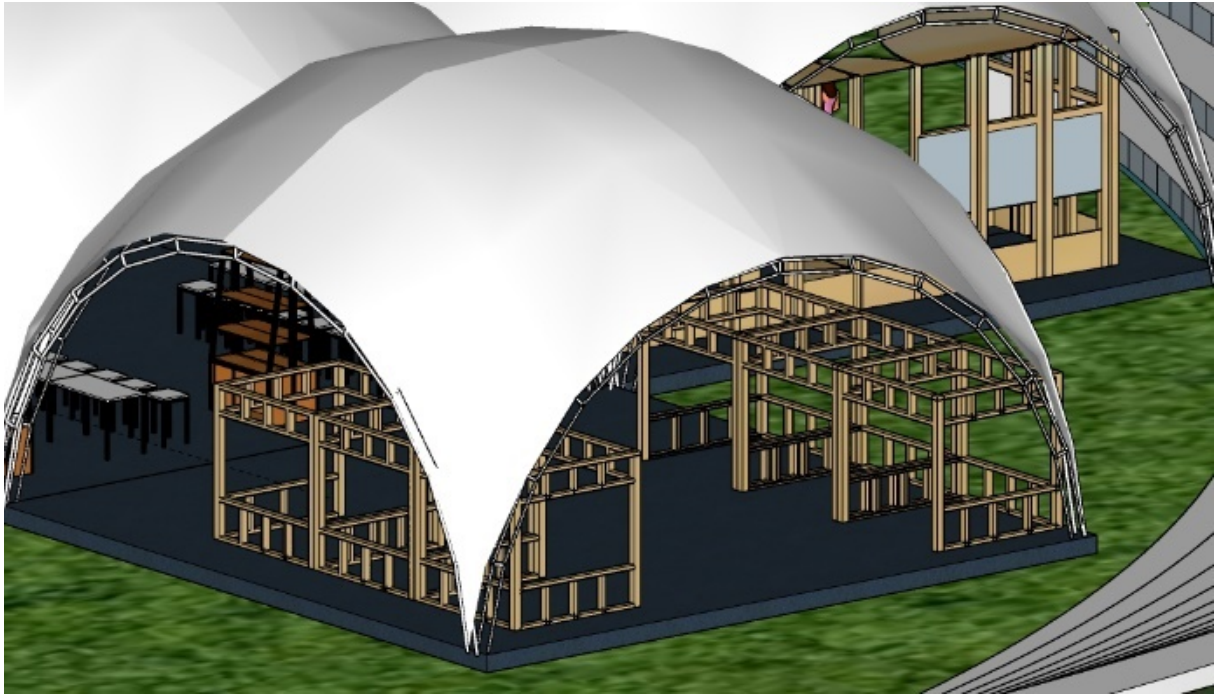

ภาพที่ 3 ผังพื้นที่จัดนิทรรศการ

ภาพที่ 4 บรรยากาศพื้นที่จัดนิทรรศการ

ภาพที่ 5 บรรยากาศพื้นที่บริการอาหาร

ภาพที่ 6 บรรยากาศพื้นที่กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ

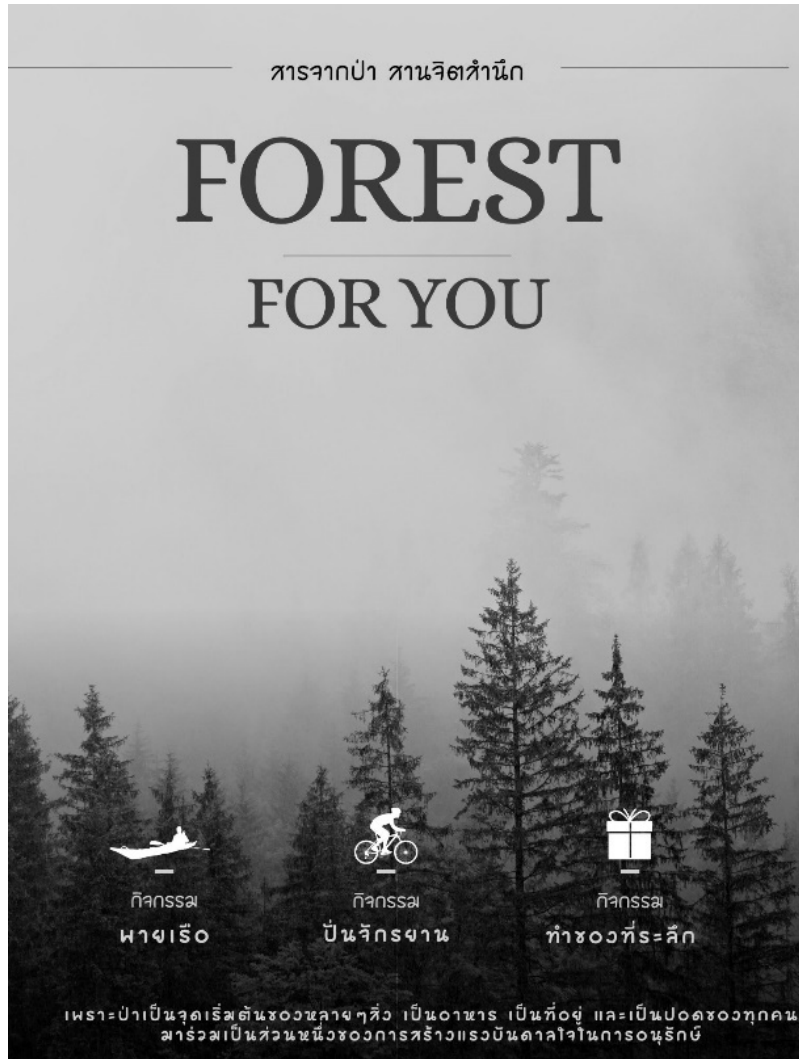
ภาพที่ 7 หุ่นจำลองพื้นที่จัดนิทรรศการ

ภาพที่ 8 ของที่ระลึก

ภาพที่ 9 ตราสัญลักษณ์ของงาน (Logo)

ภาพที่ 10 งานป้ายประกาศ (Poster)

การประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้าน Event & Exhibition

ตารางที่ 1 ตารางผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบ

ลำดับที่	วัตถุประสงค์แนวคิดในการจัดนิทรรศการ	ค่าเฉลี่ย
1	แนวคิดในการจัดงานมีความน่าสนใจ	5.00
2	นิทรรศการสื่อความหมายได้ตรงจุดประสงค์ของงาน	4.00
3	การใช้อองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในการออกแบบนิทรรศการ	4.00
4	ผู้ชมได้รับความสนุก เพลิดเพลินและมีส่วนร่วมกับการนิทรรศการ	3.66
5	การออกแบบพื้นที่ สวยงามและเหมาะสมกับงาน	4.00
6	ความเหมาะสมในการจัดสถานที่ ณ สวนเบญจกิติ	4.66
7	ระยะเวลาในการจัดงาน 4-10 ธันวาคม 2566	4.33
8	ได้รับองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ของงาน	4.33
9	สามารถบอกเล่าเรื่องราวผ่านนิทรรศการได้อย่างเหมาะสม	4.66
ความพึงพอใจในภาพรวม		4.29

จากผลการประเมินตารางที่ 1 พบว่าคะแนนความพึงพอใจในการออกแบบ แนวคิดมีความน่าสนใจในการจัดงานเรื่องสารจากป่า สานจิตสำนึก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด นิทรรศการสื่อความหมายได้ตรงจุดประสงค์ของงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก การใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในการออกแบบนิทรรศการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ผู้ชมได้รับความสนุก เพลิดเพลินและมีส่วนร่วมกับนิทรรศการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก การออกแบบพื้นที่ สวยงามและเหมาะสมกับงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ความเหมาะสมในการจัดสถานที่ ณ สวนเบญจกิติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ระยะเวลาในการจัดงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้รับองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ของงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สามารถบอกเล่าเรื่องราวผ่านนิทรรศการได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ส่วนในภาพรวมการออกแบบวัตถุประสงค์แนวคิดในการจัดนิทรรศการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 2 ตารางผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดง เรื่อง สารจากป่า สานจิตสำนึก

ลำดับที่	วัตถุประสงค์แนวคิดในการจัดนิทรรศการ	ค่าเฉลี่ย
1	Logo ของงานมีความเหมาะสม	4.00
2	Poster ของงานมีความเหมาะสมเข้ากับงาน	3.66
3	กิจกรรมเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.33
4	รูปแบบการจัดงานที่สามารถดึงดูดผู้เข้าชมเข้าร่วม	4.33
ความพึงพอใจในภาพรวม		4.08

จากผลการประเมินตารางที่ 2 พบว่าผู้ประเมินมีความพึงพอใจในการออกแบบ แนวคิดมีความน่าสนใจในการจัดงานเรื่องสารจากป่า สานจิตสำนึก ของงานมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก Poster ของงานมีความเหมาะสมเข้ากับงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก กิจกรรมเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบการจัดงานดึงดูดผู้เข้าชมอยากเข้าร่วมงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในภาพรวมการออกแบบวัตถุประสงค์แนวคิดในการจัดแสดงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และภาพรวมการประเมินทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการดำเนินโครงการ

จากการดำเนินโครงการด้านการออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดงเรื่องสารจากป่า สานจิตสำนึก และหลักการในการจัดนิทรรศการและการจัดแสดง หลังจากศึกษารวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ผลจัดทำกรอบแนวคิดในการจัดงานมาสร้างรูปแบบและรายละเอียดการจัดงาน ซึ่งจะได้กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในงานที่มีเหตุผลเกิดความสอดคล้องกันและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการคือ การสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นจิตสำนึกของคนให้ตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรป่าไม้และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรักษาสมดุลทางธรรมชาติและเพื่อการรักษาป่าไม้ไทยได้อย่างยั่งยืน

ดำเนินงานออกแบบผู้จัดทำโครงการได้คิดวิเคราะห์จากการจัดทำกรอบแนวคิด ซึ่งจะได้แนวคิดในการออกแบบพื้นที่การออกแบบการจัดแสดง ตกแต่งพื้นที่และอื่น ๆ เพื่อสอดคล้องกับโครงการมากยิ่งขึ้น โดยการจัดนิทรรศการมีรูปแบบจัดแสดงนิทรรศการโดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสร้างเทคนิคการนำเสนอข้อมูลการจัดแสดงเพื่อให้เกิดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจมากยิ่งขึ้นและสามารถทำให้การรับรู้ข้อมูลมีความสะดวกมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญด้าน Event & Exhibition ได้กล่าวถึงโครงการในเรื่องของการเรียบเรียงข้อมูลนั้นเข้าใจง่ายสื่อออกมาในงานได้ดี การแสดงผลงานและการออกแบบส่วนของกิจกรรมมีความน่าสนใจดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมได้ดี ในงานด้านกราฟิก Poster อาจยังไม่สื่อถึงกิจกรรมตามวัตถุประสงค์โดยตรงแนะนำให้เพิ่มเติมภาพกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นภายในงานเพื่อเพิ่มความน่าสนใจของนิทรรศการให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางที่นำเสนอมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง โดยแต่ละกิจกรรมนั้นจะสามารถตอบสนองผู้เข้าร่วมนิทรรศการได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นควรคำนึงถึงในแต่ละกิจกรรมอาจจะต้องบอกแล้ววัตถุประสงค์ของการมีกิจกรรมนั้น ๆ ให้เชื่อมโยงกับธรรมชาติและสิ่งที่ต้องการจะสื่อ และควรให้ความสำคัญกับการจัดการขยะภายในงานเพื่อให้ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากขยะที่มีนำกลับไปใช้ใหม่ได้ อีกทั้งมลพิษที่มีขนาดใหญ่อยู่ควรจัดให้มีระยะห่าง เพราะมีหลายลูกหากวางใกล้กัน อาจมีบางมุมที่ไม่สามารถมองเห็นกราฟิกได้ครบถ้วน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2560). *ทรัพยากรป่าไม้*. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤศจิกายน 12, เข้าถึงได้จาก:
<https://www.thalingchan.go.th/datacenter/>
- กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2019). *ชีวิตวิถีใหม่*. สืบค้นเมื่อ 2565 มีนาคม 06, เข้าถึงได้จาก: https://www.mhesi.go.th/index.php/content_page/item/1448-newnormal.html
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). *ข่าวด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤศจิกายน 15, เข้าถึง ได้จาก <http://newweb.mnre.go.th/th/information/list/1706>
- ข่าวสดออนไลน์. (2021). *ข่าวปล่อยสัตว์ป่าคืนสู่ธรรมชาติ*. สืบค้นเมื่อ 2564, ธันวาคม 2, เข้าถึงได้จาก:
https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_6717103
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: หน้า 117
- ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก. (2019). *โควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 2565 มีนาคม 06, เข้าถึงได้จาก :
<https://www.gj.mahidol.ac.th/main/knowledge-2/covid19is/>
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. (2538). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤศจิกายน 15, เข้าถึงได้จาก:
<https://www.dnp.go.th/park/sara/tour/eco.htm>

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). การพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤศจิกายน 12, เข้าถึงได้จาก: <https://tdri.or.th/2020/06/covid-19-turning-crisis-into-an-opportunity-for-natural-tourism/>
- สำนักการอนุรักษ์กรมป่าไม้. (2564). กฎหมายที่เกี่ยวข้อง. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤศจิกายน 15, เข้าถึงได้จาก: <https://www.forest.go.th/goods/>
- สำนักงานข่าวไทยรัฐออนไลน์. (2564). ข่าวการตัดไม้ทำลายป่า. สืบค้นเมื่อ 2564, ธันวาคม 2, เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/local/central/2076528>
- สำนักงานข่าวไทยรัฐออนไลน์. (2564). ข่าวยึดที่นายทุน. สืบค้นเมื่อ 2564, ธันวาคม 2, เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/local/south/126229>
- สำนักงานข่าวมติชนออนไลน์. (2021). ข่าวพบไม้หายากถูกตัด. สืบค้นเมื่อ 2564, ธันวาคม 2, เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_2889221

การศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

ชลธิชา สิ้นจันอัด¹ และ มยุรี เรืองสมบัติ¹

¹ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

บทคัดย่อ

การศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม เพื่อศึกษาหาข้อจำกัดทางกายภาพในการคงรูปของผ้ามัดย้อม สามารถนำมาทำเป็นเครื่องประดับได้และพัฒนาการออกแบบให้เหมาะสม เพื่อสื่อถึงความ เป็นผ้ามัดย้อมทั้งสีสันทันและลวดลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการคือเพื่อศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม และเพื่อหาความพึงพอใจในด้านความสวยงามและด้านการใช้งานของกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผ้ามัดย้อมและเครื่องประดับ จากนั้นจึงทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อมที่ได้รับการตอบสนองจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน โดยทำให้ได้ข้อสรุปด้านการออกแบบว่าสร้อยข้อมือ สร้อยคอ และต่างหู เป็นประเภทเครื่องประดับที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในระดับต้น ๆ และส่วนมากมีความต้องการให้เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อมมีสีโทนเย็นสบายตาในรูปทรงเรขาคณิตแบบสไตล์มินิมอล ส่วนใหญ่มักซื้อเป็นรางวัลให้กับตัวเอง โดยพิจารณาเลือกซื้อเครื่องประดับจากความสวยงาม เรียบง่ายเข้ากับเสื้อผ้าได้หลากหลาย มีขนาดไม่ใหญ่มากและสามารถใส่ได้ทุกวัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีแนวคิดและศึกษาการเลือกวัสดุมาใช้ในการทำเครื่องประดับด้วยอีพ็อกซีเรซิน ซึ่งสามารถคงรูปทรงของจี้เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อมได้ดี และการเคลือบชิ้นงานด้วยอีพ็อกซีเรซินนั้น ทำให้ผ้ามัดย้อมมีสีสันทันที่ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกทั้งยังมีความเงางาม เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดจึงนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

คำสำคัญ: การพัฒนา เครื่องประดับ ผ้ามัดย้อม

Project Study and Development of Jewelry Design from Tie Dye Fabric

Chonticha Sinjan-ad¹ and Mayuree Ruengsombat¹

¹ Faculty of Architecture and Design Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Abstract

The study and development of accessory design from tie-dye fabrics were conducted to investigate physical limitations in maintaining the shape of tie-dye fabrics. It was used to create accessories and develop appropriate designs to represent the colorful and patterned tie-dye fabrics and consistent with the desired objectives, which are to the study and development of accessory design from tie-dye fabrics, and to find satisfaction in terms of beauty and usability of the target group. The researchers collected data on tie-dye fabrics and accessories, and then conducted preliminary interviews to analyze the directions for designing accessories from tie-dye fabrics that received feedback from a sample of 50 people. The conclusion was that wristbands, necklaces, and earrings were the most popular types of accessories, and most people want accessories made from tie-dyed fabric to have cool colors that are pleasing to the eye and geometric shapes in a minimalist style, which were usually purchased as rewards for oneself. The accessories were considered beautiful, simple, and versatile, suitable for everyday wear, with a relatively small size. In addition, the researchers explored and studied the use of epoxy resin in making accessories from tie-dye fabrics, which helped maintain the shape of the accessories well. The epoxy resin also enhanced the colors and added beauty to the tie-dye fabrics. After gathering all the information, it was used as a guideline for designing accessories from tie-dye fabrics.

Keywords: Development, Jewelry, Tie-dye fabric

บทนำ

ผ้ามัดย้อมเกิดจากการฝีกหัดมัดย้อมบนเนื้อผ้าที่ได้เคยทำกันมาเกือบทั่วโลก และความเป็นมาของการทำผ้ามัดย้อมได้เริ่มต้นทำกันมาในสมัยเอเชียโบราณ สีย้อมในธรรมชาติที่นิยมนำมาย้อมผ้ามี 3 ชนิด คือ สีย้อมจากพืชหรือสมุนไพร สีย้อมจากสัตว์ และสีย้อมจากดิน ส่วนผ้ามัดย้อมที่มีในประเทศไทยนั้นมียุทธศาสตร์การมัดย้อมที่นำไปใช้ในการตกแต่งผ้าไหมชั้นดีเพื่อใช้ทำผ้าคลุมไหล่ สไบ และโสร่ง สำหรับชายหญิง การมัดย้อมในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยนั้นแสดงให้เห็นถึงการออกแบบที่แตกต่างกันและลักษณะการใช้สี ซึ่งผู้ผลิตสามารถวางแผนทางและรูปแบบของผ้าเพื่อผลิตออกไปทั่วโลก ในระยะเวลาที่แตกต่างกันตามรูปแบบของวัฒนธรรม

ผ้าที่นิยมนำมาทำผ้ามัดย้อมมากที่สุดได้แก่ ผ้าฝ้าย หรือเรียกจากคำภาษาอังกฤษของผ้าฝ้ายว่า คอตตอน (Cotton) เป็นผ้าที่ใช้กันมากที่สุดในบรรดาเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่นำมามัดย้อม เหมาะสมสำหรับการสวมใส่ในช่วงที่มีอากาศร้อนในฤดูร้อน หรือสามารถสวมใส่ได้ทุกวันกับประเทศที่มีภูมิอากาศร้อนชื้นทั้งปี เพราะในเนื้อเส้นใยฝ้ายนั้นสามารถซึมซับเหงื่อและระบายออกได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย ผ้าฝ้ายทำมาจากใยฝ้าย ซึ่งได้จากต้นฝ้ายที่สามารถปลูกขึ้นได้ดีในแถบที่มีอากาศอุ่นชื้นและมีแดดจัด เมื่อผลฝ้ายแก่จัดแล้วผลจะแตกมีใยเป็นปุยขาว จึงเก็บมาแยกเอาเปลือกและเมล็ดออก แล้วนำไปปั่นเป็นเส้นใยและเส้นด้าย จึงจะสามารถทอเป็นผืนผ้าได้แล้วจึงจะสามารถใช้ประโยชน์จากผ้าฝ้ายได้ โดยการนำมาตัดและเย็บเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายอย่างเช่น เสื้อยืด ผ้าฝ้ายมีเนื้อค่อนข้างเหนียว ไม่ค่อยยืดหยุ่น ยับง่าย หดง่าย ดูดซึมน้ำได้ดี ระบายอากาศและความร้อนได้ดี ซักง่ายและทำความสะอาดง่าย ทนความร้อนได้ดี สามารถรีดด้วยความร้อนสูงได้ การทำผ้ามัดย้อมใช้เอง เป็นความภาคภูมิใจของผู้ที่ได้ทำและผู้ที่จะสวมใส่ เพราะผลงานชิ้นดังกล่าวเป็นศิลปะหนึ่งเดียวในโลก แต่ในปัจจุบันศิลปะดังกล่าวกำลังลดหายไปจากสังคม และถูกมองอย่างไร้คุณค่า เพราะว่าการแสวงหาแฟชั่นสมัยใหม่นั้นมีมาตลอด มีของทดแทนที่หาซื้อได้ง่ายกว่า และตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็วทันใจในทุกรูปแบบ ผ้ามัดย้อมจึงอาจไม่เป็นที่นิยมเหมือนในอดีตแล้ว แต่ก็ยังมีความนิยมขึ้นชอบในกลุ่มคนบางกลุ่มหรือบางชุมชน อาทิเช่น กลุ่มผู้คนที่ชอบแฟชั่นสไตล์อิมพีเรียลหรืออิมพีเรียล เป็นต้น

ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เครื่องประดับที่ทำมาจากวัสดุประเภทผ้าอย่างหลากหลาย โดยมีรูปแบบ รูปทรง สีลวดลายแตกต่างกันออกไป โดยผู้วิจัยมีความสนใจจึงเลือกจากความเป็นไปได้และความสวยงามทางสีลวดลายและลวดลายของผ้ามัดย้อมมาผสมผสานกับวัสดุอื่นที่นิยมนำมาทำเครื่องประดับเพื่อให้ตอบสนองและตอบรับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายซึ่งคือผู้คนที่ชอบแฟชั่นสไตล์อิมพีเรียลหรืออิมพีเรียลในปัจจุบัน จึงต้องออกแบบพัฒนารูปทรง ลวดลาย และสีลวดลายให้มีความน่าสนใจและเน้นความสวยงาม ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และความสะดวกสบายในการใช้งานในชีวิตประจำวันหรือตามโอกาสต่าง ๆ

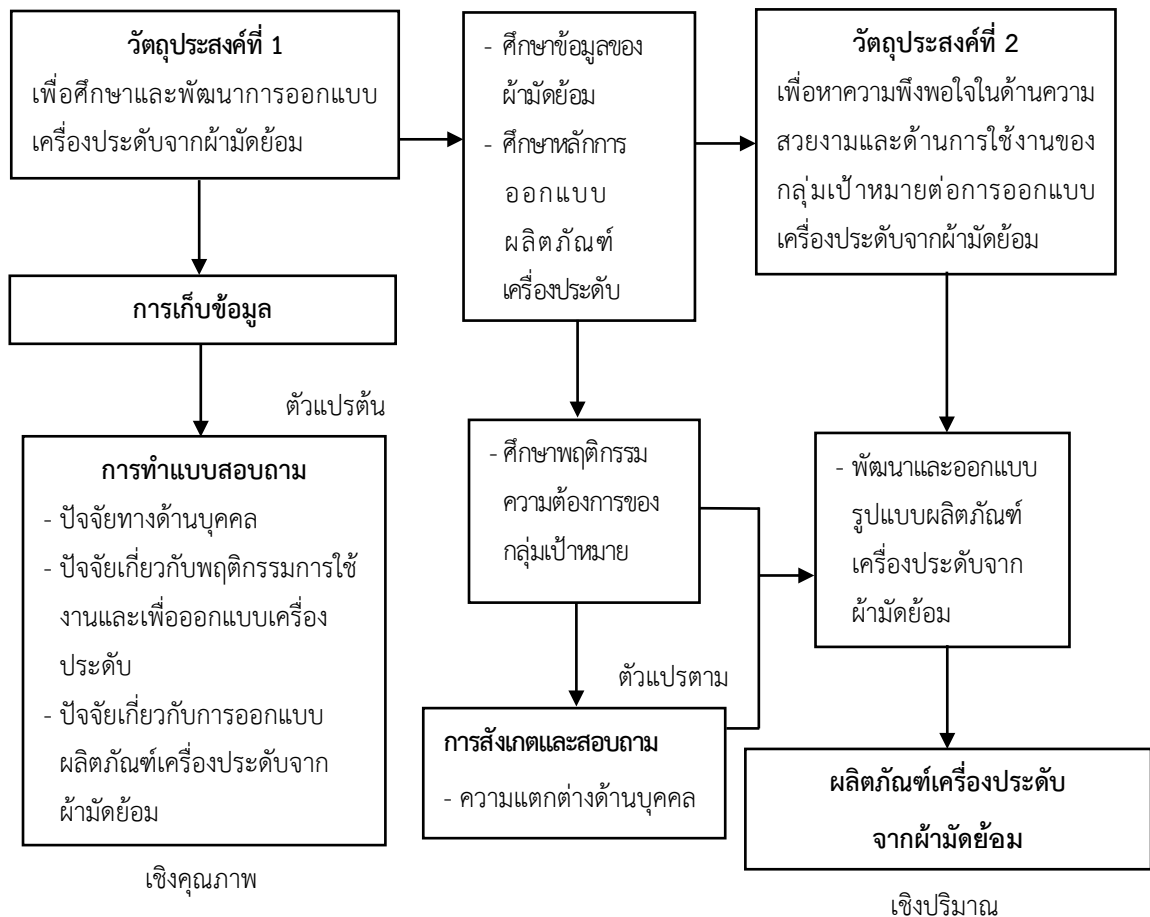
จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดและความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม Dieter Rams ตำนานนักออกแบบงานอุตสาหกรรม กล่าวไว้ว่างานออกแบบที่ดีต้องประกอบด้วยบัญญัติ 10 ประการ (Ten Principles for Good Design) (Dieter Rams, 1957 อ้างอิงใน VITSOE Design Dieter Rams, 2023) โดยผู้วิจัยได้เลือกมา 3 ประการ ดังนี้ 1) งานออกแบบที่ดีต้องดูสวยงาม (Good Design is Aesthetic) 2) งานออกแบบที่ดีต้องซื่อตรง (Good Design is Honest) 3) งานออกแบบที่ดีต้องคงอยู่ได้ยาวนาน (Good Design is Long Lasting) เพื่อใช้ศึกษาและนำมาปรับใช้เป็น

แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ประกอบไปด้วย สร้อยคอ สร้อยข้อมือ และต่างหู และเลือกหาวัสดุที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับผ้ามัดย้อมให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับแบบใหม่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ชื่นชอบการแต่งตัวแนวแฟชั่นสไตล์ฮิปปีหรือฮิปสเตอร์ ที่มีช่วงอายุ 25-35 ปี และหาระดับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อมจากกลุ่มเป้าหมายเป็นลำดับต่อไป ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการออกแบบของนักออกแบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม
2. เพื่อหาความพึงพอใจในด้านความสวยงามและด้านการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายต่อการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นนำไปประกอบกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลและเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง

(1) ชั้นปฐมภูมิ ข้อมูลการศึกษาภาคสนามจากการทำแบบสอบถาม โดยทำการสัมภาษณ์ สอบถาม และศึกษาเก็บข้อมูลตามระบบขั้นตอนกระบวนการ อาทิเช่น คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานและเพื่อออกแบบเครื่องประดับ และคำถามเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

(2) ชั้นทุติยภูมิ ศึกษาข้อมูลหนังสืออ้างอิงทางวิชาการ ได้แก่ เอกสารข้อมูลงานวิจัย และสื่อสารสนเทศ อาทิเช่น ศึกษาข้อมูลของผ้ามัดย้อม ศึกษาหลักการออกแบบ การใช้วัสดุ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(1) กลุ่มประชากร คือ บุคคลทั่วไปที่ชื่นชอบแฟชั่นสไตล์ฮิปปีหรือฮิปสเตอร์และมีความสนใจเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

(2) กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มที่ชื่นชอบแฟชั่นสไตล์ฮิปปีหรือฮิปสเตอร์และมีความสนใจเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ที่มีช่วงอายุ 25-35 ปี จำนวน 50 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

(2) แบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลนำสู่การออกแบบ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยสรุปผลวิเคราะห์จากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ มาวิเคราะห์เป็นรายชื่อ โดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบายสรุป เพื่อนำผลที่ได้มาหาแนวทางที่เหมาะสม ความเป็นไปได้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขแบบร่าง (Sketch Design) และนำงานออกแบบที่ได้มาเขียนแบบเพื่อการผลิต โดยเขียนขนาดและสัดส่วนของตัวผลิตภัณฑ์ทั้งหมด จากนั้นนำไปผลิตแล้วทำการสร้างหุ่นจำลองที่ได้จากการออกแบบ

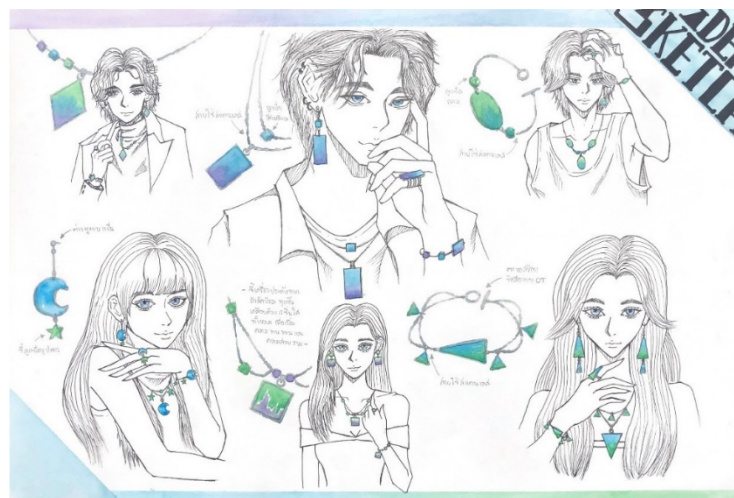
ขั้นตอนที่ 5 ประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายบุคคลทั่วไปที่ชื่นชอบแฟชั่นสไตล์ฮิปปีหรือฮิปสเตอร์และมีความสนใจเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม และกลุ่มที่ชื่นชอบแฟชั่นสไตล์ฮิปปีหรือฮิปสเตอร์และมีความสนใจเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ที่มีช่วงอายุ 25-35 ปี จำนวน 50 คน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาข้างต้นเพื่อจะนำมาใช้ในการออกแบบและผลิตเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม พบว่าประเภทเครื่องประดับที่กลุ่มประชากรตัวอย่างนิยมมากที่สุด คือ สร้อยคอ (Necklace) สร้อยข้อมือ (Bracelet) และต่างหู (Earring) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดและความนิยมจากกลุ่มตัวอย่างมาปรับใช้เป็นแนวทางการออกแบบและผลิตโดยการทำแบบร่างแนวคิดเบื้องต้น (Idea Sketch) และการพัฒนาแบบ (Idea Development) ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แบบร่างแนวคิดเบื้องต้น (Idea Sketch) แผ่นที่ 1
ที่มา : ผู้วิจัย (2565)

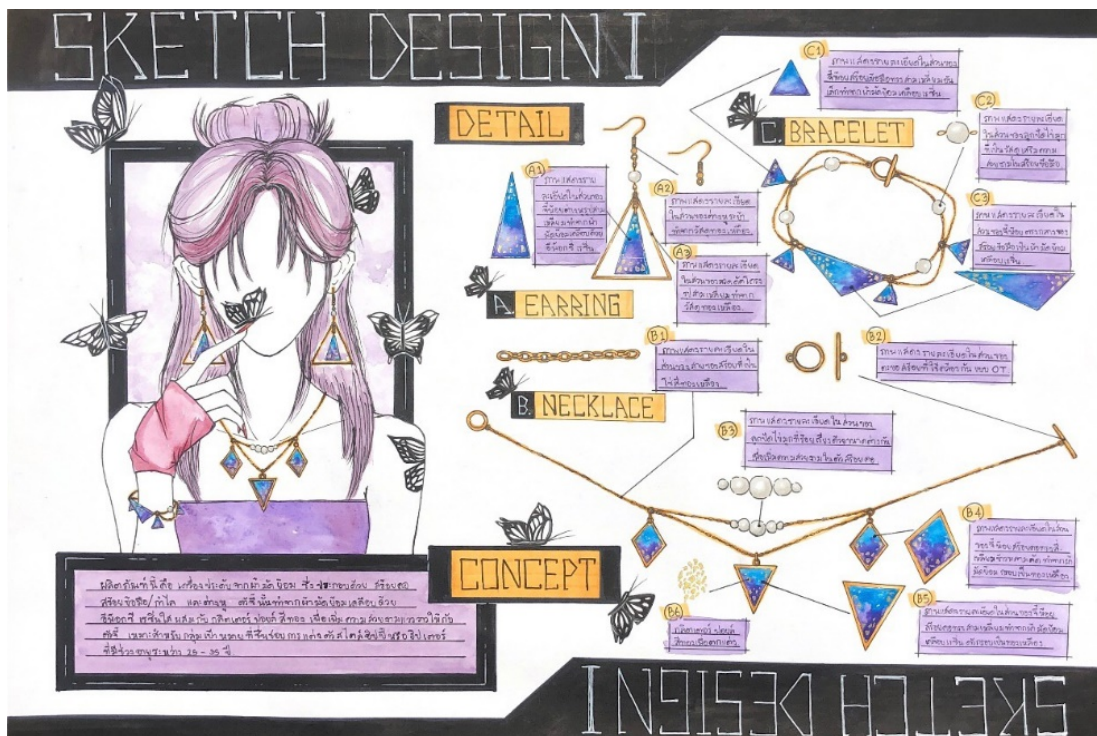

ภาพที่ 3 แบบร่างแนวคิดเบื้องต้น (Idea Sketch) แผ่นที่ 2
ที่มา : ผู้วิจัย (2565)

ภาพที่ 4 ผลการพัฒนารูปแบบ (Idea Development)

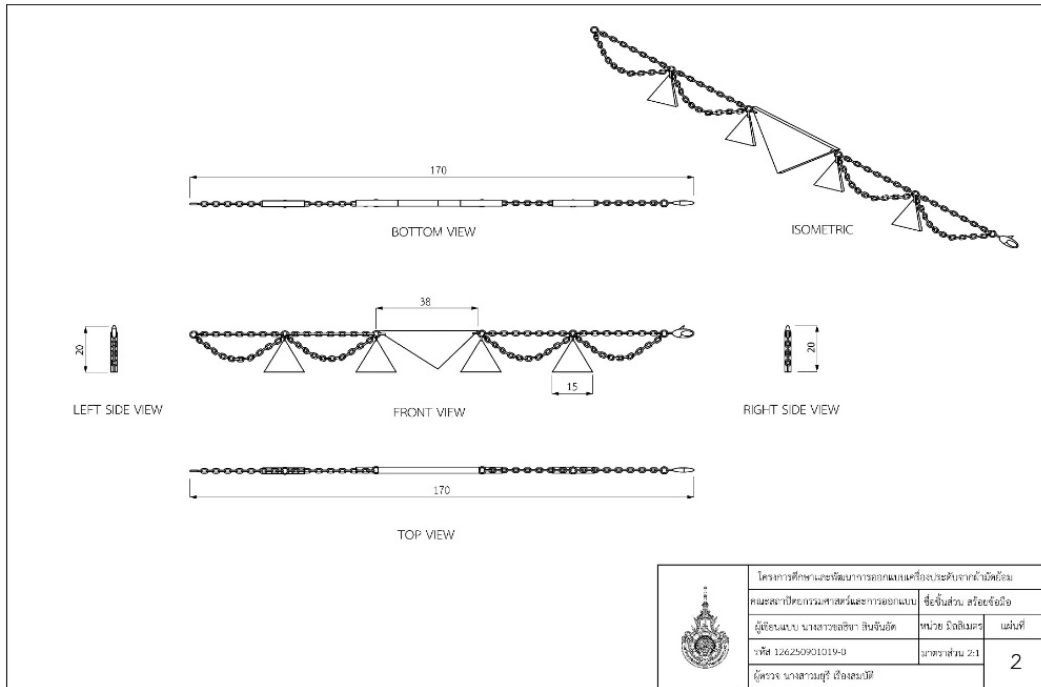
ที่มา : ผู้วิจัย (2565)

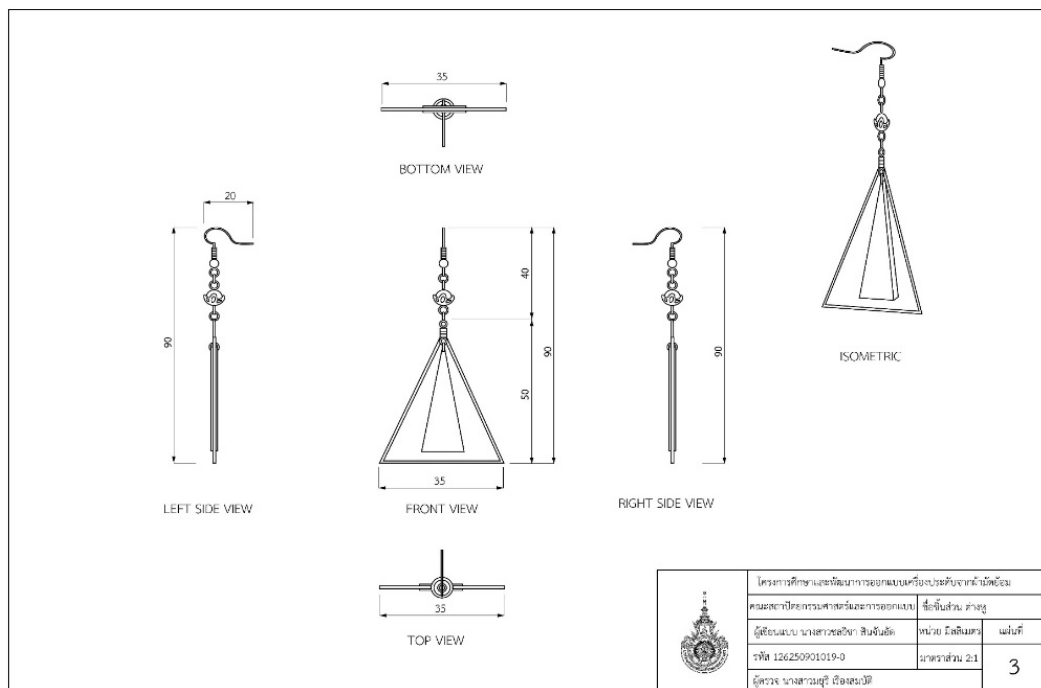
ภาพที่ 5 ผลการออกแบบ (Sketch Design) ครั้งที่ 1

ที่มา : ผู้วิจัย (2565)

ภาพที่ 8 เขียนแบบเพื่อการผลิต (Working Drawing) ตัวสร้อยข้อมือ
ที่มา : ผู้วิจัย (2565)

ภาพที่ 9 เขียนแบบเพื่อการผลิต (Working Drawing) ตัวต่างหู
ที่มา : ผู้วิจัย (2565)

ภาพที่ 10 ผลิตภัณฑ์จริง
ที่มา : ผู้วิจัย (2565)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการประเมินความพึงพอใจ

ตารางที่ 1 แสดงผลจากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

คุณสมบัติ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการออกแบบ	4.18	0.82	มาก
ด้านความสวยงาม	4.26	0.69	มาก
ด้านมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	4.12	0.79	มาก
ด้านวัสดุที่เลือกใช้	4.26	0.77	มาก
ด้านความสะดวกสบายการใช้งาน	4.40	0.75	มาก
ด้านการดูแลรักษา	4.28	0.83	มาก
รวม	4.25	0.77	มาก

สรุปตาราง 1 ผลแสดงค่าเฉลี่ย และระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.25 จากผู้ทำแบบประเมินทั้งหมด 50 คน

สรุปและอภิปรายผล

การสรุปข้อมูลจากแบบสอบถาม

ประเด็นแรก จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุ 25-35 ปี ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนมากมีรายได้ประมาณ 15,001-20,000 บาท

ประเด็นที่สอง จากการที่ได้รับข้อมูลความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานและเพื่อออกแบบเครื่องประดับของกลุ่มเป้าหมายนี้พบว่า ความนิยมซื้อเครื่องประดับของผู้ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือเครื่องประดับประเภทสร้อยข้อมือ/กำไล ราคาประมาณ 201-400 บาท สถานที่ที่ซื้อเครื่องประดับบ่อยที่สุดคือตลาดนัด/ตลาดกลางคืน/ถนนคนเดิน ซึ่งจะซื้อเนื่องในโอกาสเป็นรางวัลให้กับตัวเอง และปัจจัยในการเลือกซื้อส่วนมากคือความสวยงาม

ประเด็นที่สาม จากการที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ของกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่า มีความต้องการให้เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อมมีสีโทนเย็น ในรูปทรงเรขาคณิต และส่วนใหญ่วัสดุที่คิดว่ามีความเหมาะสมในการนำมาทำเป็นสายคือสแตนเลส เนื่องจากมีความแข็งแรง แวววาวและสวยงาม

ประเด็นสุดท้าย การวิเคราะห์ผ้ามัดย้อมที่เคลือบด้วยอีพ็อกซีเรซิน สรุปผลได้ว่า อีพ็อกซีเรซินที่เคลือบผ้ามัดย้อมอยู่นั้นช่วยให้ผ้ามัดย้อมมีสีที่เข้มยิ่งขึ้นกว่าเดิม มีความเงางาม และยังเพิ่มความแข็งแรงทนทานให้กับเครื่องประดับได้ดีอีกด้วย อีกทั้งยังหาซื้อง่ายตามทั่วไป

การสรุปข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม

ประเด็นแรก สรุปผลแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 50 คน คือ

1. ด้านการออกแบบจากผู้ที่ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.18 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.82 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2. ด้านความสวยงามจากผู้ที่ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.26 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.69 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
3. ด้านมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจากผู้ที่ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.79 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
4. ด้านวัสดุที่เลือกใช้จากผู้ที่ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.26 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.77 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
5. ด้านความสะดวกสบายในการใช้งานจากผู้ที่ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.40 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.75 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
6. ด้านการดูแลรักษาจากผู้ที่ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.28 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.83 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

โดยรวมผลแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม หลังจากที่ผ่านมาการศึกษาและพัฒนาตามประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากผู้ที่ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจในมีจำนวนทั้งสิ้น 50 คน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.25 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.77 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ประเด็นสุดท้าย จากการที่ได้รับข้อมูลจากการทำแบบประเมินเกี่ยวกับข้อเสนอแนะผู้ทำแบบประเมินมีความคิดเห็นว่าผลิตภัณฑ์มีความสวยงามดี อยากให้ลองทำการออกแบบในลักษณะอื่น ๆ ภูมิความน่าสนใจและอยากให้มีส่วนอื่นเข้ามาเพิ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการศึกษาและพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับจากผ้ามัดย้อม ในการทำวิจัยและวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามครั้งนี้ พบว่าอุปสรรคที่ได้พบในการดำเนินงานได้แก่ ข้อจำกัดของขนาดเครื่องประดับที่มีขนาดเล็ก กับลวดลายของผ้ามัดย้อมที่มีขนาดใหญ่ จึงอาจทำให้ดึงดูดเด่นและเอกลักษณ์ในส่วนของลวดลายของผ้ามัดย้อมออกมาได้ไม่หมดตามที่คาดเอาไว้ แต่ในส่วนของสีสันทนของผ้ามัดย้อมยังคงทำได้ดีตามที่ได้ออกแบบมา และการเคลือบอีพ็อกซีเรซิน ต้องควบคุมให้มีความพอดีไม่ให้หนาจนเกินไปในแต่ละชั้น เพื่อให้มีความสวยงาม ถือว่าเป็นงานทำด้วยมือที่ต้องใช้ความใจเย็นและความอดทนอย่างมากเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ดี ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้รับความสนใจอย่างมากและคิดว่าในอนาคตอาจมีแนวทางการทำเครื่องประดับจากผ้าชนิดอื่น วัสดุที่เหมาะสมที่ดียิ่งขึ้น มีสีสันทนอื่น ๆ มากมาย และลวดลายที่หลากหลายหรือรูปแบบรูปทรงที่สวยงามมากขึ้นกว่าเดิม และหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้อ่าน เพื่อช่วยสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนที่สนใจในงานทำด้วยมือหรือกลุ่มชุมชนในระดับท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

คณิน ไพรวันรัตน์. (2562). *การศึกษาเทคนิคการทำลวดลายผ้ามัดย้อมเพื่อสร้างอุปกรณ์สร้างลวดลายใหม่ของผ้ามัดย้อม*. คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

บงกช เวบ้านแพ้ว และคณะ. (2553). *ความเป็นมาเครื่องประดับ, การออกแบบเครื่องประดับ*. [ออนไลน์]

เข้าถึงได้จาก : <https://preciouspieces.wordpress.com>, 11 มกราคม 2566.

ลัดดา บุตรเลียง. (2559). *โครงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ปีบ รัต มัด ย้อม (ศิลปะการออกแบบลวดลายผ้าด้วยสีสังเคราะห์)*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <https://sites.google.com/site/phamadyxm>, 11 มกราคม 2566.

สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *ย้อมสี ลวดลายจากการตกแต่งผ้า*. [ออนไลน์]

เข้าถึงได้จาก : <https://twistthaitrends.com>, 11 มกราคม 2566.

VITSOE Design Dieter Rams, (2023). *The power of good design*. [online] Available:

<https://www.vitsoe.com/us/about/good-design>, Jan 10, 2023.

การบูรณาการแก่นสาระจากพระคริสต์ธรรมคัมภีร์และหลักความเชื่อของศาสนาคริสต์นิกาย โรมันคาทอลิกสู่การออกแบบศาสนสถาน วัดน้อยพระตรีเอกภาพ

เอกพงษ์ ตรีตรง¹ และ อนุชา แพ่งเกษร¹

¹คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

โครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อนำแก่นสาระความรู้ในการศึกษาสัญญาะจากพระคริสต์ธรรมคัมภีร์มา
สร้างสรรค์คริสตจักรโดยบูรณาการกับศาสตร์การออกแบบ กับพื้นที่จริงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอด
องค์ความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพผ่านประสบการณ์พื้นที่

เริ่มต้นจากความศรัทธา ความรัก มีการสื่อความหมายผ่านสัญญาะ แทรกตัวอยู่ในพื้นที่การทอเกี่ยว
สามารถเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าการออกแบบสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมคน การเข้าถึงศาสนา การพัฒนาโครงการ
จะมีความยั่งยืนด้วยจุดเริ่มต้นที่มีศรัทธา ส่งผลให้การออกแบบที่สร้างแรงบันดาลใจจากความเชื่อ เมื่อเปิดใช้
งานสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวและที่พัก ณ สถานที่ตั้ง เขาชีจรรย์ จังหวัดชลบุรี โดยได้
บูรณาการร่วมกับที่ดินโครงการ แกรนด์ ลอร์ด โฮเทล แอนด์ เรสซิเดนซ์ เพื่อสร้างสรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่
สำคัญ เชื่อมโยงกับเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาทำศาสนกิจ จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการสร้างสรรค์ศาสนสถาน
เพื่อเชื่อมโยงชุมชนสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อ ได้รับการถ่ายทอดออกมาให้ร่วมสมัยจากความศรัทธาของ
ผู้ออกแบบและเจ้าของ โดยเชื่อมโยงกับคริสต์ธรรมคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมคุณค่าแห่งความเชื่อ ใน
วัฒนธรรมคริสเตียน เป็นการต่อยอดจากอดีตสู่อนาคต เพื่อให้วัฒนธรรมคริสเตียนเชื่อมโยงกับการ
บูรณาการออกแบบจากสัญญาะในพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ความรู้สึกความศรัทธาด้วยเส้นสายโค้งโอบรับ
ศูนย์กลาง คือ ไม้กางเขน และพระเยซู เสมือนทูตสวรรค์ได้บนบอบต่อพระผู้เป็นเจ้า ในการสร้างสรรค์งาน
ออกแบบภายใน ศาสนสถาน วัดน้อยพระตรีเอกภาพ

คำสำคัญ: ความศรัทธา, สัญญาะ, การสร้างสรรค์ศาสนสถาน

Integrating essences from the Bible and the principles of the Roman Catholic faith into the design of the religious place, Holy Trinity Church

Akekapong Treetrong¹ and Anucha Pangkesorn¹

¹Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

Abstract

The project aims to use the essences of knowledge gained from studying the symbols from the Bible to create the church by integrating them with design science and real space to be a part of transferring both academic and vocational experiences.

Initiation from faith and love has significance through symbols which have been inserted in the tourist attraction. It can be an indication that design can change people's behavior. Access to religion means that project development will be sustainable with a faith-based starting point. This results this design inspired by faith. When activated, it can affect the society and community as a tourist attraction and accommodation at the location of Khao Chi Chan, Chonburi Province. It has been integrated with the Grand Lord Hotel & Residence project to create an important tourist attraction and to connect with the new generation of youth who come to religious activities. Therefore, it is an important reasons for the creation of religious places to connect social communities' cultures and beliefs. It has been conveyed in a contemporary style by the faith of the designer and owner by connecting with relevant Christian scriptures to promote the value of faith. In Christian culture, it is an extension of the past into the future to connect Christian culture with integrated design from the symbols of the Bible. The feeling of faith with curved lines embracing the center, which is the cruc angel submitting to God in creating designs within religious place Holy Trinity Church.

Keywords: faith, symbols, creation of religious place

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อมอาคารมีผลต่อการกระทำ ความคิด และความรู้สึกของมนุษย์ สภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลดี เช่น ทำให้คนมีความสุข มีความศรัทธา สภาพแวดล้อมไม่ดีก็เกิดผลเสียต่อมนุษย์เช่นเกิดอุบัติเหตุ สุขภาพไม่ดีมีมลภาวะ ทั้งกายและใจ ดังนั้นถ้าเราสามารถกำหนดสภาพแวดล้อมให้ดีมีผลต่อมนุษย์ในทางที่ดีก็จะเกิดประโยชน์ต่อชีวิตไปด้วย สภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความเชื่อและศรัทธาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดพลังแรงศรัทธาต่อผู้เข้าใช้โดยมีการนำหลักคิดของสัญญาณที่มาจากแก่นแท้ของความศรัทธาโดยเฉพาะจากความเชื่อทางศาสนา และสาระจากธรรมะในหนังสือก็จะเป็นผลดีต่อมนุษย์ด้วยเช่นกัน

การเข้าสู่หลักคำสอนของศาสนาอาจสามารถทำได้หลายทางแต่มนุษย์มีสิ่งเร้าแวดล้อมต่าง ๆ จนทำให้ขาดการมีสมาธิในการเข้าถึงคำสอนและธรรมะในทางคริสเตียนคนหลายคนที่มีความเชื่อแต่ไม่สามารถเข้าถึงแก่นแท้ทางคำสอนเพราะอาจไม่เข้าใจในพระวจนะที่แท้จริงหรือไม่มีเวลาที่ศึกษาหรือนำมาประยุกต์ใช้ในทางที่ถูก

การสร้างสรรคสถาปัตยกรรมและการออกแบบบรรยากาศสภาพแวดล้อมอาจเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ การสัมผัสเข้าถึงพระคัมภีร์แก่นธรรม และพระเจ้าได้เช่นกัน

การออกแบบพื้นที่ให้เกิดพลังศรัทธาเพื่อส่งผลต่อผู้เข้าใช้ซึ่งเป็นสาระสำคัญในการออกแบบสร้างสรรค์โดยมีความพยายามที่จะนำสัญญาณจากพระคริสตธรรมคัมภีร์ที่เป็นแก่นแท้มาออกแบบให้ปรากฏเป็นพื้นที่อันเป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงในทางดีของจิตใจมนุษย์ที่หมดกำลังใจแห่งเดียวในชีวิตให้สามารถกลับมาหรือฟื้นจิตใจให้เดินหน้าไปต่อได้ จึงเป็นเหตุผลในการออกแบบโครงการวัดน้อยพระตรีเอกภาพ (Holy Trinity Church (Chapel))

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำแก่นสาระจากพระคริสตธรรมคัมภีร์มาสร้างสรรค์คริสตจักรโดยบูรณาการกับศาสตร์การออกแบบ
2. เพื่อนำสัญญาณจากหลักคิดในพระคริสตธรรมคัมภีร์โดยคัดสรรความเชื่อหลักพระตรีเอกภาพมาถ่ายทอดเป็นข้อสรุปแก่นสาระในการสร้างสรรค์งานออกแบบภายในการออกแบบศาสนสถาน วัดน้อยพระตรีเอกภาพ
3. ออกแบบพื้นที่เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพผ่านประสบการณ์พื้นที่

การดำเนินงานการวิจัย

แนวความคิด

คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก ได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยในตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรุงศรีอยุธยา ในปีพ.ศ.2216 สังฆราชแห่งเฮลิโอบอลิส ได้นำพระราชสาสน์ของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และศุภอักษรของสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 9 มาถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเพื่อขอขอบคุณที่ทรงอนุญาตให้คณะบาทหลวงเผยแพร่ศาสนาได้ (ทวีศักดิ์,2007)

คริสต์ธรรมคัมภีร์และหลักความเชื่อของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มีความเชื่อว่านักบุญ เป็นผู้ที่ตามรอยของพระเยซูเจ้า นั่นคือการรับสารจากพระเจ้าถึงมนุษย์ จากบัญญัติเป็นเอก 2 ประการ คือ รักพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของที่สุดใจ และรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง (มัทธิว 22:37-39 คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสต์ธรรม แผนกพระคัมภีร์,2557 หน้า 1962)

พระตรีเอกานุภาพ (The Holy Trinity) คือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ซึ่งพระเจ้าผู้เป็นหนึ่งเดียวเรียกว่า พระบิดา (The Father) พระบุตร (The Son) และพระจิตหรือ พระวิญญาณบริสุทธิ์ (The Holy Spirit) (ฟิงซิส,2550)

พระตรีเอกานุภาพ อาศัยรหัสธรรม ที่พระเยซูคริสเจ้าทรงเผยแผร์ในฐานะ พระบุตรของพระเจ้า เป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า และพระจิตเจ้า (One God, Three Persons) เท่าเทียมกันทุกประการ

พระบิดา (The Farther) หมายถึง พระผู้เป็นเจ้าของที่อยู่ในสวรรค์ ผู้สร้างโลก และรักมนุษย์ เช่นเดียวกับบิดารักบุตร ดังข้อคำสอนในพระคริสตธรรมคัมภีร์ “พระเจ้าทรงรักโลกอย่างมาก จึงประทานพระบุตรเพียงพระองค์เดียวของพระองค์ เพื่อทุกคนที่เชื่อในพระบุตรจะไม่พินาศแต่มีชีวิตนิรันดร์” (ยอห์น 3 : 16 จากหนังสือคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่,หน้า 905)

พระบุตร (The Son) หมายถึง คริสตชนที่ปฏิบัติตามคำสอนของพระเจ้าที่แสดงไว้ใน พระคริสตธรรมคัมภีร์ ดังข้อคำสอนในพระคริสตธรรมคัมภีร์ “จงปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่ท่านปรารถนาให้เขาปฏิบัติต่อท่าน คือพระธรรมบัญญัติและคำสั่งสอนของบรรดาผู้เผยพระวจนะ” (มัทธิว 37 : 12 จากหนังสือคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่,หน้า 11)

พระศาสนจักรโรมันคาทอลิก อธิบายว่า “บรมสุข” เป็นหัวใจหลักของการเทศนาของพระเยซูคริสต พันธสัญญาที่พระเจ้าให้แก่บุตร คือการมาถึงอาณาจักรของพระเจ้า ถ้าใจบริสุทธิ์ยอมเป็นสุข เพราะจะได้เห็นพระเจ้า และการเข้าสู่การพักผ่อนในพระเจ้า (โยบ 4 : 7-11 จากหนังสือคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาเก่า, หน้า 679)

พระจิตหรือพระวิญญาณบริสุทธิ์ (The Holy Spirit) หมายถึง วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของพระบิดาและพระบุตรรวมกัน ช่วยให้มนุษย์ประพฤติดี

ในกรณีของคริสตจักรในยุคแรก มีความเชื่อว่ามนุษย์มีทูตสวรรค์ที่ดีได้รับมอบหมายมาดูแล ดังในหัวข้อในพระคริสตธรรมคัมภีร์ ดังนี้“เราบอกความจริงแก่พวกท่านว่า พวกท่านจะเห็นฟ้าสวรรค์เปิดออก และเหล่าทูตสวรรค์ของพระเจ้าขึ้นลงเหนือบุตรมนุษย์” (ยอห์น 1:51 จากหนังสือคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่ หน้า 143) อีกทั้ง วันที่ 29 กันยายนของทุกปีจะมีวันฉลองอัครทูตสวรรค์ มีคาเอล(ผู้ปกป้อง) กาเบรียล

(ผู้ประกาศหรือแจ้งข่าว) และ ราฟาเอล(ผู้นำทาง) (The Holy Archangels Michael, Gabriel and Raphael, feast) ในคัมภีร์ไบเบิล เฉพาะในคริสตจักรโรมันคาทอลิก (วิชา ทฤษฎีการ,2551)

ทูตสวรรค์ ตามความเชื่อของชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก หมายถึง ผู้สื่อสารข่าวจากพระเจ้า เป็นผู้นำสารจากสวรรค์ เป็นผู้นำทาง ทำหน้าที่พิทักษ์ชาวคริสต์ที่มีชีวิตอยู่บนโลกมนุษย์ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมนุษย์ (จอร์จ เฟอร์กูสัน, กุลวดี มกราริรมย์ (แปล), 2549 หน้า 209) ทูตสวรรค์นิกายโรมันคาทอลิกนับถืออัครทูตสวรรค์ 3 องค์ที่ยกย่องให้เป็นนักบุญ ได้แก่

1. **มีคาแอล** แปลว่าผู้เหมือนพระเจ้าได้รับมอบหมายให้ขับไล่วิญญาณชั่วร้ายที่ทำลายอำนาจพระเจ้าออกไปจากสวรรค์ มีคาแอลเป็นสัญลักษณ์ของความถ่อมตนต่อพระเจ้า (นิตยสารพระแม่, 2021)

ภาพที่ 1 อัครทูตสวรรค์มีคาแอลปราบซาตาน ภาพในกรุงโรม
ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/อัครทูตสวรรค์มีคาแอล>

2. **กาเบรียล** แปลว่า พลังอำนาจของพระเจ้า มีภารกิจ ในการประกาศพลานุภาพของพระเจ้า เพราะไม่มีสิ่งใดซึ่งพระเจ้าทรงกระทำไม่ได้ ส่วนมารีย์จึงทูลว่า “ดูเถิด ข้าพเจ้าเป็นทาสีของพระเป็นเจ้า ข้าพเจ้าพร้อมที่จะเป็นไปตามคำของท่าน” แล้วทูตสวรรค์ก็จากเธอไป กาเบรียลคือทูตสวรรค์ผู้แจ้งข่าวการประสูติของพระเยซูเจ้าและเป็นท่านที่ เป็นผู้แจ้งให้พระนางมารีย์ทราบว่าทรงได้รับเลือกให้เป็นพระมารดาของพระวจนาตถ์ผู้จะเสด็จมาบังเกิดเป็นมนุษย์ (ลูกา 1: 37 จากหนังสือคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่, หน้า 87)

ภาพที่ 2 อัครทูตสวรรค์กาเบรียล
ที่มา : <https://www.astrocafe.ro/articole/arhanghelul-gabriel>

3. ราฟาเอล แปลว่า พระเจ้าได้ทรงรักษาเยียวยา โอสถของพระเจ้า ได้รับแต่งตั้งให้รักษาความเจ็บป่วยทางกายและทางใจ ราฟาเอลถูกส่งให้ไปนำการเดินทางของโทปียาห์และได้รักษาโทปิตผู้เป็นบิดา ให้หายจากตาบอด (ยอห์น 5 : 1-9)

ภาพที่ 3 : อัครทูตสวรรค์ราฟาเอล

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/อัครทูตสวรรค์ราฟาเอล#/media/ไฟล์:Saint_Raphael.JPG

ทูตสวรรค์มีหน้าที่อารักขามนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีอารักขเทวดาอยู่ข้างๆ คอยชี้แนะให้ทำสิ่งที่ถูกต้อง ปกป้องให้พ้นอันตราย และทูลเสนอต่อพระเจ้าในนามของเขา ดังที่มีเขียนไว้ว่า “เพราะพระองค์ทรงบัญชาบรรดาทูตสวรรค์ไว้แล้ว ให้พิทักษ์ รักษาท่าน ไม่ว่าท่านจะไปทางไหน” (สดุดี 91:11)

ความรักและสามัคคี คือการสร้างความดีของคริสตชน โดยทำตามคำสอนเรื่องการรักเพื่อนมนุษย์ เพื่อให้ก่อเกิดความสุขแก่สังคมส่วนรวม ด้วยการเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยรับภาระของกันและกัน เท่ากับการได้ปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระเยซูคริสตเจ้า (กาลาเทีย 6: 2 จากหนังสือคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่ หน้า 297)

หลักของความรัก ในความหมายของคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิก คือ ความเป็นมิตร และความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข “พระเจ้า” ผู้ทรงไถ่ทรงแสดงความรักที่มั่นคงในมนุษย์ ด้วยการใช้น้ำชำระมนุษย์ให้สะอาด มนุษย์จึงได้เกิดใหม่และได้รับการฟื้นฟูโดย “พระจิตเจ้า” พระองค์ทรงหลังพระจิตเจ้าลงเหนือมนุษย์ โดยผ่านทางพระเยซูคริสตเจ้า เพื่อให้พระพรขทานของพระองค์นำคริสตชนกลับเป็นทายาทของพระเจ้าได้มีชีวิตนิรันดร์ (ทิตัส 6: 22-23 จากหนังสือคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่ หน้า 338)

อาณาจักรของพระเจ้า ตามหลักในพระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่ สรุปลง 3 นัย ดังต่อไปนี้

1. พระศาสนจักรหรือดินแดนที่เต็มไปด้วยความรัก และความสุขในโลกนี้
2. สวรรค์ที่อยู่เหนือโลก
3. อาณาจักรแห่งความรัก และสันติสุขภายในจิตของมนุษย์ในโลก

วิธีปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกับพระเจ้า (Way of union of God)

การภาวนา (The Christian Meditation) ทำให้ผู้ภาวนามีความสนิทเป็นหนึ่งเดียวกับพระเยซูคริสต์เจ้าในพระตรีเอกานุภาพ ผลของการภาวนาทำให้เกิดชีวิตใหม่ คือ การลืมนตนเอง การปล่อยวางสิ่งของฝ่ายโลก การรับใช้เป็นหนึ่งในเดียวกับพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์ได้รับความรอด

แสงสว่างเป็นขั้นตอนรับปัญญาจากพระเจ้า (Way of Illumination) ผ่านพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (The Liturgy of Sacrament) เป็นกิจกรรมทางศาสนาในรูปแบบพิธีกรรมของศาสนจักรโรมันคาทอลิก ที่ทำให้มนุษย์มีเครื่องมือแห่งความรอดจากบาปกำเนิด (ซ็ชวาลย์,136-138) โดยออกแบบภายในใบหน้าแทนของโบสถ์ด้วยการซ่อนไฟสีเหลือง (Warm White) เสมือนแสงพระธรรมและรัศมีที่กระจายพลังความรักของพระเจ้า และความเมตตาต่อมนุษย์เพื่อให้สัมผัสถึงความรอด ลวดลายตกแต่งทำด้วยคิ้วไม้เปรียบเสมือนเป็นแสนยานุภาพของพระเจ้า

ความรอด , ชีวิตนิรันดร์ เป้าหมายสูงสุดของคริสตศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก โดยต้องทำให้วิญญาณเขาบริสุทธิ์อย่างสมบูรณ์ ในสถานะ**พระหรรษทาน (Grance)** ได้มีชีวิตอยู่ในสวรรค์ ที่มีสภาพแห่งความบรมสุขได้เห็นแจ้งในพระเจ้าและได้รับความสุขรุ่งเรืองชั่วนิรันดร์ (ซ็ชวาลย์,80)

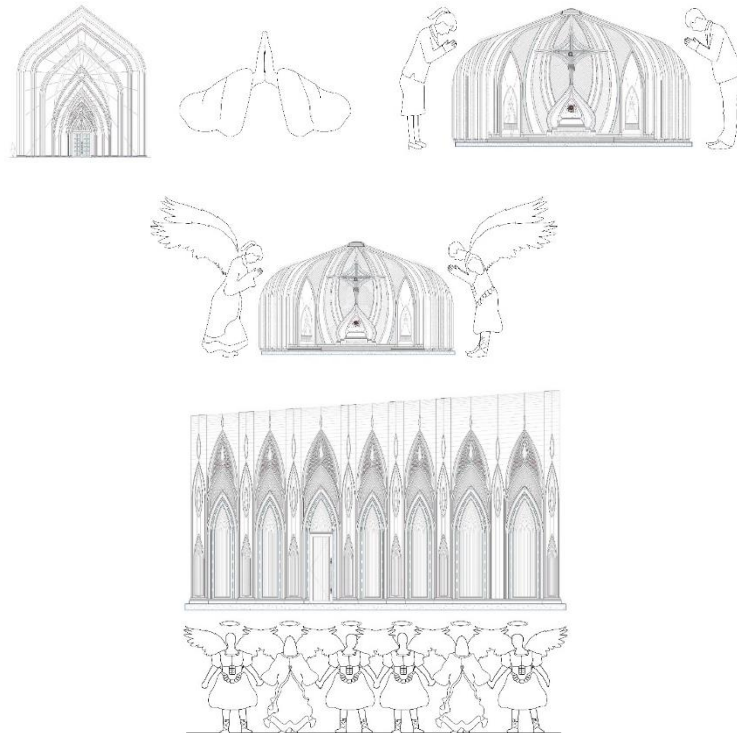
ปฏิบัติด้วยโดยวิธี การเข้าเงียบ และการสวดสายประคำ

สายประคำ หมายถึง มงกุฎกุหลาบ (Rosary) การสวดสายประคำ เปรียบเหมือนพวงมาลาที่ถวายพระเยซูคริสต์เจ้าและพระมารดา คือการวางดอกกุหลาบขาว 153 ดอก ดอกกุหลาบ 16 ดอก บนเศียรของพระเยซูคริสต์เจ้า และพระนางมารีย์ ดอกไม้เป็นดอกไม้สวรรค์ สวดสายประคำเป็นการภาวนาแบบไตร่ตรองให้เข้าถึงแก่นแท้ของพระธรรม มีการสวดภาวนารวม และแบบส่วนตัว ด้วยการภาวนาอย่างสม่ำเสมอ

การเข้าเงียบ (Retreat) เป็นรูปแบบหนึ่งของการภาวนา คือการมีเวลาในการไตร่ตรอง และการสำรวจจิตใจเพื่อฟังเสียงของพระเจ้า ในการเงียบคือการมีบาทหลวงเทศน์แนะนำ เพื่อฟื้นฟูชีวิตจิตใจที่หัวใจใหม่ตามแบบพระเยซูคริสต์เจ้า

สถาปัตยกรรมที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกันไป ซึ่งโบสถ์ต้องการความสงบ ศักดิ์สิทธิ์ สง่า รูปทรงเหมือนการเคารพพระเจ้า เหมือนการพนมมือแบบคนไทย แสงจากหลังคาแสดงถึงเบื้องบน(พระเจ้า) สีทองลายไทยปรับให้เข้ากับอาคารไม้ใช้อาคารแบบไทยแท้ เพราะโบสถ์คริสต์มีการจับลายไทยมาปะติดปะต่อให้ลงตัว (สุภาวรรณ ปันติ,2562 หน้า 62)

สถาปัตยกรรมมีผลต่อ พฤติกรรมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับการออกแบบ ก่อให้เกิดการสื่อความหมายทางสัญลักษณ์ และการก่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการทางหน้าที่ใช้สอย ในสภาพแวดล้อมต่างมีลักษณะเฉพาะต่างกัน (นิรันดร์ ทองอรุณ,หน้า 108)

ภาพที่ 4 : การถอดแนวความคิดจากสัญลักษณ์จากเครื่องหมายไม้กางเขน ทูตสวรรค์และการแสดงความเคารพนอบน้อม ส่งผลให้เกิดการออกแบบภายในที่สื่อความหมายถึงความศักดิ์สิทธิ์และความเลื่อมใส
ที่มา : เอกพงษ์ ตรีตรง

จากภาพที่ 4 ซุ้มประตูทางเข้าโบสถ์ทั้งหมดทำจากไม้สักโดยมีลวดลายสัญลักษณ์ของการพนมมือ ด้วยการติดคิ้วไม้ สีส้มไม้ธรรมชาติ ด้านข้างโบสถ์ทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาเป็นผนังตกแต่งช่องไฟเชื่อมต่อกับฝ้าเพดานสัญลักษณ์แห่งความรักสมัครสมานสามัคคี เสมือนเทพธิดาจับมือร้องเพลงประสานเสียงเพลงสรรเสริญพระเจ้าและปลายของผนังตกแต่งมีดวงไฟติดอยู่ลักษณะคล้ายแสงเทียนในตอนทำพิธีกรรมทางศาสนา

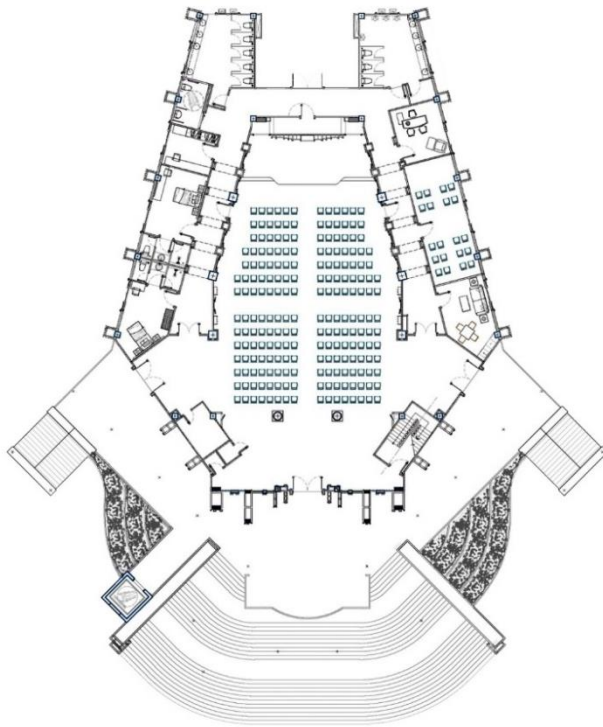
ผลการวิจัย

เริ่มด้วยการศึกษาพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ พระวจนะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพระนิเวศน์และโบสถ์วิหาร โดยเฉพาะ สัญลักษณ์ต่าง ๆ เส้นสายโค้งความหมายถึงความเคารพนอบน้อม คล้ายการพนมมือ ทำให้โครงสร้างของอาคารโอรับศูนย์กลางภายในศาสนสถาน วัตถุประสงค์เอกภาพ คือ ไม้กางเขนสัญลักษณ์ของการได้บาปและการมอบความรอดให้แก่มนุษย์ นั่นคือสัญลักษณ์ของพระเยซู และเสมือนทูตสวรรค์ที่แสดงถึงการปกป้องคุ้มครองมนุษย์ ความหมายของพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ในเรื่องของตรีเอกภาพ ด้านหน้าเวทีของโบสถ์ในการทำพิธีกรรมทางศาสนาแบ่งเป็นสามส่วน คือ พระบิดา พระบุตร และพระจิต ความศรัทธาออกมาเป็นภาพลักษณ์ และสัญลักษณ์คลี่คลายให้มีความเหมาะสมลงตัวกับโครงสร้างอาคาร ขนาดสัดส่วน ได้บูรณาการกับงานระบบ เครื่องปรับอากาศ แสง และผลิตติดตั้ง โดยการคลี่คลายนั้นได้ทำกระบวนการถ่ายทอด (transfer) จากสัญลักษณ์ในพระคริสต์ธรรมคัมภีร์สู่การสร้างจริงในกระบวนการคลี่คลายแบบบูรณาการ โดยคง

ความรู้สึกความศรัทธาด้วยเส้นสายโค้งโอบรับศูนย์กลาง คือ ไม้กางเขน และพระเยซู เสมือนทูตสวรรค์ได้นบনอบต่อพระผู้เป็นเจ้าทำให้คนที่เข้ามาในพื้นที่รู้สึกมีความศรัทธา คล้อยตามไปกับบรรยากาศการออกแบบอย่างลงตัว การสร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ทั้งการสื่อความหมาย และการเชื่อมโยงกับงานระบบต่าง ๆ และเทคนิคในติดตั้งที่ต้องเขียนแบบรายละเอียดต่าง ๆ จากพระคริสต์ธรรมคัมภีร์เหลือเฉพาะแก่นและสัญญาที่อธิบายได้ในภาพลักษณ์ มีการออกแบบแสงให้เกิดความสง่าและเป็นแสงไฟแบบ (indirect) จากด้านข้างทำให้รู้สึกถึงความศรัทธาแต่ไม่ใช้งบประมาณเกินความจำเป็นเลือกการใช้แสงให้เพิ่มมูลค่าและคุณค่าของพื้นที่ และการออกแบบ การใช้แสงที่เป็นลักษณะ (indirect LED) เป็นการซ่อนรายละเอียดของเส้นสายที่ทำให้เมื่อใช้แสงทำให้เกิดความรู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อ และรัศมีความรักของพระเจ้าที่ไถ่บาปให้กับมวลมนุษย และเน้นย้ำถึงแนวความคิดและสัญญาของโครงการ อีกทั้งเรื่องแสงเป็นสิ่งสัญญาของพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ “ปรีชาญาณเป็นแสงสะท้อนความสว่างนิรันดร์ เป็นกระจกเงาไร้ราคี ส่งการกระทำของพระเจ้า เป็นภาพลักษณ์แห่งความดีล้ำเลิศของพระองค์” (ปชญ 7:22-8:1)

การออกแบบพื้นที่แห่งนี้มุ่งเน้นให้ผู้เข้ามาใช้งานก่อเกิดสันติสุขในชีวิต มีแรงบันดาลใจ และแรงคลใจจากพระเจ้า ก่อเกิดเป็นแรงศรัทธาและทรงพลังในการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ คำนึงถึงการประหยัดพลังงาน ทุกทิศทางลมโกรก และทรงหลังคาที่ลดการปะทะของแสงอาทิตย์ แก่นสาระสำคัญคือ มีความยั่งยืนจากการออกแบบที่มาจากแรงศรัทธา และความเข้าใจในสัญญาทางพระคัมภีร์ ทำให้โครงการไม่ต้องปรับปรุงรูปแบบ อยู่ได้นาน และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เข้าชม

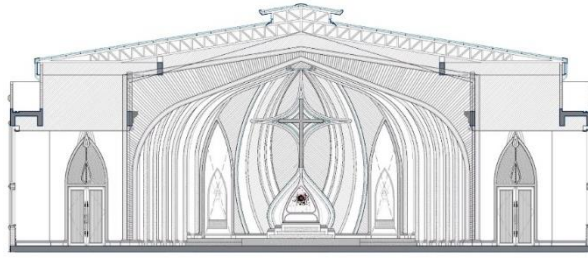
ความงาม มีการบูรณาการ ให้งดงาม โดยให้เกิดสัดส่วน ที่เหมาะสมลงตัวกับพื้นที่ มีองค์ประกอบที่เป็นเอกภาพ มีการออกแบบแสงสว่าง ส่งเสริมบรรยากาศให้เกิดความศรัทธา จากสัญญาแห่งแสงในพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ กระบวนการออกแบบมีการกลั่นกรองหลายรอบซึ่งต้องได้สัดส่วนและมุมมองที่ดี ลงตัว โดยเฉพาะการบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ วัสดุศาสตร์ เพื่อให้รูปลักษณ์ที่ออกมาลงตัวได้สัดส่วน อันเป็นพื้นฐานความงามของการออกแบบภายในและมัณฑนศิลป์

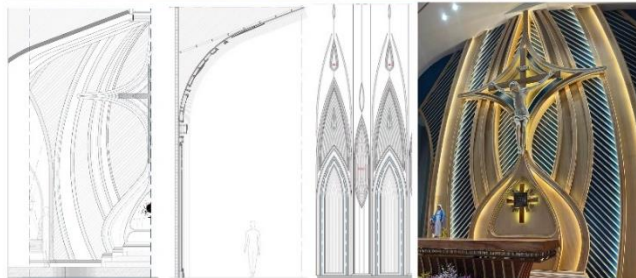
ภาพที่ 5 การขึ้นโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงการออกแบบที่มาจากร่างครุฑ และสัญลักษณ์แห่งแสงในพระคริสตธรรมคัมภีร์
 ที่มา : เอกพงษ์ ตรีตรง

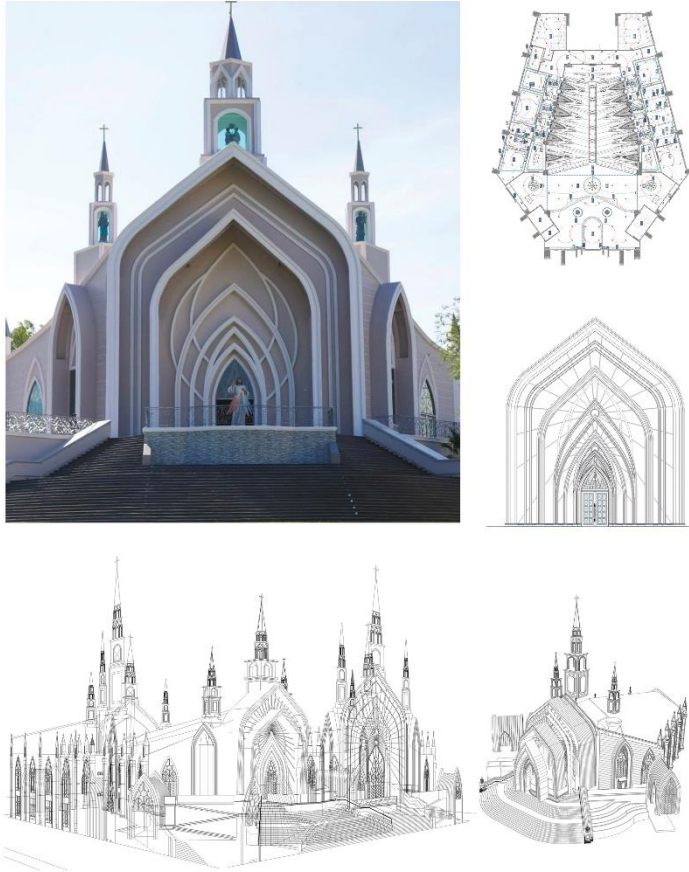
ภาพที่ 6 ทักษะภาพด้านหน้าภายนอกโบสถ์ ด้วยโปรแกรม Sketch up และ โปรแกรม 3Ds Max
 ที่มา : เอกพงษ์ ตรีตรง

ภาพที่ 7 ทักษะนัยภาพภายในโบสถ์ และรูปด้านภายในโบสถ์ด้วยโปรแกรม Sketch up ที่มีความหมายสื่อถึงไม้กางเขน และแสงสว่างในคริสต์ธรรมคัมภีร์
ที่มา : เอกพงษ์ ตรีตรง

ภาพที่ 8 กิจกรรมทางศาสนาภายในโบสถ์ และรูปด้านภายในโบสถ์ด้วยโปรแกรม Sketch up ที่มีความหมายสื่อถึงพระเยซูผู้ไถ่บาปแทนความเสียสละให้แก่มวลมนุษย์ให้เกิดความรอด แสงที่ซ่อนในการออกแบบแสดงถึงความเมตตา และพลังของการให้ และความศรัทธาบนอบต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้รูปทรงมีลักษณะคล้ายการพนมมือ การกราบไหว้ของผู้ที่ศรัทธา
ที่มา : เอกพงษ์ ตรีตรง

ภาพที่ 9 ทศนิยมภาพภายนอกโบสถ์ และรูปด้านภายในโบสถ์ด้วยโปรแกรม Sketch up และ โปรแกรม 3Ds Max
ที่มา : เอกพงษ์ ตรีตรง

องค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ หรือผลงานที่ได้จากการสร้างสรรค์

ความปลื้มปิติ ความศรัทธาของผู้ที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมทุกคนได้แสดงออกถึงความศรัทธาและความรักต่อพระเจ้า เขาได้สัมผัสถึงบรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นประโยชน์ต่อความเชื่อทางศาสนาในนิกายคาทอลิก ทั้งผู้ออกแบบเป็นคริสเตียน นิกายโปรเตสแตนต์ จึงทำให้การสื่อสารระหว่างผู้ออกแบบ ผู้ผลิตก่อสร้างและเจ้าของเป็นไปด้วยความลงตัว มีความเชื่อในทิศทางเดียวกัน สื่อสารด้วยหลักการของพระเจ้า และคริสต์ธรรมคัมภีร์ โครงการนี้จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการทำพิธีกรรมทางศาสนาได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งศาสนพิธีแห่งเขาซีจรรย์ จังหวัดชลบุรี

สรุปและอภิปรายผล

หลักการออกแบบในการใช้สอยมาจากการออกแบบตามศาสนกิจที่ถูกต้อง ตอบสนองการเข้าใช้ตามความเชื่อและศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ทุ่รายละเอียดจึงมีการซ้อนกันทางความคิดทั้งประโยชน์ทางศาสนกิจและประโยชน์ทางจิตวิญญาณ ฉะนั้นรูปแบบจึงมีปัจจัยทางนัยยะและสัญลักษณ์เข้ามาผสมผสานกับการใช้สอยไปด้วย เป็นการออกแบบรูปแบบที่บูรณาการกับงานระบบทั้งการปรับอากาศที่แนบเนียนไปกับงานตกแต่ง การใช้แสงและระบบการใช้แสงที่ปรับตามบรรยากาศให้ดูมีความศักดิ์สิทธิ์ และศาสนพิธีด้วยระบบการ

ควบคุมที่เป็นไปด้วยประสิทธิภาพ การออกแบบที่คำนึงถึงการใช้เสียง ฉะนั้นผนังและเพดานที่มีรายละเอียดเหล่านี้จึงช่วยซับเสียงไม่ให้ก้อง แม้มีความโอโถง จึงสังเกตได้ว่าผลงานทุกจุดต้องคิดคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆให้ครบถ้วนด้วยไม่ใช่แค่รูปทรงอย่างเดียว

การใช้วัสดุที่ดูแลรักษาง่าย รูปแบบที่มีแนวโน้มเป็นอมตะเพราะถ่ายทอดจากสัญญาทางพระคริสตธรรมคัมภีร์ รูปแบบจะอยู่ได้นานและเป็นอัตลักษณ์ที่จดจำ ศักดิ์สิทธิ์มีการคำนึงถึงการจบงานและการต่อชนวัสดุที่ให้ความประณีต และสูญเสียเศษน้อยที่สุด ด้วยหลักความพอดี สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อ ด้วยบรรยากาศ และรูปแบบสู่การสร้างแรงบันดาลใจที่ดีในการใช้ชีวิต อย่างสร้างสรรค์ต่อไป การออกแบบเชิงประจักษ์ได้เห็นพฤติกรรมของผู้เข้าชมมีรอยยิ้มและเปลี่ยนจากลบเป็นบวกคือเจตนาของโครงการ เมื่อเกิดความรู้สึกบวก ก็ส่งผลต่อการคิดดีทำดีและสร้างสรรค์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์.(2566). ปรีชาญาณเป็นแสงสะท้อน

ความสว่างนิรันดร์(ปชญ. 7:22 – 8:1).(ออนไลน์) <http://www.thaicatholicbible.com/main/course-1-2-samuel/329-news/media-tools-sharing/happiness-suffering-with-god/9845-sharing-wisdoms-7-22-8-1>. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2566

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์.(2566). รักพระเจ้าผู้เป็นเจ้าสุดจุดสุดใจและรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง, หน้า 1962

ความสว่างนิรันดร์.(ออนไลน์). <http://www.thaicatholicbible.com/main/course-1-2-samuel/329-news/media-tools-sharing/happiness-suffering-with-god/9845-sharing-wisdoms-7-22-8-1>. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2566

จอร์จ เฟอร์กูสัน, กุลวดี มกราภิรมย์ (แปล). (2549). เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในคริสต์ศิลป์. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ .หน้า 209

ชัชวาล แสงแก้ว. นมัสการ. คู่มือเตรียมรับศีลมหาสนิท, หน้า 99-100

ชัชวาล แสงแก้ว. บาทหลวง. คู่มือเตรียมรับศีลมหาสนิท, หน้า 80

ชัชวาล แสงแก้ว. แสงสว่างเป็นขั้นตอนรับปัญญาจากพระเจ้า (Way of Illumination). คู่มือเตรียมรับศีลมหาสนิท, หน้า 136 -138

ทวีศักดิ์ คุณโยชัย. Around the word.2007 (ออนไลน์) <http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/ir/65.htm>. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2565

นิตยสารแม่พระยุคใหม่.ชุดสวรรค์มีคาเอล. ฉบับที่ 239 ปีที่ 40 กันยายน- ตุลาคม 2021,หน้า 2-4

นิรันดร์ ทองอรุณ. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ และพื้นที่ว่าง : คุณภาพของการปรับเปลี่ยนที่ว่าง กิจกรรม และบริบท. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,108

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่.(2551). กาเบรียล. บริษัท โทมัส เนลสัน จำกัด,หน้า 87

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่.(2551). บัญญัติของพระคริสต์. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 297

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาเก่า.(2551). บรมสุข. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 679

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาเก่า.(2551). บาป. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 3

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่.(2551). พระบิดา. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 905

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาเก่า.(2551). พระบุตร. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 11

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่.(2551). ทูตสวรรค์กาเบรียล. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 87

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่.(2551). ทูตสวรรค์ราฟาเอล. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 148

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่.(2551). หลักของความรัก. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 338

พระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาเก่า.(2551). หน้าที่ทูตสวรรค์. บริษัท ไร้มัส เนลสัน จำกัด, หน้า 824

ฟิงซิส ไก้ส์. ดร.บาทหลวง.พระตรีเอกภาพ.(2550). หนึ่งเดียวในความรัก. นครปฐม : วิทยาลัยแสงธรรม, หน้า 36

วิชา หิริบุญการ. Saint Companions For Each Day ; โดย A.J.M. Mausolfe และ J.K. Mausolfe. (ออนไลน์). <https://www.cbct.or.th/news/the-holy-archangels-michael-gabriel-and-raphael-feast/>

สุภาวรรณ ปันติ.(2562). วัดบ้านเซเวียร์ : สถาปัตยกรรมวัดโรมันคาทอลิกสมัยใหม่ในประเทศไทย Baan Xavier : A Modern Roman Catholic Church Architecture in Thailand. (2562). ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการออกแบบโครงการที่อยู่อาศัยริมคลองสำหรับผู้มีรายได้น้อย

กรณีศึกษา: ชุมชนหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ศรุตม์ เสนวงษ์¹ และ ศาสตรา ศรีหาภาค¹

¹คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

บทคัดย่อ

แนวทางการออกแบบโครงการบ้านพักอาศัยริมคลองของผู้มีรายได้น้อย กรณีศึกษา: ชุมชนหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นโครงการเพื่อนำเสนอรูปแบบสถาปัตยกรรมชุมชนของผู้มีรายได้น้อย ควบคู่ไปกับการออกแบบพื้นที่ริมคลอง มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาพื้นที่ตั้ง สำนวนบริบท และสภาพแวดล้อมของที่ตั้งโครงการที่อยู่อาศัยริมคลองสำหรับผู้มีรายได้น้อย เพื่อกำหนดรายละเอียดโครงการและการวิเคราะห์แบ่งพื้นที่ใช้สอย และเพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบพื้นที่โครงการที่อยู่อาศัยริมคลองสำหรับผู้มีรายได้น้อย วิธีการดำเนินงาน คือ ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ศึกษาพื้นที่ตั้งโครงการที่มีการรुक้าของตัวที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างๆ ในเขตของกรุงเทพมหานคร กำหนดแนวความคิดในการออกแบบโครงการ สรุปภาพรวมของโครงการ และสุดท้ายคือ การออกแบบและนำเสนอผลงาน

โครงการนี้ได้ออกแบบออกแบบรูปแบบสถาปัตยกรรมชุมชนควบคู่ไปกับการออกแบบพื้นที่ริมคลอง รวมถึงการออกแบบบ้านพักอาศัยของชาวบ้านตำบลหลักหก โดยการคำนึงถึงความเป็นอยู่แต่เดิมของชาวบ้าน เช่น จำนวนผู้อยู่อาศัยรวมในบ้านหรือลักษณะขนาดของครัวเรือน การประกอบอาชีพ การออกแบบเพื่อให้มีที่อยู่อาศัยเพียงพอต่อความต้องการของชาวชุมชน โดยจำแนกประเภทของที่อยู่อาศัย ได้ 6 แบบ และการออกแบบพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนกลาง ออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ของแต่ละจุด ได้แก่ พื้นที่ที่เหมาะสมกับการค้าขาย พื้นที่ลานเอนกประสงค์ และพื้นที่นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุและเด็กสามารถใช้ได้ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพื้นที่ชุมชนและคนในชุมชน

แนวทางการออกแบบโครงการบ้านพักอาศัยริมคลองของผู้มีรายได้น้อย กรณีศึกษา: ชุมชนหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี สามารถต่อเติมภายในอนาคตได้เองหรือเป็นการพึ่งพาตนเองในกำลังทรัพย์ของตน โดยการออกแบบบ้านพักอาศัยนั้นจะใช้หลักการเว้นพื้นที่ไว้บางส่วนเพื่อสามารถให้ผู้อยู่อาศัยต่อเติมเองได้ในอนาคตรวมถึงการออกแบบพื้นที่กิจกรรมที่ทำให้ชาวบ้านมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนได้มากขึ้น เพื่อช่วยส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงมีการออกแบบที่ช่วยให้สภาพแวดล้อมของคลองและน้ำดีขึ้นเพื่อให้โครงการสามารถแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้ด้วยสถาปัตยกรรม

คำสำคัญ: โครงการที่อยู่อาศัย, ที่อยู่อาศัยริมคลอง, ผู้มีรายได้น้อย

Design Guideline Canal-Side Housing Project for Low-Income Persons

Case Study: Lak Hok Community, Mueang Pathum Thani district, Pathum Thani Province

Sarut Sanvong¹ and Sastra Srihabhak¹

¹Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Abstract

Design Guideline Canal-Side Housing Project for Low-Income Persons Case Study: Lak Hok Community is a project to present community architecture for low-income people along with the design of canal-side areas. The objective is to study the location, survey the context and environment for low-income people to determine project details and analyze the usable space division and to suggest design guidelines for the canal-side housing project area for low-income earners. The method of operation is to study the feasibility of the project, Study the project area where there is encroachment on housing in various communities. Define project design concepts Summary of the overall project and finally presentation of the results.

This project has designed the community architecture along with the design of the canal-side area, including the design of the houses, taking into account the villagers' original lifestyle. For example, the total number of residents designed to provide sufficient housing to meet the needs of the community. There are 6 types of residences classified and the design of public areas or common areas. This causes interaction between the community area and people in the community.

This research can expand in the future by itself or be self-reliant on its own resources. The design of the residences uses the principle of leaving one area open so that residents can add on themselves in the future, including designing activity areas that allow residents to interact with the community more to help promote the way. The economic side of the community includes a design that helps improve the environment of the canal and water so that the project can solve housing and environmental problems through architecture.

Keywords: Housing Project, Canal-side Housing, Low-income Persons

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานคร เกิดน้ำท่วมใหญ่มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลทุกยุคสมัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาและมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด หนึ่งในสาเหตุสำคัญของการเกิดน้ำท่วม คือ การตั้งบ้านเรือนรुक้ำพื้นที่คลอง เกิดเป็นชุมชนหนาแน่นริมคลอง โดยการรูก้ำนั้นส่งผลต่อการระบายน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ทางรัฐบาลจึงได้มีนโยบายในการขอสืบพื้นที่บริเวณริมคลอง และขยายหน้าคลองให้กว้างขึ้น โดยทำเขื่อนริมคลอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการระบายน้ำและช่วยบรรเทาน้ำท่วม

โดยหนึ่งในโครงการแก้ไขปัญหาคือ “โครงการบ้านประชารัฐริมคลอง” เป็นโครงการรื้อถอนบ้านเรือนริมคลองออก และสร้างเขื่อนริมคลองโดยใช้วิธีเชื่อมต่อเพื่อขยายหน้าตัดคลองให้มีความกว้างเพียงพอต่อการระบายน้ำสู่แม่น้ำเจ้าพระยาโดยจะเกิดขึ้นกับคลอง 9 แห่งในกรุงเทพฯ ได้แก่ คลองลาดพร้าว คลองเปรมประชากร คลองบางซื่อ คลองบางเขน คลองลาดบัวขาว คลองประเวศบุรีรมย์ คลองพระโขนง คลองพระยาราชนนตรี และคลองสามวา ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี พ.ศ. 2559-2568 โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่แก่ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนริมคลองเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว และเพื่อให้การแก้ไขปัญหชุมชนริมคลองเป็นไปตามแนวทางที่กำหนด (ที่มา: พอช., 2562) จากการทบทวนโครงการที่แล้วเสร็จ พบว่าบ้านที่สร้างขึ้นถูกสร้างมาจากแบบบ้านมาตรฐาน 2-3 ชั้น เพียงไม่กี่รูปแบบ ส่งผลให้เกิดภูมิทัศน์ที่ซ้ำกันตลอดริมคลอง และเขื่อนริมคลองที่ใช้เชื่อมต่อก็ทำลายระบบนิเวศน์ริมตัวคลอง อีกทั้งรูปทรงที่ตั้งฉากของเขื่อนคอนกรีตยังตัดขาดวิถีชีวิตของคนกับคลองออกจากกัน จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงจำเป็นต้องหาแนวทางการออกแบบที่อยู่อาศัยริมคลองสำหรับผู้มีรายได้น้อย แนวทางใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (Bltbangkok, 2562)

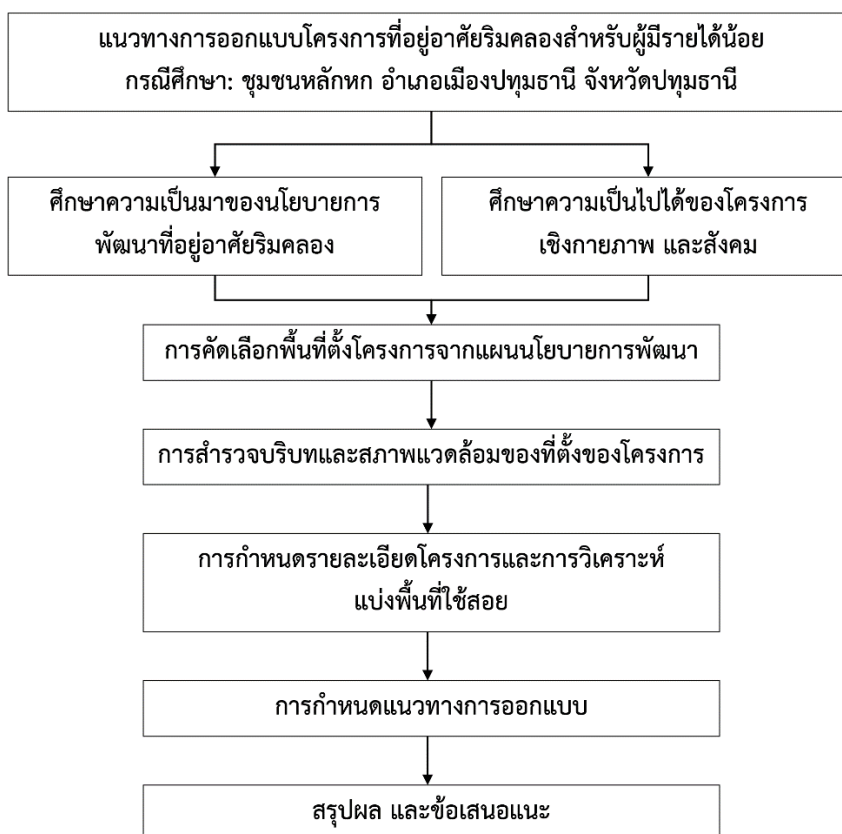
ภาพที่ 1 โครงการบ้านประชารัฐ ริมคลองลาดพร้าว

(ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2562)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพื้นที่ตั้ง สำนักรวจบริบท และสภาพแวดล้อมของที่ตั้งโครงการที่อยู่อาศัยริมคลองสำหรับผู้มีรายได้น้อย
2. เพื่อกำหนดรายละเอียดโครงการและการวิเคราะห์แบ่งพื้นที่ใช้สอย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบพื้นที่โครงการที่อยู่อาศัยริมคลองสำหรับผู้มีรายได้น้อย

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด

ที่มา: ผู้วิจัย

การดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมาและศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ
2. ศึกษาพื้นที่ตั้งโครงการที่มีการรुकูล้ำของตัวที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างๆ ในเขตของกรุงเทพมหานคร
3. รวบรวมข้อมูลด้านการบำบัดน้ำ รวมไปถึงการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ช่วยเรื่องการบำบัดน้ำและธรรมชาติ
4. ค้นหาข้อมูลด้านกฎหมายของตัวโครงการ

5. กำหนดแนวความคิดในการออกแบบโครงการ
6. สรุปภาพรวมของโครงการ
7. ออกแบบและนำเสนอผลงาน

การคัดเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ

หลักการในการเลือกโครงการคือพิจารณาตามแผนนโยบาย 20 ปี โดยได้คัดเลือก 2 จาก 9 คลองมาเป็นเกณฑ์ในการเลือกระหว่าง คลองลาดพร้าว และคลองเปรมประชากรโดย ทั้ง 2 คลองนี้มีข้อมูลเพียงพอต่อการศึกษา โดยทางสำนักงานองค์กรพัฒนาชุมชน (พ.อ.ช.) ได้แนะนำให้เลือกคลองเปรมประชากร เพราะว่ามีข้อมูลเพียงพอและมีพื้นที่ที่สามารถลงได้จริงและยังอยู่ในแผนดำเนินงานทำให้ทำวิจัยได้ราบรื่นกว่าคลองลาดพร้าว โดยมีการดำเนินงานไปแล้วถึง 75% (ณ วันที่ 28 ธันวาคม 2565) ส่วนคลองเปรมประชากรที่มีข้อมูลที่เท่ากันนั้นยังมีการดำเนินงานที่น้อยกว่าถึง 40% ด้วยกันทำให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวกกว่าคลองลาดพร้าว จึงได้เลือกที่ตั้งอยู่ที่คลองเปรมประชากร หลังจากนั้นได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ตั้งโครงการโดยจะคัดเลือกจาก 3 ในพื้นที่ในแผนของโครงการการทำเขื่อนกั้นน้ำและการขยายคลองรวมถึงการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองตลอดแนวคลองเปรมประชากร โดยจะคัดเลือกจากช่วงของนโยบายการสร้างเขื่อนรวมถึงการรื้อถอนและสร้างบ้านอยู่ในแผนดำเนินงาน (ทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้แนะนำพื้นที่เข้าถึงได้ง่ายมาให้ทำโครงการ) ทั้งหมด 3 พื้นที่ มีดังนี้ (เทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี, 2560)

ภาพที่ 3 พื้นที่ ก, ข และ ค

ที่มา: Google Map เขียนแผนภาพโดยผู้วิจัย

ในการพิจารณาพื้นที่ตั้งโครงการ (ก) (ข) และ (ค) โดยมีค่าการให้คะแนนตามตารางจาก การวิเคราะห์ต่างๆ สรุปได้ว่า พื้นที่ตั้ง (ก) มีขนาดพื้นที่โครงการ การเข้าถึงโครงการ ขอบเขตของโครงการและขอบเขตของข้อมูลโครงการที่เหมาะสม

ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการประเมินการเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ

เกณฑ์การพิจารณา	คะแนน			ค่าน้ำหนัก	คะแนน x ค่าน้ำหนัก		
	ก	ข	ค		ก	ข	ค
คุณค่าด้านงานสุนทรียภาพ	5	5	5	3	15	15	15
ขนาดพื้นที่โครงการ	4	3	3	4	16	12	12
การเข้าถึงโครงการ	3	1	2	4	12	4	8
ขอบเขตของโครงการ	4	3	3	5	20	15	15
ขอบเขตของข้อมูลโครงการ	5	3	3	5	25	15	15
รูปร่างของพื้นที่โครงการ	3	4	5	2	6	8	10
รวม	26	19	21		94	69	75

ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้สอยหลักคือชาวบ้านที่รู้จักลำตัวคลอง โดยจะแบ่งออกเป็นตามประเภทของรูปแบบของบ้านทั้งหมด 6 ประเภทได้แก่ 1. บ้าน 1 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัยไม่เกิน 3 คน 2. บ้าน 1 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัย 3-6 คน 3. บ้าน 2 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัยเป็นครอบครัวใหญ่ 4. บ้านที่มีรถยนต์เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ 5. บ้านเช่า 6. บ้านที่ประกอบอาชีพค้าขาย (เช่น ค้าขายอาหาร หรือค้าขายของชำ) โดยจะแบ่งแยกย่อยออกมาจากประเภทของบ้านคือ อายุ และ อาชีพ และอีกกลุ่ม คือ กลุ่มคนในชุมชนใกล้เคียง ที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ เพื่อการนันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจ รวมไปถึงกลุ่มคนที่เข้ามาใช้งานทางศาลาประชาคมในพื้นที่ตลาด

ภาพที่ 4 การจำแนกผู้ใช้สอยหลักโครงการ

ที่มา: ผู้วิจัย

หลังจากนั้น ได้ทำการศึกษาการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ช่วยเรื่องการบำบัดน้ำและธรรมชาติ, ค้นหาข้อมูลด้านกฎหมายของตัวโครงการ กำหนดแนวความคิดในการออกแบบโครงการ สรุปภาพรวมของโครงการ ออกแบบและนำเสนอผลงาน

การสำรวจบริบทและสภาพแวดล้อมของที่ตั้งของโครงการ

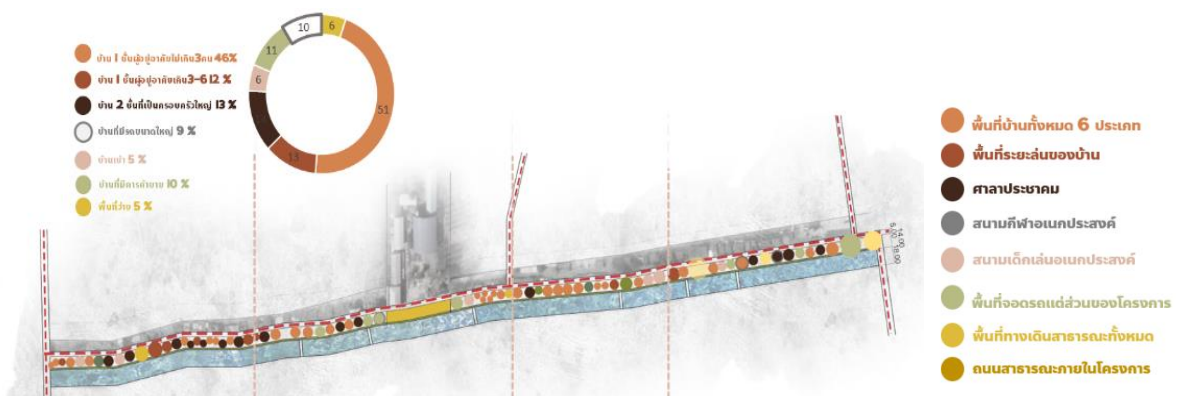
โดยการสำรวจบริบทและสภาพแวดล้อมเดิมของโครงการนั้นจะทำการสำรวจรายละเอียดทั้งหมดของชุมชนหลักหก คลองเปรมประชากร จังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน เพื่อให้สะดวกในการสำรวจและการนำเสนอ

ภาพที่ 5 การจำแนกผู้ใช้สอยหลักโครงการ

ที่มา: Google Map, 2022 เขียนแผนภาพโดยผู้วิจัย

โดยการแบ่งการสำรวจนั้นสามารถจำแนกที่อยู่อาศัยในพื้นที่ออกเป็น 6 ประเภท และสำรวจแต่ละหัวข้อ ดังนี้ การประกอบอาชีพ จำนวนผู้อยู่อาศัยและครัวเรือน

ภาพที่ 6 ผลสำรวจพื้นที่บ้านทั้งหมด 6 ประเภท

ที่มา: ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 เป็นส่วนแรกสุดของการเข้าออกของที่ตั้งโครงการและยังเป็นจุดที่ติดกับถนนใหญ่ทำให้การเชื่อมต่อของคนหมู่บ้านกับคนภายนอก ส่วนที่ 1 นั้นมีความเชื่อมต่อกันได้ง่ายกว่าส่วนอื่นและการอยู่อาศัยจะไม่เป็นกลุ่มหรือเครือญาติเท่าไรนัก ไม่ค่อยมีครอบครัวใหญ่ในส่วนแรก

ส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่มีโรงเรียน ทำให้การสัญจรในช่วงเช้าและเย็นค่อนข้างติดขัดและยังเป็นส่วนที่เป็นจุดรวมพลของชาวบ้านมีศาลาและพื้นที่ว่างหน้าโรงเรียนทำให้มีผู้คนออกมาพบปะกันในทุกเวลา เท่าที่สังเกตทำให้ได้รู้ว่าส่วนนี้มีค้ายขายที่เกื้อหนุนกันตามเวลาที่นักเรียน ถึงเวลาเลิกเรียนส่วนการอยู่อาศัยนั้นจะคล้ายส่วนแรกแต่คนในส่วนนี้มักจะประกอบอาชีพค้าขายมากกว่าส่วนอื่นๆ

ส่วนที่ 3 เป็นส่วนที่มีครอบครัวใหญ่และเครือญาติ ทำให้การอยู่อาศัยของส่วนนี้ค่อนข้างที่จะแน่นเป็นพิเศษ

ส่วนที่ 4 จะคล้ายส่วนที่ 3 คือจะเป็นส่วนที่มีครอบครัวใหญ่ และเครือญาติ ทำให้การอยู่อาศัยของส่วนนี้ค่อนข้างที่จะแน่นเป็นพิเศษ แต่จะต่างที่ส่วนนี้จะมีเด็กและคนชราอยู่มาก

การสำรวจและวิเคราะห์บริบทนั้นทำให้ได้รู้และทราบถึงความเป็นอยู่ของผู้ใช้งานของโครงการทำให้การวางแผนรวมถึงการออกแบบบ้านพักอาศัยสามารถทำได้แบบสะดวกมากขึ้นส่งผลให้ งานออกแบบเข้าใจความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างแท้จริง รวมไปถึงการสำรวจพื้นที่ว่างในแต่ละส่วนนั้น ทำให้ได้ทราบถึงพื้นที่ว่างในโครงการที่สามารถออกแบบเป็นพื้นที่กิจกรรมของตัวโครงการเพื่อให้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กับตัวโครงการมากที่สุด

การกำหนดรายละเอียดโครงการและการวิเคราะห์แบ่งพื้นที่ใช้สอย

จากการสำรวจพื้นที่โครงการสามารถแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 1. พื้นที่พักอาศัย (1 Module ขนาด 32 ตารางเมตร เพียงพอต่อการอยู่อาศัยของ 1 ครอบครัวข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) และ 2. พื้นที่กิจกรรมสาธารณะหรือพื้นที่ส่วนกลางภายในชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. พื้นที่บ้านพักอาศัย 6 ประเภท (1) บ้าน 1 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัยไม่เกิน 3 คน (2) บ้าน 1 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัย 3-6 คน (3) บ้าน 2 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัยเป็นครอบครัวใหญ่ (4) บ้านที่มีรณขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ (5) บ้านเช่า 2 รูปแบบ (6) บ้านที่ประกอบอาชีพค้าขาย (เช่น ค้าขายอาหาร หรือค้าขายของชำ)

2. พื้นที่กิจกรรมสาธารณะหรือพื้นที่ส่วนกลางภายในชุมชน ประกอบด้วย ศาลาประชาคม, สนามกีฬาเอนกประสงค์, สนามเด็กเล่นเอนกประสงค์, พื้นที่จอดรถ, พื้นที่ทางเดินสาธารณะริมคลอง (เป็นพื้นที่ระยะรันตามกฎกระทรวงฉบับที่ 55 (พ.ศ.2543)) (อิสระพงศ์, 2564) และพื้นที่ทางเดินฟุตบอลสาธารณะ

ผลการวิจัย

แนวทางการออกแบบพื้นที่ริมคลอง

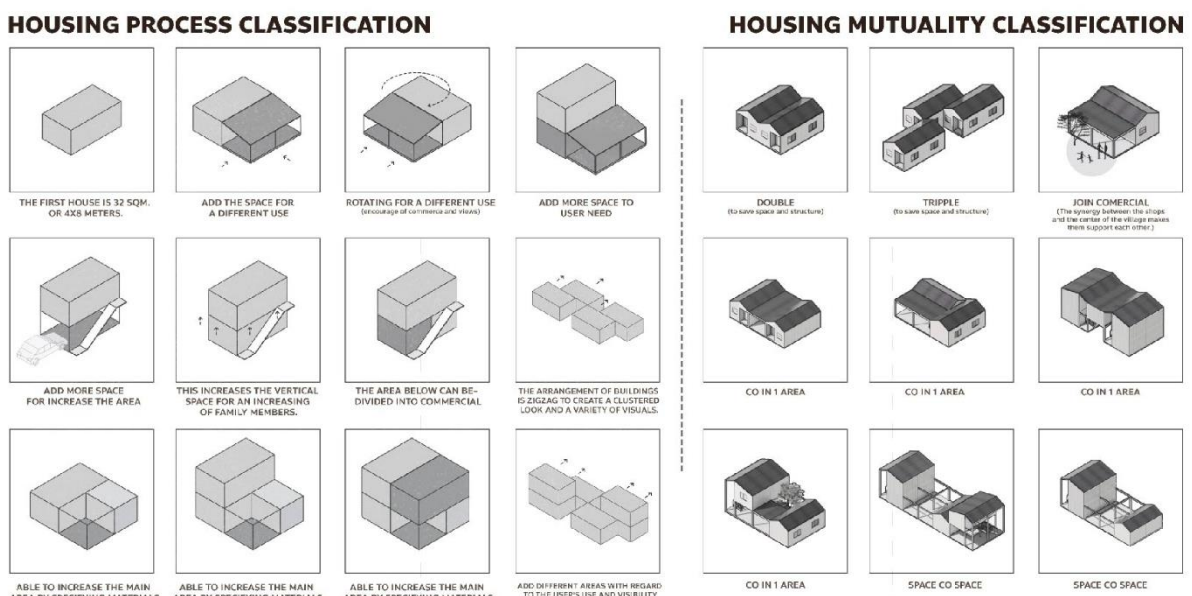
การออกแบบพื้นที่คลองคือการทำให้คลองมีประสิทธิภาพในการระบายน้ำและการทำงานของระบบการบำบัดน้ำให้ได้ดีด้วยตัวของมันเองในระดับหนึ่ง โดยมีการศึกษาพื้นที่ที่ได้ข้อมูลมาจาก องค์การพัฒนา

ชุมชน และ สำนักการระบายน้ำกรุงเทพมหานคร ว่าพื้นที่คลองจะสามารถอยู่ด้วยหน้าดินธรรมชาติในอัตราส่วนที่ 1:9 ทำให้การมีการยึดหน้าดินได้โดยไม่ถล่ม โดยแบ่งเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่ (1) พื้นที่เปียก ทำหน้าที่เป็นบริเวณชายฝั่ง, พื้นที่ริมน้ำ (Riparian Zone) ปกป้องพืชยึดหน้าดิน (2) พื้นที่แห่งด่านแรก ทำหน้าที่ตกตะกอนของน้ำ (Clarifier) (3) พื้นที่แห่งด่านที่สอง จะเป็นพื้นที่บำบัดน้ำทิ้ง (Grey Water) ทำหน้าที่เป็นด่านสุดท้ายของการบำบัดน้ำเพื่อนำกลับไปใช้การเกษตร หรือการทำให้คลองบำบัดน้ำที่เน่าเสียกลับมาสู่สภาพเดิมได้ (นิธิวดี, 2558)

แนวทางการออกแบบส่วนที่อยู่อาศัย

คือการใช้แนวความคิด (Incremental Architecture) คือการสร้างพื้นที่ไว้ ส่วนหนึ่งและการเหลือพื้นที่ไว้อีกบางส่วนทำให้ผู้อยู่อาศัยหรือชาวบ้านสามารถสร้างพื้นที่ของตนเองได้ในอนาคตโดยใช้กำลังทรัพย์ของตนเองในการต่อเติมเพื่อทำให้เกิดพื้นที่ตรงตามความต้องการของผู้อยู่อาศัยโดยจะแบ่งการออกเป็นทั้งหมด 6 รูปแบบหลัก และมีรูปแบบหลังย่อไปอีกไปตามความเหมาะสมรวมถึงความต้องการของตัวผู้ใช้งาน เช่น ความต้องการของผู้ใช้มีการประกอบอาชีพค้าขายอาหารตามสั่ง ต้องการพื้นที่ขายและพื้นที่นั่งในการประกอบอาชีพ จะออกแบบให้มีพื้นที่ว่างไว้เพื่อผู้ใช้งานและการย้ายตำแหน่งหน้าร้านรวมถึงตัวอาคารเหล่านี้จะเข้าใกล้ตัวพื้นที่ส่วนกลางมากขึ้นเพื่อเป็นการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันของระหว่างร้านค้าและพื้นที่ส่วนกลางเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน

นอกจากจะมี 6 รูปแบบหลักแล้วจะมีรูปแบบในการจัดวางบ้านรวมถึงการใช้โครงสร้างร่วมกันของแต่ละแบบออกมาให้ชัดเจนเพื่อประหยัดงบประมาณในการก่อสร้างรวมถึงการใช้พื้นที่ร่วมกันให้ได้พื้นที่และประโยชน์มากที่สุดของการเป็นเพื่อนบ้าน หรือเครือญาติ

ภาพที่ 7 แนวความคิดในการออกแบบส่วนที่อยู่อาศัย

ที่มา: ผู้วิจัย

การออกแบบส่วนที่อยู่อาศัยแบบที่ 1 คือ การนำพื้นที่ขนาด 4x8 หรือ 32 ตารางเมตร ทำให้พื้นที่เป็น Modular ส่งผลต่อการก่อสร้างสะดวกมากยิ่งขึ้น บ้านรูปแบบที่ 1 ปลูกออกแบบมาให้รองรับได้ 1 ครอบครัว หรือ 3-6 คนเท่านั้น

การออกแบบส่วนที่อยู่อาศัยแบบที่ 2 คือ การเพิ่มพื้นที่ว่างเข้าไปขนาด 32 ตารางเมตร เพื่อทำให้เกิดพื้นที่ ที่สามารถใช้งานได้แบบยืดหยุ่นตามความต้องการของตัวผู้อยู่อาศัยสามารถเพิ่มขนาดหรือพื้นที่ที่ต้องการได้ตามความต้องการหรือความเหมาะสมของอาชีพ เช่น อาชีพทำการร้านอาหารของชำ สามารถแบ่งพื้นที่เพิ่มเข้ามาเป็น 2 ส่วน ในการใช้งานระหว่างการค้าขายและการอยู่อาศัย

การออกแบบส่วนที่อยู่อาศัยแบบที่ 3 คือ การคำนึงถึงจำนวนของผู้อยู่อาศัยทั้งหมดโดยคิดจากการสำรวจเดิมรูปแบบนี้จะเป็นรูปแบบที่มีผู้อยู่อาศัยคล้ายกับรูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 แต่จะต่างตรงที่รูปแบบที่ 3 จะมีพื้นที่ว่างที่สามารถต่อเติมได้จากตัวด้านล่างของบ้านหรือใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น เพิ่มเติมเป็นโรงจอดรถ, ห้อง, หรือเป็นร้านค้า

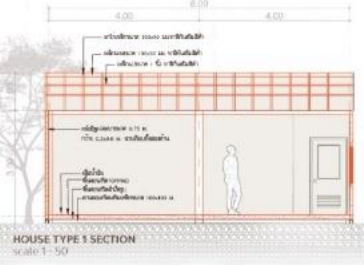
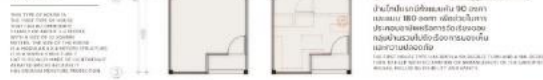
การออกแบบส่วนที่อยู่อาศัยแบบที่ 4 คือ การคำนึงถึงจำนวนของผู้อยู่อาศัยทั้งหมดโดยคิดจากการสำรวจเดิมโดยผู้อยู่อาศัยของบ้านรูปแบบที่สี่นั้นจะเป็นครอบครัวใหญ่อยู่ได้ถึง 2 ครอบครัว หรือ มากกว่า 10 คนอยู่อาศัย โดยจะมีพื้นที่ทั้งหมด 64 ตารางเมตร และจะมีพื้นที่ตรงบันไดและพื้นที่ใต้บันไดสำหรับผู้อยู่อาศัยที่มากขึ้นอาจจะต้องเพิ่มตามความต้องการของผู้อยู่อาศัย

การออกแบบส่วนที่อยู่อาศัยแบบที่ 5 คือ การคำนึงถึงจำนวนของผู้อยู่อาศัยทั้งหมดโดยจะคล้ายรูปแบบที่ 4 แต่จะเพิ่มพื้นที่ในการรองรับครอบครัวที่มีขนาดใหญ่มากขึ้นหรือความต้องการในการใช้ชีวิตรวมไปถึงการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยด้วย

การออกแบบส่วนที่อยู่อาศัยแบบที่ 6 คือ การคำนึงถึงรูปแบบของบ้านตั้งแต่เริ่มต้น โดยรูปแบบที่ 6 จะเป็นรูปแบบของบ้านเช่า จึงจะต้องเป็นบ้านที่ถ้าไม่มีผู้เช่าตามรายชื่อของสหกรณ์ของผู้เช่าของทางสถาบันองค์กรพัฒนาชุมชนแล้วจะถูกรื้อถอนตามกำหนดการไม่มีผู้เช่าอยู่อาศัยตามกฎหมายเป็นเวลา 1 ปี เพราะฉะนั้นโครงสร้างจึงสร้างไว้ให้ใช้โครงสร้างซ้อนทับกันทั้งหมด ทั้งหมดนี้เพื่อถึงเวลารื้อถอนหรือก่อสร้างจะก่อสร้างได้ไวและรื้อถอนได้รวดเร็ว รูปแบบที่ 6 จึงเป็นรูปแบบที่ก่อสร้างได้รวดเร็วและเหมาะกับรูปแบบการเช่า

HOUSE PLAN TYPE 1

บ้านที่มีพื้นที่ใช้สอยในโครง
โครงสร้างที่น้อยกว่า 1
2 ครอบคลุม หรือ ประมาณ
3-6 คูณ ขนาด 32 ตร.ม.
ขนาดของบ้านเป็น รูปสี่เหลี่ยม
4 x 8 เมตร

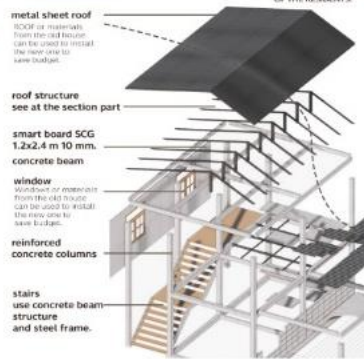
HOUSE PLAN TYPE 5

บ้านที่มีพื้นที่ใช้สอยในโครง
โครงสร้างที่น้อยกว่า 1
2 ครอบคลุม หรือ ประมาณ
12 คูณ ขนาด 32 ตร.ม.
ขนาดของบ้านเป็น รูปสี่เหลี่ยม
4 x 8 เมตร

TYPE CLASSIFICATION

บ้านที่มี ลักษณะเป็นบ้านที่เรียบง่าย มีโครงสร้างที่แข็งแรง สามารถ
ใช้งานได้ยาวนาน มีพื้นที่ใช้สอยที่กว้างขวาง มีพื้นที่ใช้สอยที่
เหมาะสมกับความต้องการของผู้อยู่อาศัย และสามารถใช้งานได้
เป็นเวลานาน

บ้านที่มี ลักษณะเป็นบ้านที่เรียบง่าย มีโครงสร้างที่แข็งแรง สามารถ
ใช้งานได้ยาวนาน มีพื้นที่ใช้สอยที่กว้างขวาง มีพื้นที่ใช้สอยที่
เหมาะสมกับความต้องการของผู้อยู่อาศัย และสามารถใช้งานได้
เป็นเวลานาน

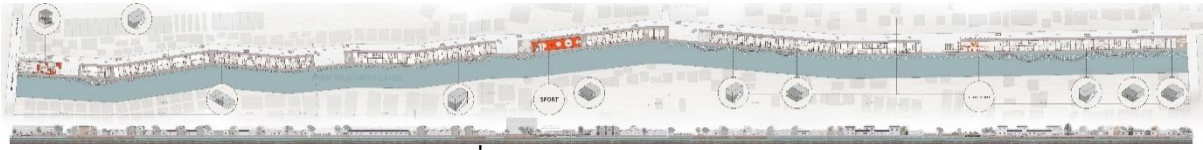
ภาพที่ 8 บางส่วนของการออกแบบส่วนที่อยู่อาศัย แบบที่ 1 และ 5
ที่มา: ผู้วิจัย

แนวทางการออกแบบพื้นที่ส่วนกลางภายในชุมชน

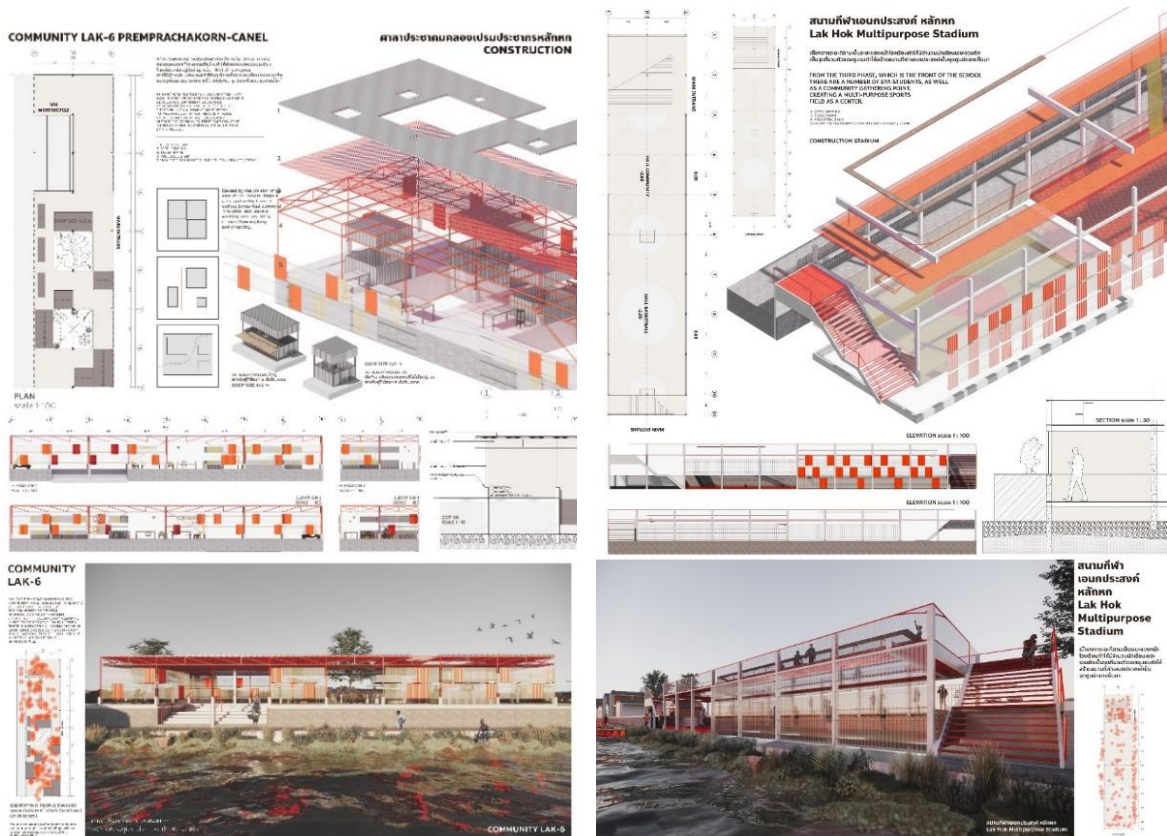
การออกแบบพื้นที่ส่วนกลางนั้นจะแบ่งได้ตามแต่ละของพื้นที่โดยจะแบ่งการให้ความสำคัญของพื้นที่
กันไปตามแต่ละส่วน โดยแต่ละส่วนนั้นจะมีการใช้งานรวมถึงผู้ใช้งานที่ต่างกัน ได้แก่ ส่วนที่ 1 มีหน้าที่เป็น
ตัวเชื่อมระหว่างชุมชนและภายนอกชุมชน จึงเหมาะกับการเป็นจุดศูนย์รวม เช่น ตลาด ศาลาประชาคม หรือ
ขนส่งมวลชนในรูปแบบต่างๆ ส่วนที่ 3 เป็นที่ตั้งของโรงเรียน ทำให้มีการใช้งานที่เป็นช่วงเวลาเช่น เวลาเช้า
และเย็นจะเป็นช่วงเวลา ที่เด็กนักเรียนจะออกมาทำกิจกรรมทางการกีฬาต่างๆ รวมไปถึงการรวมตัวพบปะ
พูดคุยกันของเหล่าผู้ปกครอง ทำให้เกิดการค้าขายที่เกิดขึ้น รวมไปถึงสามล้อเข้ามาเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนเลิก
เรียน ส่วนที่ 4 เป็นส่วนที่มี ครอบคลุมใหญ่อยู่กันจำนวนมากทำให้มี เด็กเล็ก-โต และคนชรา อาศัยอยู่ร่วมกัน
ทำให้เกิดการออกแบบพื้นที่การใช้งานเพื่อคนทุกกลุ่ม

รวมถึงการออกแบบพื้นที่เชื่อมต่อเกิดจากการวางลาดหน้าดินและปลูกพืชเพื่อพุงหน้าดินไม่ให้เกิด
การทรุดตัวรวมถึงการทำให้ระบบนิเวศของคลองดีขึ้น จึงได้สร้าง พื้นที่เชื่อมต่อเพื่อกันพืชให้พุงหน้าดินได้

ดีขึ้นและไม่ได้เกิดการกระจายพันธุ์ของพืชที่อาจทำให้คลองกลับไประบายน้ำได้ไม่ดีเหมือนในอดีต และยังเป็น การเชื่อมต่อจุดต่อจุดระหว่างส่วนกลางและร้านค้าของชุมชนแต่ละร้านด้วย

ภาพที่ 9 ผังรวม และรูปด้านโครงการ
 ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 10 การออกแบบส่วนศาลาประชาคม และสนามกีฬาเอนกประสงค์
 ที่มา: ผู้วิจัย

สรุปและอภิปรายผล

โครงการการออกแบบที่อยู่อาศัยริมคลองของผู้มีรายได้น้อย กรณีศึกษา: ชุมชนหลักหก อำเภอเมือง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นโครงการเพื่อการนำเสนอการออกแบบสถาปัตยกรรมชุมชนควบคู่ไปกับการ ออกแบบพื้นที่ริมคลอง โดยโครงการชุมชนหลักหก คลองเปรมประชากร จังหวัดปทุมธานี เป็นชุมชนที่มีการ อยู่อาศัยของผู้คนหลากหลายในด้านการประกอบอาชีพ การนำเสนอเอกลักษณ์ในด้านสถาปัตยกรรมชุมชน เพื่อการเพิ่มศักยภาพด้านการอยู่อาศัยและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองร่วมกับตัวโครงการ

รูปแบบของโครงการ คือ การทำพื้นที่หน้าคลองเพียงพอต่อการระบายน้ำ โดยการวิเคราะห์และมีกระบวนการออกแบบของหน้าดิน รวมไปถึงการทำให้พื้นที่หน้าคลองแต่เดิมที่ไม่มีการบำบัดน้ำด้วยตนเองสามารถบำบัดน้ำเบื้องต้นด้วยตนเองได้ และนำน้ำกลับมาใช้ภายในโครงการได้อีกด้วย เป็นการออกแบบรูปแบบสถาปัตยกรรมชุมชนควบคู่ไปกับการออกแบบพื้นที่ริมคลอง รวมไปถึงการออกแบบบ้านพักอาศัยของชาวบ้านตำบลหลักหก หมู่ 1 และ หมู่ 6 จะออกแบบโดยการคำนึงถึงความเป็นอยู่แต่เดิมของชาวบ้าน เช่น จำนวนผู้อยู่อาศัยรวมในบ้านหรือลักษณะขนาดของครัวเรือน การประกอบอาชีพ การออกแบบเพื่อให้มีที่อยู่อาศัยเพียงพอต่อความต้องการของชาวชุมชน โดยจำแนกประเภทของที่อยู่อาศัย ได้ 6 แบบ คือ 1. บ้าน 1 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัยไม่เกิน 3 คน 2. บ้าน 1 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัย 3-6 คน 3. บ้าน 2 ชั้นที่มีผู้อยู่อาศัยเป็นครอบครัวใหญ่ 4. บ้านที่มีรถขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ 5. บ้านเช่า 2 รูปแบบ 6. บ้านที่ประกอบอาชีพค้าขาย เช่น ค้าขายอาหาร หรือค้าขายของชำ และการออกแบบพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนกลาง ออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ของแต่ละจุด ได้แก่ พื้นที่ที่เหมาะสมกับการค้าขาย เพราะเป็นพื้นที่แรกและพื้นที่เดียวที่สามารถติดกับถนนใหญ่รวมถึงการสัญจรทั้งหมดทำให้เหมาะกับการค้าขายรวมถึงเป็นจุดที่สามารถเป็นการประชุมกันระหว่างชาวบ้านและชุมชน จุดที่สองจะเป็นจุดที่มีโรงเรียนตั้งอยู่ทำให้เหมาะสมจะออกแบบพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ลานกีฬาเอนกประสงค์ เพราะมีการเล่นกีฬาแต่เดิมอยู่ที่จุดนั้นและเพื่อส่งเสริมการกีฬาของเยาวชนในชุมชน จุดที่สามเป็นจุดที่มีครอบครัวใหญ่อยู่รวมกันเป็นจำนวนมากทำให้มีการออกแบบพื้นที่ที่สามารถให้ครอบครัวเกิดนันทนาการได้มากที่สุด สามารถนำผู้สูงอายุหรือเด็กมาใช้ในพื้นที่ได้ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพื้นที่ชุมชนและคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนของวัสดุการก่อสร้างรวมถึงการด้านวิศวกรรมการก่อสร้างเพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์กับตัวโครงการให้ได้มากที่สุด และควรมีการออกแบบที่ลงรายละเอียดของบ้านพักอาศัยริมคลองให้ชัดเจนรวมถึงความเป็นอยู่แต่ละหลังและการเชื่อมต่อระหว่างบ้านต่อบ้านให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี. (2560). *ข้อมูลตำบลหลักหก*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://lakhok.go.th/>, 1 ตุลาคม 2565.
- นิธิวดี ทองป่อง. (2558). บทความวิชาการ: "แนวทางการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์บนทางระบายน้ำเสียสาธารณะโดยวิธีการบำบัดน้ำเสียวิธีธรรมชาติด้วยระบบพืชพันธุ์อย่างมีสุนทรียภาพทางทัศนากการ". *Veridian e-Journal*, ปีที่ 8, ฉบับที่ 1, (มกราคม-เมษายน 2558), หน้า 1402-1418.
- อิสระพงศ์ หนูนุกกิตี. (2564). *กฎกระทรวงฉบับที่ 55 (พ.ศ. 2543)*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <http://hydrolaw.thaiwater.net/web>, 25 ธันวาคม 2565.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2562). *ชุมชนรายได้น้อยริมคลอง*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://web.codi.or.th/index.php/>, 18 พฤศจิกายน 2565.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2562). *บ้านใหม่-ชีวิตใหม่ของชาวชุมชนริมคลองลาดพร้าว-เปรมประชากร*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://web.codi.or.th>, 20 พฤศจิกายน 2565.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2562). *การพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลอง*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: https://web.codi.or.th/development_project, 22 พฤศจิกายน 2565.
- Bltbangkok. (2562) *นโยบายการพัฒนาคลอง 9 คลองหลักของกรุงเทพมหานคร 2560*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://www.bltbangkok.com>, 26 ธันวาคม 2565.

โครงการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร สู่ออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนใบคราม

เสาวลักษณ์ ชุ่มวัน¹, คณิต อยู่สมบูรณ์¹ และมัธนี ปราโมทย์เมือง¹

¹คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

บทคัดย่อ

การศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร สู่ออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามแบรินด์เฮือนใบคราม มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร (2) เพื่อออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนใบคราม จากอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร จากผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามแบรินด์เฮือนใบครามจำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าซิ่น ผ้าคลุมไหล่ เสื้อ และกระเป๋าถือ โดยดำเนินการศึกษาเริ่มจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบข้อมูลอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร การสื่อสารอัตลักษณ์จังหวัดสกลนครผ่านผ้าทอย้อมครามธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) การสื่อสารหลักธรรมผ่านผ้าทอย้อมคราม สามารถแสดงอารมณ์ ความคิด ความเชื่อ พบองค์ประกอบปัจจัย คือ ลายสีและดีไซน์ สี การวางลาย วัฒนธรรมและประเพณี พิธีกรรมและสมาธิ การสร้างสรรค์ ความสันติสุขและสมดุล สามารถสร้างบทบาทหน้าที่ของบรรจุภัณฑ์ในการสื่อสารและการบ่งชี้การสะท้อนภาพลักษณ์ การเข้าถึงตลาดเป้าหมาย และการช่วยส่งเสริมการจำหน่าย (2) การสื่อสารผ่านธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ และเรื่องเล่าต่างๆ พบองค์ประกอบปัจจัย คือ สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสื่อสารความหมาย ความรู้สึกและอารมณ์ การสื่อสารท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ การสื่อสารการเคลื่อนไหว การสื่อสารศิลปะ สามารถสร้างบทบาทหน้าที่ของบรรจุภัณฑ์ ด้านสร้างความรู้จัก สร้างความเข้าใจที่ดี สร้างภาพพจน์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และกระตุ้นให้ตัดสินใจซื้อ (3) การสื่อสารผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ้าทอย้อมครามสกลนคร เป็นภูมิปัญญาที่มีการบอกเล่ากันมาอย่างยาวนาน และไม่เคยได้รับการบันทึกด้วยลายลักษณ์อักษร แต่เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการบอกเล่าและลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้และใช้ประสบการณ์ร่วมกัน เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่บ่มเพาะร่วมกัน และใช้เครื่องมือแบบประเมินความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน เป็นนักท่องเที่ยวในเขตบริเวณร้านเฮือนใบคราม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจในคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.60 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.47 หากแยกตามผลิตภัณฑ์ พบว่าบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือ ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.95 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.46 บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เสื้อ ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.83 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.40 บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าซิ่น ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.36 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.49 และบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.29 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.55

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร, ผ้าทอย้อมคราม, การออกแบบและพัฒนา, บรรจุภัณฑ์

Study of the Identity of Local Woven Fabrics Sakon-Nakhon to Packaging Design and Development for Indigo Dyed Cotton Brand Huan Baikram

Souwaluck Chumwan¹, Kanit Yoosomboon¹ and Mattanee Parmotmuang¹

¹Faculty of Architecture and Design Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Abstract

The study of the local textile identity of Sakon-Nakhon province has led to the design and development of packaging for naturally dyed, Brand Huen-Bai-Kam products. The objectives of this research are as follows: (1) To investigate the local textile identity of Sakon - Nakhon province. (2) To design and develop packaging for naturally dyed, brand Huen Bai Kam textile products, based on the local textile identity of Sakon-Nakhon province. This research began with a review of relevant documents and research. It revealed that the local textile identity of Sakon-Nakhon province communicates through naturally dyed textile, expressing emotions, thoughts, beliefs, and incorporating elements such as color patterns and designs, colors, pattern arrangements, culture, customs, ceremonies, creativity, tranquility, and balance. These elements play roles in the communication and signaling aspects, image reflection, target market access, and promotion of sales. Furthermore, this research also explored the communication through the cultural aspects of the products and various narratives. Cultural symbols, meaning communication, emotions, and feelings were found to be key factors. Local cultural communication, history, movement communication, art communication, were all aspects considered. The Sakon-Nakhon natural dyed textile is a traditional wisdom that has been passed down orally for generations without written records. It involves learning and using shared experiences and cultural capital, fostering collaboration, and employing assessment tools. A sample group of 80 tourists in the Huen-Bai-Kam area was analyzed using mean and standard deviation. The results of the satisfaction assessment for all four products were in the "good" range, with an average score of 3.60 and a standard deviation of 0.47. When assessing individual products, the packaging for shoulder bags received a "good" rating with an average score of 3.95 and a standard deviation of 0.46. The packaging for shirts received a "good" rating with an average score of 3.83 and a standard deviation of 0.40. The packaging for silk scarves received a "good" rating with an average score of 3.36 and a standard deviation of 0.49. Lastly, the packaging for shawls received a "good" rating with an average score of 3.29 and a standard deviation of 0.55."

Keywords: Identity, Local textile identity of Sakon-Nakhon province, Naturally dyed textile, Design and development, Packaging

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ผ้าทอย้อมคราม เป็นผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถักทอด้วยมือ วัตถุดิบผลิตจากผ้าฝ้ายธรรมชาติ ผ่านกระบวนการย้อมเย็นที่อาศัยกระบวนการหมักสีธรรมชาติที่ได้จากการย้อมเย็น ทำให้เส้นใยที่ได้จะมีความคงทนสูงกว่าการย้อมที่ใช้ความร้อน ลักษณะเด่นคือ สีไม่ตกติดทนนาน และสร้างกลิ่นหอมที่เฉพาะ สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นเมืองสกลนคร ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอีสานที่ได้รับรองจากสภาหัตถศิลป์โลกให้เป็น "นครหัตถศิลป์โลก เจ้าแห่งครามธรรมชาติ" (World Craft City for Natural Indigo) (สำนักงานจังหวัดสกลนคร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2559) และยังเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งผลิตผ้าทอย้อมครามธรรมชาติที่ดีที่สุดของประเทศ ด้วยความชาญฉลาดของบรรพชนไทย ในการแต่งแต้มสีสันจากครามธรรมชาติให้กับเส้นฝ้ายและเส้นไหม สืบทอดกันมากกว่า 6,000 ปี สืบทอดต่อกันมาจนเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชนพื้นถิ่นมาตั้งแต่สมัยโบราณที่ขึ้นชื่อว่าเป็นของดีประจำถิ่น มีเสน่ห์น่าหลงใหล ด้วยกระบวนการผลิตน้ำครามจากพืชที่เรียกว่า “ต้นคราม”

ภาพที่ 1 ลักษณะของต้นครามและใบคราม

ที่มา : ภาพถ่ายโดย เสาวลักษณ์ ชุ่มวัน, 2563

“แบรนด์เฮือนใบคราม” เป็นอีกหนึ่งแบรนด์ผ้าทอลายครามในจังหวัดสกลนคร ที่เริ่มจากครอบครัวที่มีการทอผ้าอยู่แล้วจากรุ่นสู่รุ่นคุณ ธวัชชัย ศรีลาราช เจ้าของแบรนด์จึงสืบต่อเจตนารมณ์และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการทอผ้าของครอบครัว และยังช่วยสนับสนุนชาวบ้านให้มีงานทำและมีรายได้เสริมจากการทำเกษตรกรรม จากการสัมภาษณ์พบว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคมีความหลากหลายทางผลิตภัณฑ์ อาทิ ผ้าถุง ผ้าคลุมไหล่เสื่อ กระเป๋าถือ กระเป๋าใส่เหรียญ โดยปัจจุบัน “แบรนด์เฮือนใบคราม” มีการวางแผนถึงการขยายตลาดออนไลน์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยมี คุณศรีสมาน ปุงคำน้อย เป็นผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ “เฮือนใบคราม” มีความต้องการนำเอาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนครมาเป็นส่วนประกอบของการสื่อสารผ่านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่ยกระดับมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม สมองต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภคที่ให้

คุณค่ากับผลิตภัณฑ์ประเภทงานหัตถกรรมสร้างสรรค์ตามกระแสความนิยม ซึ่งอาศัยลักษณะของอัตลักษณ์ที่หลากหลายและซับซ้อน ดังนี้

1. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (อรอุษา บัวบาน และบุหงา ชัยสุวรรณ, 2565) คือ อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นการก่อตัวขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งวัฒนธรรมนั้นก็เป็นโครงสร้างทางสังคม (Social Construct) ที่ไม่หยุดนิ่ง เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture)

2. อัตลักษณ์แห่งการดำรงชีวิต (ลินดา งามчим, 2558) คือ การแสดงถึงความสำคัญของการสร้างสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม และความภาคภูมิใจประจำกลุ่ม ทำให้เกิดความแตกต่างและการยอมรับในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของ “แบรนด์เฮือนใบคราม”

ที่มา : ภาพถ่ายโดย เสาวลักษณ์ ชุ่มวัน, 2563

การศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร สู่การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรนด์เฮือนใบคราม ที่สะท้อนความเป็นผ้าทอย้อมครามของจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยจากการสืบค้นเรื่อง การสื่อสารอัตลักษณ์จังหวัดสกลนครผ่านผ้าทอย้อมครามธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวของ จิรภัทร เร่มศรี (จิรภัทร เร่มศรี, 2565) ประกอบไปด้วยปัจจัย 3 ปัจจัยดังนี้

1. การสื่อสารหลักธรรมผ่านผ้าทอย้อมคราม สืบเนื่องจากการผลิตผ้าย้อมครามสกลนครของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร การนำเส้นใยขาวมาสอดแทรกลงในผืนผ้า เปรียบตั้งการนำธรรมะอันบริสุทธิ์มาเตือนใจ สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชุมชนที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ด้วยประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธศาสนา ที่สำคัญผู้ผลิตผ้าย้อมครามต้องมีสติและสมาธิ ใจเย็นในการทำผ้าย้อมคราม เพราะครามคือชีวิต เป็นจิตวิญญาณของคนย้อมผ้าที่นำมาทำจังหวะของสี และเส้นใย

2. การสื่อสารผ่านธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ และเรื่องเล่าต่างๆ จากรุ่นสู่รุ่น โดยวิถีของคนในชุมชนมีความผูกพันกับธรรมชาติ ทั้งสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต นอกจากนี้ยังนำธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัว มาสร้างสรรค์ผ่านจินตนาการสู่การสร้างลวดลายลงบนผืนผ้า “เทคนิคการมัดหมี่” ในการสร้างลวดลาย รวมถึงสูตรการย้อมสีครามธรรมชาติ

3. การสื่อสารผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ้าย้อมครามสกนนคร เป็นภูมิปัญญาที่มีการบอกเล่ากันมาอย่างยาวนาน และไม่เคยได้รับการบันทึกด้วยลายลักษณ์อักษร แต่เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการบอกเล่าและลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้และใช้ประสบการณ์ร่วมกัน เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มเพาะร่วมกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยได้มุ่งประเด็นด้านการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์ เอือนไบคราม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามมีความเป็น อัตลักษณ์ลวดลายที่สะท้อนความเป็นผ้าทอย้อมครามของจังหวัดสกนนคร เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามในการส่งเสริมการขายเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยเกิดความน่าสนใจ ดึงดูดใจของผู้บริโภคและสร้างความเชื่อถือให้กับตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งเกิดจากการพัฒนาของบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองเมืองสกนนคร
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เอือนไบคราม จากอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกนนคร

สมมุติฐาน

รูปแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เอือนไบคราม สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองเมืองสกนนคร สามารถสร้างความพึงพอใจในระดับดีกับกลุ่มผู้บริโภค

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกนนคร สู่การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เอือนไบคราม ดำเนินการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1. การศึกษาอัตลักษณ์สู่การออกแบบ ได้ใช้กรอบแนวคิดของฉลาดชาย รมิตานนท์ (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2550) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ก่อเกิดจากวัฒนธรรมในสังคมช่วงระยะเวลาหนึ่ง และไม่ได้หยุดนิ่ง เป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (circuit of culture) สรุปได้ว่าอัตลักษณ์สู่การออกแบบประกอบด้วยกระบวนการผลิต ให้เกิดขึ้น(produced) และมีการบริโภค (consumed) และถูกควบคุมจัดการ (regulated) อยู่ในวัฒนธรรมหรือสังคมเหล่านั้น ทั้งนี้ยังมีการสร้างอัตลักษณ์ด้วยเหตุการณ์ต่างๆ โดยการสร้างภาพตัวแทน (symbolic systems of representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งต่างๆ อันหลากหลายที่สามารถเลือกใช้หรือนำเอามาออกแบบเป็นอัตลักษณ์ของเรา

2. การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กรอบแนวคิดของปุ่น คงเจริญเกียรติ และ สมพร คงเจริญเกียรติ (ปุ่น คงเจริญเกียรติและสมพร คงเจริญเกียรติ, 2542) ได้กล่าวว่า การ พัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ เป็นการออกแบบทางด้านเทคนิค และทางกายภาพของบรรจุภัณฑ์ โดยเน้นกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) กระบวนการบรรจุ 2) การรักษาคุณภาพ 4) การปกป้องที่เหมาะสม 5) การกำหนดลักษณะ รูปร่าง ขนาด ปริมาตร น้ำหนัก 6) ประเภทของวัสดุ

2.2 การออกแบบเรขศิลป์ เป็นการออกแบบรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการจูงใจในการซื้อ และสื่อความหมายให้แก่ผู้บริโภค พร้อมทั้งสามารถโน้มน้าวให้เกิดการสั่งซื้อ การออกแบบเรขศิลป์จะเน้นในเรื่องของการตกแต่งรูปลักษณ์ด้วยภาพพจน์ที่สร้างความประทับใจ

การดำเนินงานวิจัย

โครงการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร สู่การออกแบบและพัฒนาผ้าทอย้อมครามแบรนด์เฮือนไบคราม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆเพื่อทำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาจากการศึกษาข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูลที่แตกต่างกันไป

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลเพื่อหาคำประกอบของอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนครจากวัฒนธรรมสู่สิ่งก่อสร้างทางสังคม (social construct) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรม งานวิจัย บทความวิชาการ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย กระบวนการทบทวนวรรณกรรมเชิงทฤษฎี (Petticrew, M., Roberts, H, 2006) เป็นขั้นตอนที่มีเป้าหมายการทบทวนวรรณกรรมอย่างชัดเจนในการมุ่งพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบมาพิจารณาเพื่อทำความเข้าใจถึงการประยุกต์ใช้ “กรอบแนวความคิดอัตลักษณ์สู่การออกแบบ” การสื่อสารอัตลักษณ์จังหวัดสกลนครผ่านผ้าทอย้อมครามธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยปัจจัย 3 ปัจจัย ดังนี้

- 1.1 การสื่อสารหลักธรรมผ่านผ้าทอย้อมคราม
- 1.2 การสื่อสารผ่านธรรมชาติของผ้าทอย้อมคราม
- 1.3 การสื่อสารผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่นผ้าทอย้อมคราม

2. ออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรนด์เฮือนไบคราม เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบด้วย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคประเภทนักท่องเที่ยวในเขตบริเวณร้านเฮือนไบคราม จำนวน 80 คน โดยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Taro Yamane, 1973)

2.2 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามแบรนด์เฮือนไบคราม

2.3 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความพึงพอใจมีต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรนด์เฮือนไบคราม

2.4 ขอบเขตของสินค้าที่ต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนโบราณจำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าซิ่น ผ้าคลุมไหล่ เสื้อ กระเป๋าถือ

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนโบราณ โดยใช้เกณฑ์การวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดระดับมาตราส่วน 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลของลิเคิร์ต (Likert Rensis, 1967) ดังนี้

$$\text{สูตรการคำนวณ} = \frac{\text{คะแนนรวม} \times 100}{\text{จำนวนบุคคลทั่วไป (□)}}$$

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์แบบประเมิน โดยใช้สูตรสถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยที่ 4.21 ถึง 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยที่ 3.41 ถึง 4.20 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยที่ 2.61 ถึง 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยที่ 1.81 ถึง 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยที่ 1.00 ถึง 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลเพื่อหาค่าประกอบของอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนครจากวัฒนธรรมสู่สิ่งก่อสร้างทางสังคม (social construct) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรม งานวิจัย บทความวิชาการ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการทบทวนวรรณกรรมเชิงทฤษฎี เป็นขั้นตอนที่มีเป้าหมายการทบทวนวรรณกรรมอย่างชัดเจนในการมุ่งพิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยที่ผ่านมาแล้วทั้งในอดีตและปัจจุบันมาพิจารณาเพื่อทำความเข้าใจถึงการประยุกต์ใช้ “กรอบแนวความคิดอัตลักษณ์สู่การออกแบบ” อัตลักษณ์จังหวัดสกลนครผ่านผ้าทอย้อมครามธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยปัจจัย 3 ปัจจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 การแยกองค์ประกอบของอัตลักษณ์จังหวัดสกลนครผ่านผ้าทอย้อมคราม

อัตลักษณ์จังหวัดสกลนคร ผ่านผ้าทอย้อมคราม	องค์ประกอบ	บทบาทหน้าที่ของบรรจุกัญท์
ปัจจัยที่ 1 การสื่อสารหลักธรรมผ่านผ้าทอ ย้อมคราม	1.1 ลวดลายและดีไซน์	- การสื่อสารและการบ่งชี้
	1.2 สี	- สะท้อนภาพลักษณ์
	1.3 การวางลาย	- การเข้าถึงตลาดเป้าหมาย
	1.4 วัฒนธรรมและประเพณี	- ช่วยส่งเสริมการจำหน่าย
	1.5 พิธีกรรมและสมาธิ	
	1.6 การสร้างสรรค์	
	1.7 ความสันติสุขและสมดุล	
ปัจจัยที่ 2 การสื่อสารผ่านธรรมชาติของผ้า ทอย้อมคราม	2.1 สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม	- สร้างความรู้จัก
	2.2 สื่อสารความหมาย	- สร้างความเข้าใจที่ดี
	2.3 สื่อสารความรู้สึกและอารมณ์	- สร้างภาพพจน์
	2.4 การสื่อสารท้องถิ่น	- เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
	2.5 การสื่อสารประวัติศาสตร์	- กระตุ้นให้ตัดสินใจซื้อ
	2.6 การสื่อสารการเคลื่อนไหว	
	2.7 การสื่อสารศิลปะ	
ปัจจัยที่ 3 การสื่อสารผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ้าทอย้อมคราม	1.1 ชุมชน	- สร้างความรู้จัก
	1.2 วิถีชีวิต	- สร้างความเข้าใจที่ดี
	1.3 ความเชื่อ	- สร้างภาพพจน์
	1.4 ขนบธรรมเนียม	- เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
	1.5 พิธีกรรม	- กระตุ้นให้ตัดสินใจซื้อ
	1.6 ชาติพันธุ์	

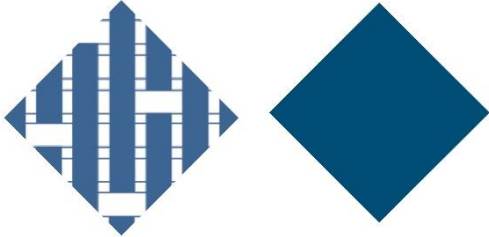
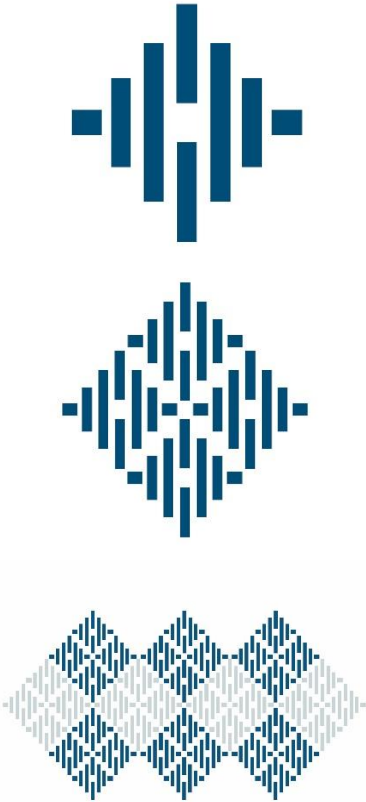
จากการวิเคราะห์ผ้าทอย้อมคราม จังหวัดสกลนครเป็นการสื่อสารทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย และเป็นเอกลักษณ์ ไม่เพียงแค่วัสดุครามที่ใช้เท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีสื่อสารอัตลักษณ์ที่สามารถถ่ายทอดประเพณี ประวัติศาสตร์ และความเชื่อของชุมชน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 อัตลักษณ์ผ้าทอย้อมครามจังหวัดสกลนครสู่การออกแบบโลโก้แบรนด์เฮือนใบคราม

ที่มา : ออกแบบโดย เสาวลักษณ์ ชุ่มวัน, 2563

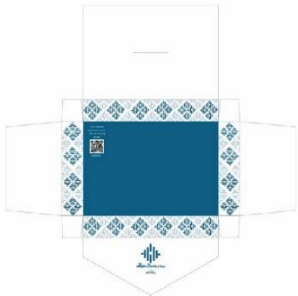

ตารางที่ 2 วิเคราะห์อัตลักษณ์ผ้าทอย้อมคราม จังหวัดสกลนคร สู่แบรนด์เฮือนไບคราม

องค์ประกอบ	วิธีสื่อสารอัตลักษณ์
	ลายผ้าทอย้อมคราม จังหวัดสกลนคร ที่หมายถึง การสื่อสารและการบ่งชี้ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ผ่านปัจจัยที่ 2 ได้แก่ การสื่อสารผ่านธรรมชาติของผ้าทอย้อมคราม
	ถอดบทเรียนผ่านการสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อ - สร้างความรู้จัก - สร้างความเข้าใจที่ดี - สร้างภาพพจน์
	ถอดบทเรียนผ่านการสื่อสารศิลปะ เพื่อ - เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม - กระตุ้นให้ตัดสินใจซื้อ
เฮือนไບคราม	ตัวอักษรแบรนด์เฮือนไບคราม สะท้อนถึงวเส้นใย ผ้าทอย้อมคราม

2. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนใบคราม จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคประเภทนักท่องเที่ยวในเขตบริเวณร้านเฮือนใบคราม จำนวน 80 คน แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนใบคราม โดยใช้เกณฑ์การวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดระดับมาตราส่วน 5 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เฮือนใบคราม

รูปแบบบรรจุภัณฑ์	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยผลการประเมิน	
		ค่าเฉลี่ย	SD
แบบที่ 1 บรรจุภัณฑ์สำหรับ ผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้น	สามารถปกป้องสินค้าได้	3.71	0.48
	กราฟิกมีความเป็นเอกลักษณ์	4.00	0.53
	บรรจุภัณฑ์มีเอกลักษณ์เป็นที่จดจำ	4.41	0.58
	สามารถดึงดูดความสนใจ	3.44	0.53
	แสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์ได้ครบถ้วน	2.80	0.38
	การใช้โทนสีของบรรจุภัณฑ์	3.26	0.49
	สามารถนำไปใช้ได้จริง	2.71	0.46
	คะแนนเฉลี่ยรวม	3.36	0.49
แบบที่ 2 บรรจุภัณฑ์สำหรับ ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่	สามารถปกป้องสินค้าได้	4.00	0.58
	กราฟิกมีความเป็นเอกลักษณ์	3.45	0.53
	บรรจุภัณฑ์มีเอกลักษณ์เป็นที่จดจำ	3.57	0.78
	สามารถดึงดูดความสนใจ	3.14	0.61
	แสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์ได้ครบถ้วน	2.80	0.38
	การใช้โทนสีของบรรจุภัณฑ์	3.22	0.60
	สามารถนำไปใช้ได้จริง	2.87	0.38
	คะแนนเฉลี่ยรวม	3.29	0.55

ตารางที่ 3(ต่อ) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรนด์เฮือนใบคราม

รูปแบบบรรจุภัณฑ์	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยผลการประเมิน	
		ค่าเฉลี่ย	SD
แบบที่ 3 บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เสื้อ 	สามารถปกป้องสินค้าได้	4.31	0.44
	กราฟิกมีความเป็นเอกลักษณ์	4.15	0.45
	บรรจุภัณฑ์มีเอกลักษณ์เป็นที่จดจำ	4.01	0.42
	สามารถดึงดูดความสนใจ	4.10	0.45
	แสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์ได้ครบถ้วน	3.54	0.35
	การใช้โทนสีของบรรจุภัณฑ์	3.57	0.35
	สามารถนำไปใช้ได้จริง	3.55	0.35
	คะแนนเฉลี่ยรวม	3.83	0.40
แบบที่ 4 บรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือ 	สามารถปกป้องสินค้าได้	4.15	0.45
	กราฟิกมีความเป็นเอกลักษณ์	4.31	0.44
	บรรจุภัณฑ์มีเอกลักษณ์เป็นที่จดจำ	4.00	0.53
	สามารถดึงดูดความสนใจ	4.03	0.41
	แสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์ได้ครบถ้วน	3.54	0.45
	การใช้โทนสีของบรรจุภัณฑ์	3.86	0.69
	สามารถนำไปใช้ได้จริง	3.76	0.35
	คะแนนเฉลี่ยรวม	3.95	0.46

การประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคประเภทนักท่องเที่ยวในเขตบริเวณร้านเฮือนใบคราม จำนวน 80 คน ผลการประเมินความพึงพอใจในคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.60 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.47 หากแยกตามผลิตภัณฑ์ พบว่าบรรจุภัณฑ์

สำหรับผลิตภัณฑ์กระเป่าถือ ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.95 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.46 บรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์เสื้อ ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.83 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.40 บรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้น ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.36 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.49 และบรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ ได้รับผลการประเมินในระดับดี ที่ค่าเฉลี่ย 3.29 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 0.55

ตารางที่ 3 ต้นแบบรูปแบบบรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมคราม แบรินด์เหือนใบคราม

รูปแบบบรรจุกุญแจ	รายละเอียด
	บรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นย้อมคราม
	บรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ย้อมคราม
	บรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์เสื้อย้อมคราม
	บรรจุกุญแจสำหรับผลิตภัณฑ์กระเป่าถือย้อมคราม

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร ผู้การออกแบบและพัฒนาผ้าทอย้อมครามแบรนด์ เอือนไบคราม ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลโดยแบ่งการอภิปรายตามรายวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลเพื่อหาคำตอบของอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นเมืองสกลนครจากวัฒนธรรมสู่สิ่งก่อสร้างทางสังคม (social construct) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรม งานวิจัย บทความวิชาการ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการทบทวนวรรณกรรมเชิงทฤษฎี การสื่อสารอัตลักษณ์จังหวัดสกลนครผ่านผ้าทอย้อมครามธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ของ จิรภัทร เริ่มศรี

1) การสื่อสารหลักธรรมผ่านผ้าทอย้อมคราม สามารถแสดงอารมณ์ ความคิด ความเชื่อ และความหมายต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ ธรรมชาติของผ้าย้อมครามทำให้มีความหมายทางสัญลักษณ์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประกอบด้วยปัจจัยการสื่อสารหลักธรรมผ่านผ้าย้อมคราม พบองค์ประกอบที่ส่งเสริมปัจจัย คือ ลายสีและดีไซน์ แต่ลายละเอียดและสีที่ใช้จะส่งความหมายและอารมณ์ต่างๆ ไปยังผู้ที่มองเห็น ลายละเอียดอาจมีความสำคัญทางสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ที่แสดงความคิดหรือความหมายเฉพาะ สีส่งอิทธิพลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ที่มองเห็น สีเข้มสดใสแสดงความจริงรุ่งเรืองหรือความสงบ อาจสร้างความพิเศษและความหลากหลายในการสื่อสาร วิธีการวางลายผ้าย้อมครามมีความสำคัญ เช่น การใช้เทคนิคการจับคู่สี และการผสมสี สะท้อน วัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มคน ลายลักษณะท้องถิ่นและการใช้สีอาจมีความหมายทางสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับประเพณีและความเชื่อ การใช้ผ้าย้อมครามในงานพิธีกรรมและสมาธิ ถูกใช้ในงานพิธีกรรมและสมาธิเพื่อแสดงความเคารพและความสำคัญ การใส่ผ้าย้อมครามในบางทีอาจเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธาและความกรุณา การสร้างสรรค์ มักถูกใช้ในศิลปะและงานฝีมือ เพื่อสร้างผลงานที่สวยงามและมีค่าในทางศิลปะ ส่งเสริมความสันติสุขและสมดุล สร้างความสงบและสันติสุข ช่วยให้ผู้ที่ทำงานรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขในชีวิต

2) การสื่อสารผ่านธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ และเรื่องเล่าต่างๆ จากรุ่นสู่รุ่น โดยวิถีของคนในชุมชนมีความผูกพันกับธรรมชาติ ทั้งสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต นอกจากนี้ยังนำธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัว ส่งเสริมสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มคนที่ผลิตผ้า ลายลักษณะท้องถิ่นและสัญลักษณ์ที่ใช้บนผ้าอาจมีความหมายทางทางศาสนา สังคม หรือประเพณีของชุมชนที่สื่อสารความหมาย เช่น ในพิธีกรรม งานสมาธิ หรือเวลาที่มีเหตุการณ์สำคัญ การสวมใส่ผ้าย้อมครามที่มีลายลักษณะเฉพาะอาจหมายถึงสถานะหรือความเคารพความรู้สึกและอารมณ์ เช่น สีสดใสและลายสีสันอาจแสดงความร่าเริง สีเข้มอาจแสดงถึงความสงบและสง่างาม การสื่อสารเรื่องประวัติศาสตร์ ของชุมชนหรือสถานที่ ลายลักษณะบนผ้าอาจเป็นการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ที่สำคัญในชุมชน การสื่อสารการเคลื่อนไหว ใช้เพื่อสื่อสารการเคลื่อนไหวและสถานะของบุคคล การสื่อสารศิลปะและความสวยงาม ใช้ในศิลปะและงานฝีมือ เพื่อสร้างผลงานที่สวยงามและมีความคิดสร้างสรรค์ และความสามัคคี ผ้าและความเชื่อในชุมชน การสวมใส่ผ้าทอย้อมครามที่มีลายลักษณะท้องถิ่นอาจเป็นการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความสามัคคีของชุมชน

3) การสื่อสารผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ้าयो้อมครามสกจนคร เป็นภูมิปัญญาที่มีการบอกเล่ากันมาอย่างยาวนาน และไม่เคยได้รับการบันทึกด้วยลายลักษณ์อักษร แต่เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการบอกเล่าและลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้และใช้ประสบการณ์ร่วมกัน เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่บ่มเพาะร่วมกัน

2. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการประเมินความพึงพอใจต่อการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าयो้อมคราม แบนด์เฮือนไบคราม จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคประเภทนักท่องเที่ยวในเขตบริเวณร้านเฮือนไบคราม พบประเด็นการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยความสามารถด้านการปกป้องสินค้าซึ่งเป็นหน้าที่ของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ คือการกำหนดแบบของบรรจุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุ รูปแบบ รูปทรง เป็นต้น มีจุดมุ่งหมายปลายทางคือ การลำเลียงขนส่งและเก็บรักษาที่สะดวกและปลอดภัย (มยุรี ภาคลำเจียก, 2558) ด้านการสื่อสารผ่านการออกแบบกราฟิกหรือเรขาคณิตบรรจุภัณฑ์เป็นประเด็นที่สำคัญของงานออกแบบครั้งนี้ที่มีวัตถุประสงค์คือการสะท้อนอัตลักษณ์ของผ้าทอลายคราม จังหวัดสกจนคร ต้องการสร้างเอกลักษณ์ ความน่าจดจำแต่เรียบง่าย และสื่อความหมายได้อย่างตรงไปตรงมา เป็นการช่วยให้ผู้บริโภคจำจดแบรนด์สินค้าได้ง่ายขึ้น (ชัยรัตน์ อัศวางกูร, 2550) โดยอาศัยกระบวนการสังเคราะห์อัตลักษณ์ไปสู่การออกแบบเรขาคณิตสร้างสรรค์เป็นลวดลายโลโก้ จากอัตลักษณ์ทางประเพณี ประวัติศาสตร์ และความเชื่อของคนในจังหวัดสกจนคร ผ่านวิธีการสื่อสารและบ่งชี้สู่การสะท้อนภาพลักษณ์เพื่อการเข้าถึงเป้าหมายและตอบความต้องการส่งเสริมการขาย

ข้อเสนอแนะ

สามารถปรับกระบวนการทบทวนวรรณกรรมแบบต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการกระบวนการหาอัตลักษณ์สู่งานออกแบบ ทั้งนี้ไปใช้เพื่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์หรืองานออกแบบสื่อด้านต่างๆ ที่มีความเฉพาะมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรภัทร เริ่มศรี. (2565). การสื่อสารอัตลักษณ์จังหวัดสกจนครผ่านผ้าयो้อมครามธรรมชาติ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 12(1)
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2550). แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ชัยรัตน์ อัศวางกูร. (2550). ออกแบบให้โดนใจ คู่มือการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้ประกอบการและนักออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ทัั้งฮั่วชินการพิมพ์
- ปุ่น คงเจริญเกียรติและสมพร คงเจริญเกียรติ. (2542). บรรจุภัณฑ์อาหาร. กรุงเทพมหานคร. แพคเมทส์.
- มยุรี ภาคลำเจียก. (2558). รอบรู้บรรจุภัณฑ์. กรุงเทพฯ: จินดาสาส์นการพิมพ์
- ลินดา งามขิม. (2558). ชีวิตและอัตลักษณ์ของนางฟ้าชุดเขียว, ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักงานจังหวัดสกลนคร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2559). ร่างแผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร 4 ปี พ.ศ. 2561 – 2564. สกลนคร. 74-227.

อรอุษา บัวบาน และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2565). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก. *Journal of Modern Learning Development*, 7(11)

Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. *Attitude Theory and Measurement*. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

Petticrew, M., Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: a practical guide*. oxford: Blackwell.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

อ่านและสืบค้นวารสารฉบับย้อนหลังได้ที่

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JFAD>

Journal of the Faculty of Architecture and Design **RMUTP**

Volume 2, Issue 2 (July - December 2023)